

**KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE BENLİK SAYGISININ
ROMANTİK KISKANÇLIĞIN NEDENLERİ İLE İLİŞKİSİ**

DİLARA YAZAR

**IŞIK ÜNİVERSİTESİ
HAZİRAN, 2021**

KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE BENLİK
SAYGISININ ROMANTİK KISKANÇLIĞIN NEDENLERİ İLE
İLİŞKİSİ

DİLARA YAZAR

Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans
Programı, 2021

Bu tez, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne Yüksek Lisans (MA) derecesi
için sunulmuştur.

IŞIK ÜNİVERSİTESİ
HAZİRAN, 2021

IŞIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE BENLİK SAYGISININ
ROMANTİK KISKANÇLIĞIN NEDENLERİ İLE İLİŞKİSİ

DİLARA YAZAR

ONAYLAYANLAR:

Dr. Öğr. Üyesi Elif Yıldırım (Tez Danışmanı)	Işık Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Miray Akyunus	Işık Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ezgi Soncu Büyükişcan	Yeditepe Üniversitesi

ONAY TARİHİ: 17/06/2021

THE RELATION OF ROMANTIC JEALOUSY CAUSES WITH THE DARK TRIAD PERSONALITY TRAITS AND SELF- ESTEEM

ABSTRACT

Objective: The aim of this study was to investigate the moderation effect of Self-esteem on the relation between the Dark Triad (Machiavellianism, Narcissism, and Psychopathy) and Romantic Jealousy Causes (Inadequacy and fear of loss). Another aim of this study was to investigate the relation between the Dark Triad, Romantic Jealousy Causes, and Self-esteem throughout both the length of the romantic relationship and the age span, and then examine the effect of gender on this relation.

Method: The research participants were students in the age range of 18 to 27 who have ongoing romantic relationships, a total of 321 individuals, including 208 women and 126 men. The participants were selected by the convenience sampling method and were given Informed Voluntary Consent Form, Sociodemographic Form, Romantic Jealousy Questionnaire (Romantic Jealousy Causes), Short Dark Triad (SD3) Inventory, and Rosenberg Self-esteem Scale-Short Form (RSES) via an online survey platform. The data collected from participants were analyzed with SPSS for the Windows v25 program.

Results: According to the study, a positive relation was found between the Dark Triad on one hand, and inadequacy and fear of loss on the other hand. Machiavellianism was merely found to be positively correlated with Romantic Jealousy while psychopathy and narcissism were not found to have any significant correlation with romantic jealousy. The results of variables investigated according to gender showed that, in the case of women, Machiavellianism was positively correlated with fear of loss only, while for men, Machiavellianism was positively correlated with both inadequacy and fear of loss. Finally, the moderation effect of self-esteem on the relationship between the Dark Triad and Romantic Jealousy Causes was not found. According to the correlation between gender, age, length of the romantic relationship, and the scales; men were found to be more jealous due to inadequacy more than women. Machiavellianism and psychopathy were found to be

decreased with age, they were also found to increase Self-esteem. Psychopathy and the length of the romantic relationship were found negatively correlated while Self-esteem and the length of the romantic relationship were found positively correlated.

Conclusion: The results demonstrated that there was a significant relationship between the Machiavellianism and the Causes of Romantic Jealousy which is caused by inadequacy and fear of loss. Furthermore, individuals, based on their gender, age, and length of the romantic relationship were shown to have some differences in scales. Finally, the moderation effect of self-esteem on the relationship between the Dark Triad and Romantic Jealousy Causes was not found. The results and limitations of this research were discussed with related researches in the literature.

Key Words: The Dark Triad, Romantic Jealousy, Romantic Relationships, Self-esteem, Personality

KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE BENLİK SAYGISININ ROMANTİK KISKANÇLIĞIN NEDENLERİ İLE İLİŞKİSİ

ÖZET

Amaç: Bu tez çalışmasında benlik saygısının karanlık üçlü (Makyavelizm, narsisizm ve psikopati) ve kaybetme ve yetersizlik kaynaklı romantik kıskançlık nedenleri arasındaki ilişkide düzenleyici rolünü incelemek amaçlanmaktadır. Çalışmanın diğer bir amacı yaş ve ilişki süresi gibi sosyo-demografik değişkenlerin karanlık üçlü, romantik kıskançlık nedenleri ve benlik saygısı ile ilişkilerini ve bu ilişkilerin cinsiyete göre nasıl farklılaştığını incelemektir.

Yöntem: Araştırma örneklemini 208'i kadın, 126'sı erkek, toplamda 121 kişiden oluşan, yaş aralığı 18-27 olan ve mevcut bir ilişkisi olan öğrencilerden oluşturmaktadır. Katılımcılar uygun örneklem yöntemiyle seçilmiş ve katılımcılara online platformda Gönüllü Onam Formu, Sosyodemografik Bilgi Formu, Kısa Karanlık Üçlü Ölçeği (SD3), Romantik Kıskançlık Ölçeği (Romantik Kıskançlık Nedenleri) ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (Kısa Form) (RSES) verilmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler SPSS for Windows 25. versiyonu kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırmanın bulguları karanlık üçlünün romantik kıskançlık nedenlerinden yetersizlik ve kaybetme ile arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Karanlık üçlü alt boyutlarından yalnızca Makyavelizm ve romantik kıskançlık arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu; psikopati ve narsisizmin romantik kıskançlık ile arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Cinsiyete göre incelenen analizlerin sonuçları, kadınlarda Makyavelizm'in romantik kıskançlık nedenlerinden yalnızca kaybetme ile pozitif ilişkili olduğunu; erkeklerde Makyavelizm'in romantik kıskançlık nedenlerinden hem yetersizlik hem de kaybetme ile pozitif ilişkili olduğunu göstermektedir. Karanlık üçlü ve romantik kıskançlık nedenleri ilişkisinde benlik saygısının düzenleyici rolü bulunmamıştır. Çalışmadaki değişkenlerden cinsiyet, yaş ve ilişki süresinin ölçeklerle arasındaki ilişkilerin incelendiği analiz sonuçlarına göre; erkeklerde yetersizlik nedeniyle

kıskanma kadınlara oranla anlamlı düzeyde daha yüksektir. Makyavelizm ve psikopati yaşla beraber azalmakta, benlik saygısı ise yaşla beraber artmaktadır. Psikopati ve ilişki süresi negatif ilişkiliyken, benlik saygısı ve ilişki süresi arasında pozitif ilişkili olduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç: Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Makyavelizm kişilik özellikleri romantik kıskançlığın yetersizlik ve kaybetmeden kaynaklanan nedenleriyle ilişkilidir. Bunun yanı sıra yaş, ilişki süresi ve cinsiyete göre ilişkiler ölçeklerde farklılıklar göstermektedir. Son olarak benlik saygısının karanlık üçlü ve romantik kıskançlık nedenleri ilişkisinde düzenleyici rolü bulunmamaktadır. Elde edilen bulgular ve sınırlılıklar literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karanlık Üçlü, Romantik Kıskançlık, Romantik İlişkiler, Benlik Saygısı, Kişilik

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez danışmanlığımı yürüten ve bu sürecin her aşamasında bilgisini, desteğini, deneyimlerini ve değerli zamanını esirgemeyerek her fırsatta yanımda olan ve beni hiç cevapsız bırakmayan çok değerli hocam Dr. Elif Yıldırım'a teşekkür ederim.

Tüm hayatım boyunca bana merak etmeyi ve öğrenmeyi aşıl原因, her zaman olduğu gibi bu zorlu sürecin de her anında bana destek olan ve özellikle veri toplamamda büyük katkı sağlayan, bana güvenen ve beni yüreklendiren canım kardeşim, annem ve babama teşekkür ederim.

Her daim fikirlerini ve desteklerini esirgemeyen, arkadaşlıklarıyla hayatımı kolaylaştıran sevgili meslektaşlarım Rana Abay ve Buse Şimşek'e, desteklerini esirgemeyen sevgili Nayef Qasaba'ya ve tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Son olarak, tez kapsamındaki verilere ulaşmamda bana büyük destek olan ve katkı sağlayan öğrenci arkadaşlarıma, değerli Işık Üniversitesi öğretim elemanlarına ve de vaktini ayırıp sabırla ölçekleri çözen, çalışmama katılan herkese teşekkür ederim.

Dilara YAZAR

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	i
ABSTRACT	ii
ÖZET.....	iv
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
BÖLÜM 1.....	11
1. GİRİŞ	11
BÖLÜM 2.....	14
2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	14
2.1. Romantik Kıskançlık	14
2.1.1. Romantik Kıskançlık Nedenleri.....	18
2.1.2. Romantik Kıskançlıkla Baş Etme Yöntemleri.....	20
2.1.3. Romantik Kıskançlıkla İlgili Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	22
2.2. Karanlık Üçlü.....	23
2.2.2. Makyavelizm.....	26
2.2.3. Psikopati.....	28
2.2.4. Narsisizm	31
2.2.4.2. Klinik ve Subklinik Narsisizm.....	33
2.2.5. Karanlık Üçlü ile İlgili Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	33
2.3. Benlik Saygısı	34
2.4. Romantik İlişkiler ve Karanlık Üçlü	36
2.6. Benlik Saygısının Karanlık üçlü ve Romantik Kıskançlık İlişkisindeki Rolü.....	39
2.7. Araştırmanın Hipotezleri	41

BÖLÜM 3	43
3. YÖNTEM	43
3.1. Örneklem	43
3.2. Ölçekler.....	44
3.2.1. Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	44
3.2.2. Sosyodemografik Bilgi Formu.....	44
3.2.3. Kısa Karanlık Üçlü Ölçeği (SD3)	44
3.2.4. Romantik Kıskançlık Ölçeği (RKÖ).....	45
3.2.5. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (Kısa Form) (RSES)	46
3.3. Veri Toplama Yöntemleri.....	47
3.4. Araştırma Deseni	48
3.5. İşlem	48
3.6. Veri Analizi	48
BÖLÜM 4	51
4. BULGULAR	51
4.1. Tanımlayıcı istatistikler	51
4.2. Ölçeklerden Alınan Minimum, Maksimum, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	52
4.3. Karanlık Üçlü, Romantik Kıskançlık ve Benlik Saygısı Düzeylerinin Cinsiyete İlişkin Bulguları.....	53
4.4. Karanlık Üçlü, Romantik Kıskançlık ve Benlik Saygısı Düzeylerinin Yaş ve İlişki Süresi İle İlişkisine Yönelik Bulgular.....	53
4.5. Ölçeklerden ve Ölçeklerin Alt Boyutlarından Alınan Puanlara İlişkin Korelasyon Bulguları.....	54
4.6. Karanlık Üçlü İle Romantik Kıskançlık Nedenleri Arasındaki İlişkide Benlik Saygısının Düzenleyici Rolü.....	57
BÖLÜM 5	62
5. TARTIŞMA	62
5.1. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	71
5.2. Sonuç ve Öneriler	72
KAYNAKÇA	74
EKLER	93
ÖZGEÇMİŞ	102

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeklere ve Alt Boyutlarına Ait Basıklık Çarpıklık Değerleri.....	50
Tablo 4.1. Örneklemin Sosyo-demografik Özellikleri.....	51
Tablo 4.2. Örneklemin Yaş ve İlişki İle İlgili Özellikleri	52
Tablo 4.3. Ölçeklerin Toplam Puanlarına ve Alt Boyutlarına İlişkin Analiz Sonuçları	52
Tablo 4.4. Ölçeklerin Cinsiyetlere Göre Bağımsız Gruplar T-Testi ile İncelenmesi. 53	
Tablo 4.5. Değişkenlerin, Yaş ve İlişki Süresi ile Arasındaki İlişkinin Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi	54
Tablo 4.6. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Ölçeklerinin Pearson Korelasyon Analizi	55
Tablo 4.7. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Ölçeklerinin Kadınlar İçin Pearson Korelasyon Analizi	56
Tablo 4.8. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Ölçeklerinin Erkekler İçin Pearson Korelasyon Analizi	57
Tablo 4.9. Makyavelizm, Yetersizlik ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkileri İncelemek İçin Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	58
Tablo 4.10. Makyavelizm, Kaybetme ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkileri İncelemek İçin Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	58
Tablo 4.11. Psikopati, Yetersizlik ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkileri İncelemek İçin Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	59
Tablo 4.12. Psikopati, Kaybetme ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkileri İncelemek İçin Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	60
Tablo 4.13. Narsisizm, Yetersizlik ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkileri İncelemek İçin Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	60
Tablo 4.14. Narsisizm, Kaybetme ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkileri İncelemek İçin Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	61

KISALTMALAR LİSTESİ

APA: The American Psychological Association

ASKB: Antisosyal Kişilik Bozukluğu

DSM: The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı)

PCL-R: Psikopati Kontrol Listesi

p: anlamlılık katsayısı

RKÖ: Romantik Kıskançlık Ölçeği

RSES: Rosenberg Self-Esteem Scale-Short Form

SD3: Short Dark Triad Inventory

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

İnsanlar doğaları gereği yalnız olmayan ve hayat boyu ilişki kurabileceği kişiler arayan varlıklardır. Bu ilişki iş ya da arkadaşlık ilişkisi olabileceği gibi, bir aşk ilişkisi de olabilir (Atak ve Taştan, 2012). Aşk ilişkileri içinde kıskançlık denen, her insanın hayatında en az bir defa tecrübe ettiği doğal bir duyguyu da barındırır (Pines, 1998). Fakat bu duygu bazı kişiler için daha yoğun, yıkıcı ve riskli bir hal alıp ilişkileri olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Stets ve Pirog-Good, 1987). Romantik kıskançlık kaybetmekten korkulan romantik ilişkinin, buna neden olabilecek bir tehditle karşılaşıldığında ortaya çıkan, öfke, mutsuzluk ya da korku şeklinde kendini gösteren karmaşık bir duygu, düşünce ve hareketler bütünüdür (DeSteno ve Salovey, 1996; Mattingly, Whitson ve Mattingly, 2012; Pines, 1998). İlişkiyi ya da benlik saygısını koruma, ilişkiyi test etme ihtiyacı ve güven eksikliği gibi nedenlerle ortaya çıkabilmektedir (White, 1980; White, 1981; Sharpsteen ve Kirkpatrick, 1997).

Bazı araştırmalar romantik ilişkilerdeki kıskançlığın ana nedeninin benlik saygısındaki eksiklik olduğunu öne sürmektedir (White, 1981). Benlik saygısı, yaş, cinsiyet ve kültürlere göre farklılık gösterebilen, kişinin kendini ne kadar yeterli, değerli ve olumlu gördüğüne yönelik bir tutumdur (Bleidorn ve ark., 2016; Rosenberg, 1965). Düşük benlik saygısına sahip bireyler kendini olumsuz olarak değerlendirmektedirler ve bu kişilerin diğer insanlarla olan ilişkileri de sosyal kaygılarından dolayı olumsuz etkilenmektedir. Buna karşın, yüksek benlik saygısı olan bireyler kendilerine daha fazla saygı duyup kendilerini değerli hissederek sosyal ilişkilerinde de daha başarılı sonuçlar elde edebilmektedirler (Kurtyılmaz, Can ve Ceyhan, 2017). Nitekim, romantik ilişkiler de bu sosyal ilişkilere dahildir. Bireyin geçmişi, gerekçesi, ilişkisinin arka planında gerçekleşenler ve bireysel özellikleri bir

araya geldiğinde benlik saygısı oranı kişinin kıskançlığa verdiği tepkiyi ve bu kıskançlıkla nasıl baş ettiğini etkileyebilir. Bireyler kıskançlık duyduğunda benlik saygısını desteklemek için pozitif ya da negatif baş etme yöntemlerine başvurabilir (Cano ve O’leary, 1997).

İntikam alma, benlik saygısını destekleme, saldırganlaşma, tehdit, ilişkiden yarar sağlama, cezalandırma gibi yukarıda belirtilen yıkıcı kıskançlık nedenleri göz önünde bulundurulduğunda, karanlık üçlü kişilik özelliklerini taşıyan insanların kıskançlığa yatkın olabileceği düşüncesi akla gelmektedir (Melamed, 1991). Karanlık üçlü, kötücül kişilik özellikleri şemsiyesinin altında toplanan, sosyal olarak istenmeyen, birbiriyle bağlantılı ancak ayrı ayrı da değerlendirilebilen üç kişilik boyutunu içerir: Makyavelizm, narsisizm ve psikopati (Furnham, Richards ve Paulhus, 2013). Bu kişiler klinik boyutta olmadığından çoğu defa gözden kaçmış ya da bu kişiliklerin erken tespiti önemsenmemiştir; fakat bu kişiler manipülatif, grandiyöz ve tepkisel davranışsal stratejiler kullandıklarından, her ne kadar klinik boyutta olmasa da sosyal olarak problemler yaşayabilmektedirler (De Clercq, Hofmans, Vergauwe, De Fruyt ve Sharp, 2017; Furnham ve ark., 2013). Kıskançlığın karanlık üçlü ile pozitif ilişkili olduğunu belirten Barelds, Dijkstra, Groothof ve Pastoor (2017), karanlık üçlü ve romantik kıskançlığın tepkisel, kaygılı ve önleyici türleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Yapılan diğer çalışmalarda karanlık üçlü ve kıskançlık tepkisi, partneri romantik olarak ilgi duyduğu cinsten koruma (uzaklaştırma) taktiği (Goncalves ve Campbell, 2014; Jonason, Li ve Buss, 2010) ve sadakatsizliğe karşı gösterilen intikam (Brewer, Hunt, James ve Abell, 2015) bağlamında incelenmiştir. Başka bir çalışmada karanlık üçlü, romantik kıskançlığın bilişsel, davranışsal ve duygusal boyutları ve romantik kıskançlığa kasten neden olma davranışının ilişkisi incelenmiş ve değişkenlerin pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır (Massar, Winters, Lenz ve Jonason, 2017). Bilindiği kadarıyla literatürde karanlık üçlü ile romantik kıskançlığın nedenleri ile ilgili yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır.

Romantik ilişkilerdeki kıskançlığın ana nedenlerinden birinin benlik saygısındaki eksiklik olduğunu ortaya koyan çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda, benlik saygısı ve karanlık üçlü arasındaki ilişkiye değinmek önemlidir (White, 1981). Benlik saygısının Makyavelizm (Hunter, Gerbing ve Boster, 1982; Lied ve Pritchard, 1976), psikopati (Visser, Pozzebon, Bogaert ve Ashton, 2010) ve narsisizm (Miller, Sleep, Crowe ve Lynam, 2020) ile olan ilişkisini

inceleyen ve anlamlı bir sonuca ulaşan çalışmalar vardır. Karanlık üçlüyü oluşturan boyutların, romantik kıskançlık ve benlik saygısıyla ilişkisini aynı anda inceleyen bir çalışma da mevcuttur (Chin, Atkinson, Raheb, Harris ve Vernon, 2017). Bu çalışmada romantik kıskançlığın bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutları ele alınmıştır ve katılımcılarda mevcut ilişki şartı aranmamıştır. Ayrıca benlik saygısı, romantik kıskançlık ve kıskançlığa neden olan etmenler kültürel olarak değişkenlik gösteren bir olgu olduğundan çalışmanın farklı kültürlerde inceleniyor olması önem taşımaktadır (Aune ve Comstock, 1997; Bleidorn ve ark., 2016; Genç ve Topkaya, 2019).

Bu tez çalışmasında öz saygının karanlık üçlü ve romantik kıskançlık nedenleri (kaybetme ve yetersizlik) arasındaki ilişkideki düzenleyici rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Katılımcılar 18-27 yaş arası üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Chin ve arkadaşlarının (2017) çalışmasından farklı olarak bu çalışmada örneklem grubu sadece mevcut bir ilişkisi olan bekar bireyleri kapsamaktadır. Mevcut ilişkisi olan kişilerin daha gerçekçi ve güvenilir cevaplar vereceği düşünülmektedir. Bilindiği kadarıyla karanlık üçlünün romantik kıskançlık ve benlik saygısı ile ilişkisini inceleyen bir çalışma yoktur. Mevcut çalışmalarda, kıskançlığın davranışsal, bilişsel ve duygusal boyutları üzerinde durulmaktadır (Curun ve Çapkın, 2014; Genç ve Topkaya, 2019); fakat bu çalışmada özellikle kıskançlığın nedenleri değerlendirilmiştir. Öte yandan, romantik kıskançlığa neden olan etmenler ve benlik saygısı kültürden kültüre ve ırktan ırka farklılık gösterebilir (Aune ve Comstock, 1997; Bleidorn ve ark., 2016; Genç ve Topkaya, 2019). Bu nedenle bu değişkenleri batı kültürüne ait olan bu çalışmaların yanı sıra daha farklı bir kültüre sahip olan Türk katılımcılarla incelemenin önemli olduğu düşünülmektedir. Karanlık üçlü literatüre çok da uzak zamanda girmeyen bir kavramdır (Paulhus ve Williams, 2002). Dolayısıyla hakkında klinik psikoloji bağlamında çok daha az çalışma mevcuttur. Karanlık üçlü, romantik kıskançlığın nedenleri ve benlik saygısının bir arada incelendiği bu çalışmanın Türkiye’de ilk defa yapılıyor olması literatüre katkı sağlaması açısından önemlidir.

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Romantik Kıskançlık

Shakespeare'in "yeşil gözlü bir canavar" olarak isimlendirdiği Romantik kıskançlık yüzyıllardır tiyatro, şiir ve aşk hikayelerinin vazgeçilmez konularından biri olmuşsa da psikoloji alanındaki literatür için çok farklı bir yerde durur (Pines, Aronson, 1983; Guerrero, Andersen, Jorgensen, Spitzberg ve Eloy, 1995). Çünkü romantik kıskançlık yalnız bir duygu olmamakla beraber bireye tehdit oluşturan, ilişkileri oldukça olumsuz bir şekilde etkileyen, yıpratıcı, çok güçlü ve yaygın bir duygudur (Pines, 1998; Aune ve Comstock, 1991). Romantik kıskançlık, iş, aile, arkadaşlık ilişkilerindeki kıskançlığa çok benzer ama bunlar arasında en baskın, stresli ve belirgin kıskançlık türü romantik kıskançlıktır (Bringle, 1995). Romantik kıskançlık; yitirilmesinden ya da bozulmasından korkulan romantik ilişkinin, buna neden olabilecek bir tehditle karşılaşıldığında ortaya çıkan, öfke, mutsuzluk ya da korku ile kendini gösteren karmaşık duygular, düşünceler ve hareketlerin tamamı şeklinde tanımlanmaktadır (Mattingly ve ark., 2012; DeSteno ve Salovey, 1996; Pines, 1998).

Romantik kıskançlığın bir noktaya kadar çok doğal ve evrensel bir duygu olduğu ve her insanın kıskançlığı hayatının bir bölümünde uzun ya da kısa süreli, örtük veya açık bir şekilde deneyimlediği bilinmektedir (Pines, 1998). Rusbult ve Buunk'a (1993) göre, romantik kıskançlık sağlıklı bir şekilde baş edildiği süreçte bağlılığı koruma ve bağımsız bir ilişki için önemli bir faktöre dönüşmektedir. Fakat

kıskançlık boyutu sağlıklı bir noktaya geldiğinde, ilişkinin bozulması korkusu ile ortaya çıkan olumsuz düşünce ve tepkiler doğrudan ilişkiyi bozan bir niteliğe dönüşebilmektedir. Buna ek olarak romantik kıskançlığın toplumda çok ciddi sosyal problemlere sebebiyet verdiği düşünülmektedir (Stets ve Pirog-Good, 1987). Ayrıca romantik kıskançlığın neden olduğu duygular çok yıkıcı ve ağır olabilmektedir. White ve Mullen'e göre (1982) bu duygular yüksek oranda öfke, korku, keder, haset, cinsel uyarım ve suçluluk içermektedir (aktaran Guerrero, 1998)

Romantik kıskançlığın anlamı herkes için farklıdır ve her birey onu farklı yorumlar ve açıklar. Üstelik kıskançlık olarak görülebilecek düşünce ve hareketler kültürden kültüre farklılık gösterebilir ya da bazı kültürler romantik kıskançlığı pozitif bir olgu olarak yorumlarken; bazı kültürler negatif bir olgu olarak yorumlayabilir (Pines, 1998; Zandbergen ve Brown, 2015). Bir çalışmaya göre batı toplulukları daha fazla duygusal kıskançlık tepkisi göstermektedir (Scelza ve ark., 2020). Buna karşın literatürde romantik kıskançlıkla ilgili çok fazla kültürlerarası çalışma bulunmadığından ve çalışmalar genellikle Avrupa ve Asya bölgelerinde gerçekleştiğinden kültürel fark çok da göz önünde bulundurulmamaktadır (Zandbergen ve Brown 2015).

Romantik kıskançlık, ilişkiye etki etmesinden korkulan üçüncü bir kişiyi de içerdiğinden "rekabet" kavramı işin içine girmektedir. Dolayısıyla romantik kıskançlık, tercih edilen kişi olma arzusu ya da başkasının ondan daha fazla tercih edilecek olma korkusuyla ortaya çıkabilir (Salovey ve Rodin, 1986; Pines, 1998). Düşük benlik saygısı, ilişkiye karşı algılanan tehdit, kaybetme korkusu, yetersizlik duyguları, güçsüzlük hissi, çıkar ilişkisi veya ilişkiyi test etme ihtiyacı arttıkça romantik kıskançlığın arttığı belirtilmektedir (White ,1980; White, 1981; Sharpsteen ve Kirkpatrick, 1997). Bazı çalışmalar ilişkinin ciddiyeti, süresi ve partnerlerin yaşı arttıkça ilişkinin geleceğine dair tahmin gücü, dayanışma, bağlılık ve birbirine olan tahammül seviyesi de arttığı için kıskançlığın azaldığını göstermektedir (Aune ve Comstock, 1997; Aylor ve Dainton, 2001; Demirtaş ve Dönmez, 2006). Bu etmenlerden dolayı evlilerin, sevgililer, nişanlılar ve flört edenlerden daha az kıskançlık gösterdiği saptanmıştır (Aylor ve Dainton, 2001). Pines (1998), romantik kıskançlığın oluşumunda aile geçmişinin çok önemli bir yeri olduğundan bahsetmiştir. Ona göre romantik kıskançlık, çocuklukta yaşanan acı verici tecrübelerin yetişkinlikte çocukluk travmalarının bir yansıması olarak ortaya çıkmasıdır. Ailesinde kıskançlık ya da sadakatsizliğe şahit olarak büyüyenler

yetişkinliğinde kıskançlık duymaya daha fazla eğilim göstermektedirler. Ayrıca diğer kardeşin daha çok ilgi ve sevgi gördüğü ailede büyüyenler ya da annesiyle kaygılı bağlananlar da daha çok kıskanmaya meyilli olmaktadır. Whitson ve Mattingly (2010), kaygılı ve kaçınmacı bağlananların diğer bireylere kıyasla romantik kıskançlığı başlatmaya daha meyilli olduklarını ortaya koymuşlardır.

Andersen ve arkadaşlarına göre (1995), ilişkide memnuniyet azaldıkça romantik kıskançlık artmaktadır. Bunun yanı sıra aşka ilişkin tutum ve inançlar kişiden kişiye değişebilmekte ve bu inançlar büyük oranda romantik kıskançlık oranını etkilemektedir (Mattingly, ve ark., 2012). Bu etmenlere ek olarak, rakip olarak görülen kişinin bireysel özellikleri de romantik kıskançlığı etkileyebilmektedir. Rakip partnerle ne kadar uyumluysa o kadar tehlike içerir çünkü kendisi partner tarafından daha az arzulanır olma tehlikesiyle karşı karşıya kalır (Ben-Ze'ev, 1990). Romantik kıskançlıkla ilişki olan faktörlerin yanı sıra romantik kıskançlığı tetikleyen faktörleri incelemekte fayda vardır. Sheets, Fredendall ve Claypool'a göre (1997) romantik kıskançlık, partner bir başkasına ilgi gösterdiğinde, bir kişi partnere ilgi gösterdiğinde, partner önceden ilişki yaşadığı biriyle iletişime geçtiğinde ve partner belirsiz davranışlar sergilediğinde tetiklenebilmektedir. Bu görüş de kişinin kıskançlığı partneri kaybetme korkusuyla ya da artık arzulanan kişi olmama korkusu sonucunda açığa çıkardığını destekler niteliktedir (Ben-Ze'ev, 1990; Sharpsteen ve Kirkpatrick, 1997)

Cinsiyetin romantik kıskançlıkla ilişkisini inceleyen bazı çalışmalar erkeklerin kadınlardan daha kıskanç olduğunu ortaya koyarken (Brase, 2014; Frederick ve Fales, 2016); bir çalışmaya göre kadınlar genel anlamda erkeklerden daha fazla kıskançlık tepkisi göstermektedir (Buunk, 1997). Kadınların romantik kıskançlık tepkisi erkeklere göre daha fazla duygusal ve bilişsel bir formda olduğu belirtilmektedir (Güçlü, Şenormancı, Şenormancı ve Köktürk, 2017). Kıskançlığın seviyesi açısından cinsiyetler arası bir farklılık kanıtlanmış olmasa da, kıskançlığın sebepleri konusunda gözlemlenmiş farklılıklar mevcuttur. Kadınlar üçüncü kişinin partnerle duygusal bir ilişkisi olmasına cinsel bir ilişkisi olmasından daha fazla kıskançlık tepkisi gösterirken (Sagarin ve ark., 2012; Tagler ve Jeffers 2013); erkeklerin kadınlara oranla cinsel sadakatsizliğe duygusal sadakatsizlikten daha büyük kıskançlık tepkisi gösterdiği gözlemlenmiştir (Frederick ve Fales 2016). Bu durum genel olarak kadınların erkeklerden daha duygusal bir kişilik örüntüsüne sahip olmasıyla açıklanabilir (Barrett ve ark. 1998). Cinsiyete göre farklılaşan cinsel veya

duygusal kıskançlık gösterme fikrinin evrimsel bir temeli de vardır. Darwin'e göre kıskançlık, ilişkiyi sürdürerek üreme ve neslini devam ettirebilmek için olan bir iç güdüdür (Madran, 2008). Darwin'in fikirlerinden yola çıkan ana-babasal yatırım modeline göre, erkeklerin ilişkideki evrimsel rolü daha çok biyolojik üretilimdir ve bunu yapabilmek için genç, sağlıklı, doğurgan, çekici ve cinsel olarak sadık bir partner tercih ederler. Kadınlarsa annelikleri boyunca güvende hissedebilecekleri, maddi ve duygusal destek alabilecekleri, başarılı, statü sahibi ve duygusal olarak sadık bir partner tercih ederler (Fink ve ark., 2001; Trivers, 1972; Buss ve Barnes, 1986; Kenrick ve ark., 1990; akt. Madran). Bebek rahme düştüğü ilk andan itibaren de ona duygusal yatırım yapmaya başlarlar. Buna ek olarak, doğurganlık kadına ait bir özellik olduğundan, yüzyıllardan beri süregelen, çocuğun gerçek babası olup olmadığı kuşkusu erkekler için büyük bir mesele olmuştur (Pietrzak, Laird, Stevens ve Thompson, 2002). Erkek için çocuğun başkasına ait olması demek, bir başkasının soyunu sürdürmek için yatırım yaparken kendi neslin devamını riske atmak demektir. Bu da erkeklerin cinsel aldatılmaya karşı olan duyarlılığının kadınlara göre daha fazla olmasına ve bu şekilde nesilden nesile evrimleşmesine neden olmuştur. Fakat kadınlar için böyle bir kuşkudan söz etmek mümkün değildir. Ancak erkek duygusal olarak uzaklaşmaya başlarsa kadının ailesi riske girecektir ve kadının partnerine yaptığı yatırım boşa gidecektir. Bu nedenle partnerin bir başkasıyla duygusal olarak yakınlaşıyor olması kadınlar için çok daha büyük bir sorun haline gelmiştir (Madran, 2008).

Romantik kıskançlığın yaşla beraber arttığını savunan bir çalışmanın yanı sıra (Bringle ve Williams, 1979) yaşla beraber azaldığını savunan bir çalışma da (Bringle Roach, Andler ve Evenbeck, 1979) mevcuttur. Romantik kıskançlığın yaş ile bir ilişkisi olmadığını gözlemleyen bir çalışma da vardır (Pines ve Friedman, 1998). Dolayısıyla yaş ve kıskançlık arasındaki ilişki tartışmalı bir niteliktedir.

Romantik kıskançlığın sadece bireysel farklılıklardan kaynaklanmadığını, romantik partnerin de bunda rolü olabileceğini savunan Pines ve Aronson (1983), yaptıkları bir çalışmada sadakatsiz partnere sahip olanların, sadakatli partnere sahip olanlardan daha kıskanç olduğunu ortaya koymuştur. Yine aynı çalışmaya göre partnerlerine karşı sadakatsiz olan kişiler de daha fazla kıskanmaya meyillidir. Bunlara ek olarak, romantik ilişkinin türü, uzunluğu, ilişkideki doyum, partnerin cinsel çekiciliği gibi etkenler de romantik kıskançlık oranını etkilemektedir (Demirtaş ve Dönmez, 2006). Ayrıca bazı kişiler partnerlerini kasıtlı olarak

kıskandırma girişiminde bulunabilmekte ve kişinin kıskançlık duygularını tetiklemekte büyük rol oynamaktadırlar (Sheets ve ark., 1997). Buna örnek olarak kasıtlı olarak partneri kendinden uzakta tutma, arkadaşlarla yapılan planlara partneri dahil etmeme, kendine çiçek gönderip başkasından gelmiş gibi davranma, sahte numaralarla kendini arama, geçmiş ve güncel ilişkilerden bahsetme gibi davranışlar sıralanabilir. Kişi kasıtlı kıskandırma davranışına kendini ilişkide yeterli hissetmek, benlik saygısını arttırmak, ilişkide güç ve kontrol sağlamak ve intikam almak gibi nedenlerle başvurabilir (Fleischmann ve ark., 2005).

Kıskançlığın ilişkideki tatminle birlikte azaldığını gözlemleyen çalışmaların yanı sıra (Guerrero ve Eloy 1992; Andersen ve Eloy 1995) ilişkideki tatminin kıskançlığı artırdığını gözlemleyen araştırmalar da mevcuttur (Hansen, 1982; Buunk 1981). Medeni durumun romantik kıskançlıkla ilişkisini araştıran Guerrero ve arkadaşları (1993) bekarları evlilerle kıyaslamış ve sonuç olarak bekarların kıskançlığa verdiği duygusal ve bilişsel tepkilerin evlilere oranla daha fazla olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu bulgularla benzer şekilde, bekar kadınlar, evli kadınlara oranla daha fazla kıskançlık duyduklarını belirtmişlerdir. Diğer yandan, Buunk (1981) ilişki süresi arttıkça kıskançlığın azaldığını; Aune ve Comstock (1997) ise kıskançlığın arttığını gözlemlemiştir. Son dönemlerde Türkiye’de de romantik kıskançlıkla ilgili çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Demirtaş ve Dönmez, 2006; Akdur ve Aslan, 2017).

Sonuç olarak romantik kıskançlığın cinsiyet, medeni durum ve kültür gibi birçok değişkenden etkilenebilen, sağlıklı bir şekilde baş edilemediği durumlarda oldukça yıkıcı olabilen bir duygu olduğu söylenebilir. Kıskançlık duygusunun nedenlerinin neler olduğu bu duygunun riskli bir boyuta ulaşmaması açısından önemli bir konudur.

2.1.1. Romantik Kıskançlık Nedenleri

Romantik kıskançlığın bazı durumlarda çok riskli ve yıkıcı bir hal alması ve bazı kişilerin romantik kıskançlık sonucu zarar verici baş etme yöntemlerine başvurması nedeniyle, bu duygunun nasıl ve neden oluştuğunun incelenmesi önem taşımaktadır. Aslında romantik kıskançlığın literatürdeki tanımlamalarına bakıldığında kıskançlığın nedenleri de büyük oranda netlik kazanmaktadır. Romantik kıskançlık kendini öfke, üzüntü, kaygı ya da korku gibi duygularla dışarı vuran duygu, düşünce ve davranışların bir bütünüdür ve bunun temel nedeni romantik

partneri kaybetme ya da ilişkinin zarar görmesinden duyulan korkudur (DeSteno ve Salovey, 1996; Mattingly ve ark., 2012; Pines, 1998). Araştırmacılar romantik kıskançlığı daha iyi anlamak adına önce nedenlerini incelemişlerdir. Bazı araştırmacılar bu nedenlerin kişisel farklılıklar ve ilişkideki çeşitli faktörlerden kaynaklandığı kanısına varmışlardır (Akın, Erguvan, Akça, Göymen ve Uysal, 2013).

Pines'e göre (1998) kıskançlığa neden olan asıl etken çocukluk travmalarımızdır. Özellikle çocukluk boyunca ailede kıskançlık veya sadakatsizliğe şahit olan kişiler daha fazla kıskançlık sergilerler. Sullivan'a göreyse (1953) kıskançlık hasetten doğmaktadır (aktaran Akın ve ark., 2013). Bu görüşe göre bireyin yetersizlik duyguları hasete yol açmaktadır ve sonucunda kıskançlık ifade eden davranışlar ortaya çıkmaktadır. Transaksiyonel Yaklaşım'a göre kıskançlığı sadece romantik kıskançlık olarak ele almak doğru değildir çünkü kişiler iş, aile ve arkadaşlıklarında da kıskançlık duygusunu hissedebilmektedir. Fakat romantik kıskançlık bu tür kıskançlık türlerinden çok daha yıkıcı, yıpratıcı ve güçlüdür (Demirtaş, 2004). Freud kıskançlık nedenlerini, kişiyi kaybetme fikrinin neden olduğu hüznün, istenilen her şeye sahip olunamayacağının acı farkındalığı, haset ve kaybedilme ihtimali olanların kaybindan kendini sorumlu tutma olarak özetlemektedir (Freud; Pines, 1998).

Bir çalışmada kıskançlık "ilişkiyi koruma" ve "benlik saygısını koruma" olarak iki kategoride incelenmiş ve sonuç olarak kıskançlığın benlik saygısını korumak için ortaya çıkarılan bir duygu olduğu saptanmıştır (Bryson, 1991; akt. Demirtaş ve Dönmez, 2006). White (1980; 1981) ise, kıskançlığı yetersizlik, düşük benlik saygısı ve ilişkiyi test etme ihtiyacının bir sonucu olarak nitelendirmiştir. Diğer yandan, bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olmadığını öne süren çalışmalar da mevcuttur (Hansen, 1982).

Bryson (1991), kadınların erkeklere oranla kıskançlığı ilişkiyi korumaktan daha çok benlik saygılarını korumak için sergilediğini belirtir (aktaran Demirtaş ve Dönmez, 2006). Aynı zamanda partneri kaybetme korkusu ve güven eksikliği de romantik kıskançlığın nedenleri arasında gösterilebilir (Sharpsteen ve Kirkpatrick, 1997). Bazı kişilerin kıskançlığı ilişkiden ya da partnerden bir fayda elde etmek için ya da gerçek veya hayali bir rakip tehdidi nedeniyle de ortaya çıkabilmektedir (Sheets ve ark., 1997).

Karşılıklı Bağımlılık Kuramı'na göre, kıskançlık ilişkideki en bağımlı kişinin kim olduğuyla da ilgili bir konudur. İlişkideki daha bağımlı kişi kaybedecek daha çok şeyi olduğu düşüncesinden kaynaklı kıskanıyor olabilir (Brehm, 1992; akt. Demirtaş, 2004). Bağımlılık ile kıskançlık ilişkisini inceleyen bir çalışmada aşırı bağımlı olmayan, başkalarıyla da vakit geçirebilen ve birbirleriyle geçirdikleri zaman dışında başka insanlarla da sosyal hayatı olan çiftlerin kıskançlık duygularının daha az olduğunu gözlemlenmiştir (Mathes ve Severa, 1981). Bu durumda ilişkiye olan bağımlılık da bir kıskançlık nedeni olarak görülebilir.

Bringle'ye (1995) göre, kişi ilişkiden aldığı ve ödül olarak algıladığı herhangi bir şeyin azalması ya da onu kaybetme riskiyle karşı karşıya kaldığı zaman kıskançlık ortaya çıkar. Bringle (1995), romantik kıskançlığın en temel nedeninin "partneri kaybetme korkusu" olduğu konusunda literatürdeki çoğu araştırmaya katılsa da bunun tek neden olamayacağını savunur. Partneri kaybetme tehdidi algılama, zaman, emek ve statü kaybı korkusu, yetersizlik hissi ve kişisel alanı işgal edilmişlik hissi gibi nedenlerden dolayı kıskançlık duygusu hissedilebilir.

Bireylerin kıskançlık göstermesine neden olan tüm bu faktörlerin yanı sıra, bu nedenleri tetikleyen bazı değişkenler de vardır. Örneğin White (1980), cinsiyetin kıskançlığı etkileyen önemli bir faktör olduğundan bahsetmekte, kadınların erkeklere oranla daha fazla kıskançlık başlattığını savunmaktadır. Yine aynı görüşe göre partnerden alınan ilgi seviyesi de kıskançlığın tetiklenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu görüşe karşıt olarak cinsiyetler arasında bir fark olmadığını ileri süren bir çalışma da mevcuttur (Sheets ve ark., 1997). Cinsiyetten farklı olarak, kaygılı ve kaçınmacı bağlananların diğer bireylere kıyasla romantik kıskançlığı başlatmaya daha meyilli olduklarını savunan bir araştırma da vardır (Whitson ve Mattingly, 2010). Bunun yanı sıra aşka ilişkin tutum ve inançlar kişiden kişiye değişebilmekte ve bu inançlar romantik kıskançlığa neden olan faktörleri tetiklemektedir (Mattingly ve ark., 2012).

2.1.2. Romantik Kıskançlıkla Baş Etme Yöntemleri

Romantik kıskançlık hissedilen bir duygu da olsa bireyin o duyguyla nasıl baş ettiği, ya da o duygunun neticesinde nasıl bir tepki gösterdiği ilişkinin nasıl etkileneceğini belirleyen en önemli faktörlerden biridir. Buunk ve Bringle (1987) romantik kıskançlıkla baş etme yöntemlerini ilişkiyi ya da partneri istediği yönde

etkilemek için gösterdiği bilişsel ve davranışsal tepkiler olarak özetler (aktaran Guerrero ve ark., 1995).

Kıskançlık duygusu ortaya çıktığında, kişiler olumlu veya olumsuz başa çıkma yöntemleri geliştirir ve farklı tepkiler verirler. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında, genellikle romantik kıskançlıkla baş etme yöntemlerinin dört geniş kola ayrıldığı görülür (Guerrero ve ark., 1995):

İlişkisel değişim yönünde verilen tepkiler (Actions Toward Relational Change); Güven ve yakınlık gibi pozitif özellikleri artırarak ilişkiyi onarmak ya da idame ettirmeye yarayan baş etme yöntemidir.

Bilişsel yeniden değerlendirme (Cognitive Reappraisal or Reassessment); Benlik saygısını desteklemek ya da ilişkiyi değersizleştirmekten kaçınmak için durumu yeniden değerlendirerek yapılan baş etme yöntemidir.

Sosyal yardım ağı oluşturmak (Outreach to Social Networks); Benlik saygısını onarma ve bunun için sosyal çevreden destek alma yoluyla yapılan baş etme yöntemidir.

Kaçınma/İnkar (Avoidance/Denial); Benlik saygısını korumak için kıskançlık yaratabilecek her türlü duygu ve düşünceden kaçınarak yapılan baş etme yöntemidir.

Araştırmacılar romantik kıskançlık sonucu verilen tepkileri “pozitif” ve “negatif” olmak üzere iki ana kategoriye ayırırlar (Guerrero ve ark., 1995). Pozitif tepkiler ilişkideki sınır ve kurallar konusunda yeniden anlaşma, kıskançlık duygusunu romantik partnerle konuşma-açıklama isteme ve sözel olmayan yakınlığı artırma gibi baş etme yöntemlerini içerir (Francis, 1977). Negatif tepkilerse suçlama, şikayet etme ya da azarlama gibi agresif ve olumsuz iletişim kurma, tehdit etme, öfke gösterme, kıskandırma, huysuzlaşma, şiddet uygulama ya da uygulamayı düşünme, cezalandırma, şart koşma, iğneleyici konuşma, intikam alma, suçlu hissettirme, bir şeyler fırlatma, küsme (bir süre konuşmama) gibi baş etme yöntemlerini içerir (White, 1980; Francis, 1977; Sharpsteen ve Kirkpatrick, 1997). Rich (1991), romantik kıskançlıkla baş etme yöntemlerini “Partnere saldırma taktikleri” ve “Partneri iyileştirici taktikler” olarak ikiye ayırmıştır. Partnere saldırma taktikleri partnere soğuk davranmak, ayrılıkla tehdit etmek gibi davranışları içerirken partneri iyileştirici taktikler partnere hediyeler almak gibi davranışları içerir.

Rusbult (1987), baş etme yöntemlerini çıkış, umursamama, bağlılık ve konuşma olarak dört başlığa ayırmıştır (aktaran Demirtaş, 2004);

Çıkış, ilişkiyi değil, benlik saygısını korumaya yönelik ilişkiyi sonlandırma ya da ayrılıkla tehdit etme gibi etkin-yıkıcı davranışları,

Umursamama, benlik saygısını ya da ilişkiyi koruma amacı olmaksızın ve sorunlar ne boyutta olursa olsun çözmeye çalışmama ve bu şekilde devam etmesine müsaade etme şeklinde edilgen-yıkıcı davranışları,

Konuşma, ilişkiyi ve benlik saygısını korumak adına iletişim kurmayı ve konuşmayı tercih etme şeklinde etkin-yapıcı davranışları,

Bağlılık ise benlik saygısını değil sadece ilişkiyi kurtarmaya yönelik, sorunların düzeleceğini umma ve bunun için bekleme şeklinde edilgen-yapıcı davranışları içeren baş etme yöntemleridir (Demirtaş, 2004).

Araştırmalara göre kadınlar daha çok ağlama, ikna etmeye çalışma, daha çekici gözükmeye çalışma, akılcı tartışmaya girme, yapıcı iletişim kurma gibi baş etme yöntemleri kullanırlar (Buss ve Shackelford, 1997; Demirtaş, 2004; Demirtaş ve Dönmez, 2006). Erkeklerse daha çok madde kullanımı, inkar, kaçınma, öfke, saldırganlık, tehdit, güçlü taraf gibi gözükmeye çalışma, kıskandırmaya çalışma, partnerin rakiplerle olan iletişimini kesmeye çalışma ve daha yıkıcı davranışlar kullanarak kıskançlıkla baş ederler (Buss ve Shackelford, 1997; Mullen ve Martin, 1994). Guerro ve arkadaşlarının (1993) yaptığı bir araştırmaya göre bekar bireyler evlilere göre daha yıkıcı baş etme yöntemleri kullanmaktadır. Bryson (1991), yaptığı bir araştırmada romantik kıskançlıkla baş etme yöntemlerinin kültürlere göre farklılık gösterebildiğini de saptamıştır (aktaran Demirtaş ve Dönmez, 2006)

Sonuç olarak bireyden bireye farklılık göstermekle beraber, kişiler romantik kıskançlıkla baş etmek için pozitif ya da negatif, sözel ya da davranışsal, direkt ya da dolaylı olarak farklı davranışlar sergilenir ve kullanılan yöntem romantik ilişkinin durumunu olumlu veya olumsuz yönde etkiler. Bu nedenle bireyin romantik kıskançlıkla nasıl baş ettiği önemli bir konudur.

2.1.3. Romantik Kıskançlıkla İlgili Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Romantik kıskançlık her ne kadar evrensel bir duygu olsa da kültürden kültüre değiştiği bilinmektedir. Ayrıca bazı kültürler için romantik kıskançlık olumlu bir olguyken bazı kültürlerde oldukça olumsuz bir olgudur (Pines, 1998; Demirtaş ve Dönmez, 2006; Zandbergen ve Brown, 2015). Bundan dolayı romantik kıskançlıkla ilgili yapılan uluslararası çalışmalara ek olarak Türkiye’de yapılan çalışmaları

incelemek önemlidir. Son dönemlerde Türkiye’de de romantik kıskançlıkla ilgili çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

Demirtaş ve Dönmez (2006), yaş ve cinsiyet gibi sosyo-demografik değişkenlere ek olarak cinsiyet rolü, ilişki türü, benlik saygısı, eşi çekici bulma gibi değişkenlerin kıskançlık ile olan ilişkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda evli olmayan kişiler kendilerini evli kişilere göre daha kıskanç tanımlamıştır. Çalışmadaki değişkenleri en iyi yordayan değişkenin yaş olduğu bulunmuştur. Ayrıca kıskançlık karşısında kadınlar daha yapıcı yöntemlere başvururken erkekler daha çok yıkıcı eylemlere başvurmaktadır. Curun ve Çapkın’ın (2014) çalışmasında ise evlilerdeki kıskançlık oranları, kişilik özellikleri, bağlanma stili ve evlilik doyumunun kıskançlıkla olan ilişkisi incelenmiş ve cinsiyete göre değişkenlerde farklılık olup olmadığı gözlemlenmiştir. Araştırmaya göre sadece erkeklerde bilişsel kıskançlık, kaçınan bağlanma ve sorumluluk ile ilişkili bulunmuştur. Benzer şekilde, Girgin ve Şık (2018), Çatalca’da yaşayan evlilerde romantik kıskançlık ile bağlanma stilleri ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Sonuçlar, kıskançlık tetikleyicileri ile kaçınan bağlanma ve evlilik doyumunun ilişkili olduğunu göstermektedir.

Akdur ve Aslan (2017), bireylerin duygusal zeka ve ilişkiden aldıkları doyum arasında romantik kıskançlık ve duygu düzenleme güçlüğü’nün aracı rolünü araştırmışlardır. Duygu düzenleme güçlüğü’nün açıklık, dürtü ve stratejiler alt ölçekleri ve romantik kıskançlığın çıkış alt boyutunun, duygusal zeka ve ilişki doyumunda aracı rolü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka çalışmada çalışmada ise (Genç ve Topkaya, 2019), romantik bir ilişkisi olan kişilerde sosyo-demografik özelliklerin güven ve benlik saygısı ile olan ilişkisi araştırılmış ve kıskançlığı duygusal, bilişsel ve davranışsal olmak üzere üç boyutla ele alınmıştır. Sonuçlar, duygusal kıskançlığın ilişkide güven ve ilişkide geleceğe yönelik beklentiyle; bilişsel kıskançlığın benlik saygısı, ilişkide güven, eğitim ve gelir düzeyiyle, davranışsal kıskançlık ilişkide güven, ilişkide geleceğe yönelik beklenti, yaş, ve eğitim düzeyiyle ilişkili olduğunu göstermektedir.

2.2. Karanlık Üçlü

Son zamanlarda birçok araştırmacının ilgisini çeken, kişiliğin karanlık ve yıkıcı yüzü olan karanlık üçlüyü ilk olarak Paulhus ve Williams (2002) tanımlamıştır.

Kötücül kişilik özellikleri şemsiyesinin altında toplanan, sosyal olarak istenmeyen, birbiriyle bağlantılı ancak kavramsal olarak ayrı ayrı değerlendirilen üç kişilik boyutunu içerir: Makyavelizm, subklinik narsisizm ve subklinik psikopati (Furnham ve ark., 2013). Bu üçlünün aynı çatı altında toplanmasının sebebi hepsinin ana temasını oluşturan karanlık özelliklerden kaynaklanır ve her ne kadar farklı kişilik yapıları olsalar da birçok ortak özelliği paylaşırlar. Bu üç kişilik de insan ilişkilerinde çıkar odaklı, menfaatçi ve yüzeyseldirler. Ayrıca üçü de bencil, hissiz, uyumsuz, manipülatif ve amaç odaklı oluşlarıyla birbirlerine benzerler (Özsoy ve Ardiç, 2017). Farklı araştırmalara göre bu kişilik özelliklerinin ortak davranışlarını şu şekilde sıralayabiliriz: başkalarının ne hissettiklerini umursamama ve kendi çıkarları için insanları kullanabilme, güvenilmez ve düşüncesiz olma, düşük uyumluluk/özdisiplin/alçakgönüllülük, yalana ve amaç uğruna uygunsuz yollara başvurma, samimiyetsizlik ve düşmanca tutum (Lee ve Ashton, 2005; Jakobwitz ve Egan, 2006; Saltoğlu ve Irak, 2020). Görüldüğü üzere bu üç kişiliğin o kadar çok ortak özelliği vardır ki, bu üçünü birbirinden ayrı olarak ölçmeye gerek duymayan araştırmacılar bile vardır (Saltoğlu ve Irak, 2020). Öte yandan, benzerliklerinin yanı sıra bu kişiliklerin farklılıkları da vardır. Örneğin psikopatiyi Makyavelizm ve narsisizmden net bir çizgiyle ayıran bir özellik vardır: dürtüsellik. Psikopatik bireyler uzun vadeli plan yapmaz ve anlık istekler için her şeyi riske atabilirken; makyavelistler uzun vadeli stratejik planlar yapar ve temkinli ilerlerler (Hare ve Neumann, 2008).

Karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip olanlar klinik boyutta olmadığından çoğu defa gözden kaçmış ya da bu kişiliklerin erken tespiti önemsenmemiştir; fakat bu kişiler manipülatif, grandiyöz ve tepkisel davranışsal stratejiler kullandıklarından, klinik boyutta olmasalar da, sosyal olarak problemler yaratabilmektedirler (De Clercq ve ark., 2017; Furnham ve ark., 2013).

Araştırmalara göre karanlık üçlünün yapılanmasında hem genetik hem de olumsuz çevresel faktörler rol oynamaktadır (Furnham ve ark., 2013). Bu kötücül kişilik özellikleri olumsuz çevresel faktörlere maruz kaldıkça birer baş etme yöntemi olarak öğrenilmiş olabilir. Bir diğer düşünce, zaten genetik olarak bireyde var olan bu kişilik özelliklerinin olumsuz çevresel faktörlerle baş edemediği noktada tetiklenmesi yönündedir (Saltoğlu ve Irak, 2020).

Karanlık üçlünün alt boyutları olan Narsisizm ve psikopati subklinik (eşik altı) düzeydedir. Bu olgular birer kişilik bozukluğu olmamakla birlikte Mental

Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı'nın (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) beşinci baskısında (DSM-5) (2017) psikopati Anti sosyal kişilik bozukluğunun bir parçası olarak, narsisizm de bir kişilik bozukluğu olarak iki psikopatolojik olgu şeklinde yer almıştır (Aghababaei ve Błachnio, 2015). Subklinik narsisizm ve subklinik psikopati özelliklerine sahip kişiler, kişilik bozukluğu olanlarla birçok ortak özelliğe sahiptir. Aralarındaki en temel fark kişilik bozukluğu olan kişilerin subklinik olanlara göre daha katı, yoğun ve kalıcı, kişiye yoğun sıkıntı veren ve işlevselliğini bozan bir yapısının olmasıdır (Özsoy ve Ardıç, 2017; Saltoğlu ve Irak, 2020). Bir diğer nokta da kişilik bozukları tanısının DSM-5'de (2017) belirtilen tanı kriterlerine göre belirlenmesi fakat kişilik özellikleri ölçümünün, kişilerin kendi verdikleri cevaplarla yapılmasıdır (Jonason ve Webster, 2010; Raskin ve Terry, 1988; Jones ve Paulhus, 2014). Makyavelizmin ise narsisizm ve psikopatiden farklı olarak bir kişilik bozukluğu boyutu bulunmamaktadır.

Araştırmalar, karanlık üçlü kişilik yapısının ergenlerde ve genç erişkinlerde daha fazla görüldüğü ve yaş ilerledikçe azaldığını göstermektedir (Götz, Bleidorn ve Rentfrow, 2020; Klimstra, Jeronimus, Sijtsema ve Denissen, 2020). Bu durumun, yetişkinlikle beraber arttığı düşünülen nezaket, sorumluluk duygusu ve alçak gönüllülük gibi bazı etmenlerin karanlık üçlü özellikleri ile zıt niteliklerde oluşundan kaynaklandığı düşünülmektedir. Bir başka çalışmaya göre ise, yaş ve karanlık üçlü arasında anlamlı bir ilişki yoktur (Spurk ve Hirschi, 2018). Narsisizmin gençlerde daha fazla olmasının gelişimsel bir süreçten kaynaklanmadığı görüşünü, her jenerasyonun bir önceki jenerasyondan daha narsistik olmasıyla açıklayan bir araştırmanın yanı sıra (Twenge, Konrath, Foster, Campbell ve Bushman, 2008) yaş ilerledikçe kırılğan narsisizm azalırken, grandiyöz narsizmin arttığını gösteren bir çalışma da (Cramer, 2011) mevcuttur.

Karanlık üçlü cinsiyet ve kültüre göre farklılıklar gösterebilmektedir (Schmitt, Long, McPhearson, O'brien, Remmert ve Shah, 2017). Örneğin, Türk katılımcıların Amerikan katılımcılara kıyasla daha az makyavelist olduğu gözlemlenmiştir (Yetişer, 2014). Cinsiyetin karanlık üçlü üzerindeki etkisinin incelendiği birçok çalışma yapılmıştır, fakat sonuçlar tartışmalıdır. Psikopati oranının kadın ve erkeklerde Makyavelizm ve narsisizme göre çok daha fazla farklılaştığını gösterilmiştir (Muris ve ark., 2017; Schmitt ve ark., 2017). Başka çalışmalarda ise, erkeklerdeki psikopati ve narsisizm oranının kadınlara oranla daha fazla olduğu gözlemlenmiştir (Bolt, Hare, Vitale, ve Newman, 2004; Grijalva ve ark., 2015; Oltmanns ve Power, 2012).

Diğer bir taraftan, tüm karanlık üçlü özelliklerinin erkeklerde kadınlara oranla daha fazla olduğunu gösteren bir çalışma da mevcuttur (Muris, Merckelbach, Otgaar ve Meijer, 2017). Öte yandan, bir çalışma psikopatinin cinsiyete göre değil, sadece medeni duruma göre farklılaştığını, narsisizmin ise cinsiyete göre değil, yaşa ve medeni duruma göre farklılık gösterdiğini öne sürmektedir (Aydoğan ve Serbest, 2017). Makyavelizmin etnik köken, yaş gibi bazı değişkenlerden etkilendiğini belirten bir araştırmanın yanı sıra (Yetişer, 2014), herhangi bir sosyodemografik değişkenle ilişkisi olmadığını gözlemleyen bir çalışma da mevcuttur (Aydoğan ve Serbest, 2017). Bir çalışmaya göre de yaş arttıkça Makyavelizm yapılanması azalmaktadır (Yetişer, 2014).

Bu üç kötücül kişilik özelliği her ne kadar birbirine benzese de üç ayrı olgudur ve her birinin ayırt edici kendine özgü özellikleri ve etiolojisi vardır (Furnham ve ark., 2013). Bu nedenle bağımsız birer olgu olarak Makyavelizm, psikopati ve narsisizmi ortaya çıkışları, etiolojileri ve alt başlıklarıyla incelemek karanlık üçlüyü daha iyi anlamak adına önemli bir adımdır.

2.2.2. Makyavelizm

Makyavelizm kavramı ilk olarak İtalyan siyasetçi, filozof ve yazar olan Niccolo di Bernardo Machiavelli'nin Hükümdar (1532) isimli eseriyle ortaya çıkmıştır (aktaran Kesgin, 2015). Machiavelli, insanların bireysel çıkarlarını düşünerek hareket ettiği bozuk bir toplumda yaşandığımızı söyler. Bu toplumu yönetecek güçlü bir yöneticinin reform gerçekleştirebilmesi, sosyal düzeni koruması ve devleti güçlü kılması için ahlak dışı stratejiler kullanması gerektiğini öne sürmüştür. Machiavelli, eğer toplumun ortak yararı söz konusuysa ve amaç bunu sağlamaksa, yasa ve kuralların yöneticiyi sınırlamaması ve yöneticinin amaca giden her türlü faydalı yola başvurması gerektiğini savunmuştur (O'Boyle, Forsyth, Banks ve McDaniel, 2014). Böylece "Amaca giden her yol meşrudur" felsefesinin temelleri atılmıştır (Kesgin, 2015). Daha sonra, amaç ve araç odaklı strateji ve taktiklerin ve bu bakış açısının aslında birçok insanın kişilik özelliklerinin içinde olduğunu öne sürerek bu kavramın siyaset dışında psikoloji alanının da bir konusu haline gelmesini sağlayan Christie ve Geis (1970) bu bireysel farklılığa "makyavelizm" adını vermiştir (aktaran Moss, 2005).

Makyavelist bireyler amaca giden her yol mübahtır bakış açısıyla hareket ederek kişisel çıkarlarını öncelikli tutar ve bu uğurda etik dışı stratejiler

geliştirmekten, başkalarını kullanmaktan, ilişkilerini feda etmekten, kısaca her türlü yola başvurmaktan çekinmezler. Kısaca Makyavelistler, yalancılık, hilekarlık, fırsatçılık ve aldatma, diğerlerini ve durumu manipüle etme, bencillik ve çıkarıcılık gibi davranışsal eğilimlere sahiptir (Özsoy ve Ardiç, 2017). Bu özelliklerden bazıları çoğu kişide gözlemlenebilse de o kişilerin Makyavelist olduğunu düşünmek her zaman doğru olmayabilir. Eğer kişi büyük oranda bu özelliklere sahipse o kişinin Makyavelist eğiliminin yüksekliğinden söz edilebilir. Her ne kadar Makyavelizm olumsuz özellikler ile tanımlanıyor gibi görünse de yönetsel başarı için bunun çok gerekli olabildiğine ilişkin görüşler de vardır (Kessler, Bandelli, Spector, Borman, Nelson ve Penney, 2010).

Makyavelizmi daha iyi anlamak adına onların temel özelliklerini iyi bilmek gerekir. Bu özellikler bazı araştırmacılar tarafından şu şekilde değerlendirilmiştir (Jones ve Paulhus, 2009; Kessler ve ark., 2010; Gunthorsdottir, McCabe ve Smith, 2002; Christie ve Geis, 1970; Fehr, Samsom ve Paulhus, 1992; akt. Özsoy ve Ardiç, 2017);

Makyavelistler bireysel çıkarları mümkün mertebe yukarıda tutmak için gerektiği takdirde yalana ve hileye başvururlar

Önemli insanlarla arayı iyi tutmak için onlara karşı gerçek dışı samimiyet gösterirler. Bu da dolaylı yoldan kişisel çıkarı sağlamak içindir çünkü önemli ve sözü geçen insanlar amaca ulaşmada önemli kapılar açabilir ve önemli insanlarla çatışmak makyavelistler için bu anlamda çok akılcı değildir.

İnsanlara istediklerini yaptırmak ve onları manipüle edebilmek için gerçek yerine duymak istediklerini söylemeyi daha doğru bulurlar.

Genel olarak insanlara güvenmez ve onların ancak zorladığı zaman harekete geçen tehlikeli ve güvenilmez doğaları olduğuna inanırlar.

Makyavelistler özellikle bilmeleri gerekmedikçe başkalarıyla bilgi paylaşmazlar çünkü gereksiz verilen bilginin ileride onların çıkarlarını riske atabileceğini düşünürler.

Kendi çıkarlarına hizmet edecek şekilde manipülasyona başvurmak onlarda çok sık görebileceğimiz bir özelliktir.

Christie ve Geis (1970) makyavelizmi “Manipulatif Taktikler, İnsan Doğasına Alaycı Bakış ve Geleneksel Ahlaki Değerleri Yoksayma” olarak üç boyutla tanımlamıştır (aktaran Jones ve Paulhus, 2009). Monaghan, Bizumic ve Sellbom (2016) makyavelizmin “Taktikler ve Görüşler” olarak ikiye ayrıldığını öne

sürmüştür. Son olarak Corral ve Calvete (2000) makyavelizmin “Pozitif Kişilerarası Taktikler, İnsan Doğasına Pozitif Bakış, İnsan Doğasına Alaycı Bakış ve Negatif Taktikler” olmak üzere dört boyutunun üzerinde durmuştur. Sonuç olarak hala Makyavelizmin alt boyutları konusundaki belirsizlik yerini korumaktadır ve bu konuda net bir ayırım henüz yapılmış değildir.

Sonuç olarak, yukarıda bahsedilen bazı özellikler çoğu kişide görülse de bir kişinin makyavelist olduğunu öne sürmek için bu özelliklerin varlığı yeterli olmayabilir. Dolayısıyla, bu özelliklerin ne kadarının o kişide olduğunu ve ne oranda olduğunu iyi değerlendirmek gerekir. Ayrıca Makyavelizm olumsuz bir olgu gibi görünse de bazı alanlarda yararlı olduğunu savunanlar da vardır (Kessler ve ark., 2010).

2.2.3. Psikopati

Aşırı psikopatik kişilerden en hafifine bir yelpaze olarak psikopati, insanlarla yüzeysel olarak bağ kurabilir gibi görünürken aslında çok kaotik ve yıkıcı olabilen, dürtüsel, yüzeysel, güvenilmez, içgörü sahibi olmayan, empatiden yoksun, başkalarının duygularını önemsemeyen, pişmanlık duymayan ve suça eğilimli anti sosyal bireyleri tanımlayan bir terimdir (O’boyle ve ark., 2014; Ün, Akbaş ve Erbaş, 2018). Bu bireyler, psikopatik olmayanlara oranla %50 daha fazla suça eğilimlidir. Psikopatisi yüksek olan insanlar genelde sevme kapasitesi çok düşük olan, güvenilmez, yaşadıklarından ders çıkarmayan ve iki yüzlü kişilerdir (Craig ve ark., 2009).

Psikopati kavramı DSM’deki anti sosyal davranış tanısından önce ortaya çıkmıştır ve genel anlamıyla kişinin çevresine, topluma ve kurallara saygı duymadığı bir bozukluktur (Woodworth ve Porter, 2002). Bu kavram 1968 yılında resmi olarak antisosyal kişilik bozukluğu (ASKB) adı altında kullanılmaya başlanmıştır. 1985’de Hare (1991) revize edilmiş Psikopati Kontrol Listesi’ni (PCL-R) yayınlamıştır ve bu liste sadece aşırı psikopatikleri değil, psikopatinin izlerini taşıyan diğer kişileri de ele almaktadır (aktaran Perez, 2012). Günümüzde anti sosyal kişilik bozukluğu ve psikopati birbirinin yerine kullanılmaya devam etmektedir (Zümrüt, Şen, Rodop ve Arslan; 2020). Fakat anti sosyal kişilik bozukluğu ve psikopati iki farklı kavramdır ve bu kavramları birbirine karıştırmamak gerekir. İkisi birbirine çok benzese de psikopati kriterleri ASKB’ye göre çok daha geniş bir yelpazede yer alır ve daha ağır boyutları içerir. Öyle ki ASKB tanısı almış kişilerin yalnızca %20-25’i psikopati

ölçütlerini karşılar (Aslan, 2008; Fidanboylu, Üreyil ve Gümrükçüoğlu, 2012). ASKB tanısı almak için kişinin DSM’de yer alan kriterleri karşılaması gerekir.

Psikopatikleri çalışılması en zor hasta grubu olarak tanımlayan Nancy McWilliams (2011), onları kolayca diğer hasta gruplarından ayırt edilebileceğini düşünen klinisyenlerin yanılgıya düşebileceğini söylemektedir. Psikopati kolayca paranoid, dissosiyatif ve narsistik hatta bazen bağımlı kişiliklerle karıştırılabilir. Psikopati denince akla ilk gelen suç işlemiş kimselerdir fakat gerçekte tüm psikopatlar hapiste ya da aranıyor değildir. Toplumda, günlük yaşantıda da psikopatlara sıklıkla rastlanmaktadır ve psikopatik özellikler kişiye bazı sosyal avantajlar da sunabilir (Ross Lutz ve Bailley, 2004; Board ve Fritzon 2005; Levenson, 1992). Dolayısıyla, klasik sadistik görünümün yanı sıra çok nazik görünen, dışarıdan bakınca iyi ve sıcak bir ailesi olan, başarılı, saygın, konuşkan fakat temeldeki düşünce ve davranışlarında antisosyal eğilimin izleri görülebilen daha örtük psikopati biçimleri de vardır. Örtük psikopatiker bu nazik ve çekici görünüşlerini genellikle başkalarını manipüle etmek için kullanırlar (Fidanboylu ve ark., 2012).

Psikopatinin nelerden kaynaklandığı konusu araştırmacıların odaklandıkları noktalardan biri olmuştur, fakat hala psikopatinin nedenleri konusunda kesin ve net bir uzlaşmaya varılamamıştır (Ribeiro da Silva, Rijo ve Salekin, 2012). Bazı araştırmacılara göre psikopatinin oluşumunda çevresel faktörler kritik bir rol oynar (Porter, 1996; Perez, 2012; Gao, Raine, Chan, Venables, ve Mednick, 2010). Öte yandan, bazı araştırmalar psikopatinin nörolojik nedenlerden kaynaklandığını gözlemlerken (Viding ve Jones, 2008; Ün ve ark., 2018), genetik nedenlerle ortaya çıktığını savunan araştırmacılar da vardır (Viding, Frick ve Plomin, 2007). Bir araştırmaya göre psikopatinin kalıtsallığı %20-40 arasındadır (Taylor, Loney, Bonbadilla, Lacono ve McGue, 2003). Sonuç olarak, genetik ve nörolojik bir yatkınlığın üzerine çevresel faktörler devreye girdiğinde kişinin psikopatik yapılanması tetiklenebileceği söylenebilir (Fidanboylu ve ark., 2012).

Psikopatinin alt boyutlarını inceleyen farklı çalışmalar vardır. Bunlardan biri Hare ve Neumann’ın (2008) öne sürdüğü psikopati modelidir. Bu modele göre psikopati “Kişilerarası (Interpersonal)”, “Duygulanım (Affective)”, “Yaşam Biçimi (Lifestyle)” ve “Antisosyal (Antisocial)” olarak 4 boyuta ayrılır. Bir diğer ve daha yaygın kullanılan bir model ise psikopatiyi “Birincil Psikopati” ve “İkincil Psikopati” olarak ikiye ayırır (Berg ve ark., 2013). Birincil psikopati daha manipulatif, yalancı,

soğuk kanlı ve cesur bir yapıdayken; ikincil psikopati daha dürtüsel, kaygılı ve saldırgan bir profildedir (Berg ve ark., 2013; Lee ve Salekin, 2010). Dolayısıyla, birincil psikopati ben merkezilik, sorumsuzluk, başkalarını kendi çıkarları için kullanma ve suçluluk duygusundan yoksunluk gibi özellikleri daha yoğun içerirken; ikincil psikopati yalan söyleme, kandırma, yıkıcı duygusal tepkiler gösterme, madde kullanımına meyilli olma gibi anti-sosyal ve sapkın davranışları içerir ve ikincil psikopatiye göre daha nevrotiktir (Hare ve ark., 1990; Set, 2020). Ek olarak birincil Psikopati, ikincil psikopatiye oranla daha işlevsel sayılabilir (Johnson, Beehr ve O'Brien, 2015).

2.2.3.1. Klinik ve Subklinik Psikopati

“Sub” kelime anlamı olarak “altında” demektir. Yani önüne gelen kavramın daha hafifi gibi bir anlama çıkar. Subklinik de en basit anlamıyla klinik olanın daha hafifi demektir. Klinik ve subklinik psikopati arasındaki fark davranış ve duygulanım farkından ziyade bu davranış ve duygulanımın yoğunluğu ve sıklığı ile ilgilidir. Subklinik psikopatların davranış biçimleri, kişiler arası ilişkileri, duygulanımları ve bilişleri klinik psikopatlardan niteliksel olarak farklı olmamakla birlikte çok daha seyrek ve hafiftir (Gustafson ve Ritzer, 1995).

Klinik psikopatlar çok daha ağır vakalar olduğundan iş yeri, arkadaş ve aile ortamı gibi toplumun hiçbir parçasında uyum ve işlev gösteremezler ve ayak uyduramazlar. Bu nedenle klinik psikopatiye sahip bir kimse genellikle kendini er geç adli kurumlarda ya da psikiyatri servislerinde bulur (Skeem, Monahan ve Mulvey, 2002). Toplumda bu denli dikkat çeken ve risk oluşturan klinik psikopatlar pek de rastlanmamasının bir nedeni onların genel psikopat popülasyonunun küçük bir kısmını oluşturmasıdır. Araştırma bulguları beraber değerlendirilirse klinik psikopatlar genel psikopati popülasyonunun yalnızca %1-15'ini oluşturmaktadır (Gustafson ve Ritzer, 1995; Pethman ve Earlandsson, 2002).

Klinik psikopatlar silahlı soygun, tecavüz ve taciz gibi ekstrem olaylarla sık sık anılırken; subklinik psikopat vergi giderlerini değiştirme, cinsel tacize merak duyma gibi aynı anti sosyal davranışların daha hafif versiyonlarıyla karakterizedir. Subklinik psikopatlar klinik psikopatların aksine her ne kadar ideal olmasa da birer ebeveyn, arkadaş, çalışan ve eş olabilir ve herhangi bir kişilerarası ilişkiyi sürdürebilirler. Yine de bu ilişkiler genellikle karşı taraf için sağlıksız, tek taraflı, istikrarsız ve yıldırıcı olur (Hersen, Thomas ve Segal, 2006).

2.2.4. Narsisizm

Narsisizm, şişirilmiş benlik algısı, beğenilmeye ve onay almaya duyulan arzu ve bundan kaynaklanan başarılarını abartma, empati eksikliği, grandiyöz duygular ve eleştiriye kapalı olma özelliklerine sahip kişileri kapsamakla beraber, enerjisinin çoğunu benlik saygısını korumak ve beslemek için harcayan bireyler olarak tanımlanmaktadır (Campbell, 1999; Morf ve Rhodewalt, 2001). Narsistlerin empati yoksunluğu, kendi çıkarlarını ve isteklerini diğerlerinden önce tutma ve başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarsızlık ve üstünlük hissi gibi özelliklere sahip ben merkezci kişiler olduğu düşünülmektedir. Bu kişilerin başkalarıyla olan iletişimi yakın ve samimi ilişkiler kurmak için değil, onların ilgi ve hayranlıklarını kazanmak için kurmaya eğilimli oldukları gözlenmektedir (Emmons, 1987; Sedikides ve Gregg, 2008).

Narsisizm kelimesi, M.Ö. 8. yüzyıla dayanan ve mitolojik bir figür olan Narcissus'tan gelmektedir. Dağ Nymphe'lerinden Echo (Yankı), Irmak tanrısı Kephissos'un olağanüstü güzellikteki oğlu Narcissus'a duyduğu aşka diğer birçokları gibi karşılık bulamamış ve Narcissus tarafından reddedilmiş ve hor görülmüştür. Bunun üzerine Echo'nun bedeni üzüntüden yok olmuş ve herkesin duyabildiği kaynağı belirsiz bir sese dönüşmüştür. Nitekim Echo ve diğer birçoğu gibi Narcissus tarafından reddedildiği için yalvaranların sesine kulak veren tanrıça Nemesis tarafından cezalandırılmıştır. Bir gün bir pınarın kenarına giden Narcissus sudaki yansımalarını görüp oracıkta o görüntüye aşık olmuş ve bu dindirilmeyen özlemle kahrolmuştur. Aşık olduğu bu bedene asla sahip olamayacak ve oradan ayrıldığı anda aşık olduğu kişi de gidecektir. Bu dayanılmaz kavuşma özlemi Narcissus'un oradan hiç ayrılamamasına ve suda boğularak ölmesine neden olmuş ve oracıkta kendi adını verdiği bir çiçeğe dönüşmüştür (Ertekin ve Yurtsever, 2001; Anbarpınar, 2020).

Narsisizm ilk olarak Havelock Ellis (1898) tarafından genelde kadınlarda görülen ve bireyin cinsel dürtülerini kendisine yönelttiği duygulardan oluşan bir kavram olarak ortaya çıkarılmıştır (aktaran Karaaziz ve Atak, 2013). Narsisizmin psikanalizdeki yeri de çok büyüktür ve narsisizmi psikanalitik olarak açıklayan kuramcılar oldukça fazladır. Bu kavramı ilk kullananlardan biri olarak Freud (1914), ilk olarak "Narsisizm Üzerine Bir Giriş" isimli makalesinde kullanmıştır. Böylece narsisizm de psikanalitik camiada yerini almaya başlamış ve birçok diğer kuramcının da araştırdığı bir konu haline gelmiştir (aktaran Karaaziz ve Atak, 2013). Kernberg

(1970), başkalarının ilgi ve sevgisine muhtaç hissetme, ben merkezilik, grandiyöz fanteziler, kendini övme ihtiyacı, empati eksikliği, kendinden başkalarına düşmanlık besleme gibi özellikleri narsisizmin temel özellikleri olarak tanımlamıştır (aktaran Russell, 1985). Kerberg'in narsisizm yorumları bu alandaki araştırmacıları oldukça etkilemiş ve onun işaret ettiği bazı noktalar ilk defa DSM-3'de, Narsisistik Kişilik Bozukluğu (NKB) tanı kriterlerinde yerini almıştır (APA, 1980; aktaran Karaaziz ve Atak, 2013).

Literatüre bakıldığında narsisizmin oluşumu genellikle çocukluk yaşantılarına ve ebeveyn tarzlarına bağlanmaktadır, fakat bazı araştırmalar narsisizmin biyolojik ve genetik olabileceğini öne sürmektedir (Elliot ve Thrash, 2001; Paulhus, 2001; Tracy ve Robins, 2003).

Narsisizmin alt boyutlarını araştıran çalışmaların içinde en yaygın ve kabul edilmiş iki çalışma vardır (Irak, 2020). Bunlardan ilki narsisizmi “Liderlik-Otorite”, “Hak İddia Etme-Sömürücülük” ve “Grandiyöz Gösterişçilik” olarak üçe ayıran Ackerman, Witt, Donnellan, Trzesniewski, Robins ve Kashy (2011) dir. Bu modele göre Liderlik-Otorite boyutu uyumlu olmayan ama antisosyal davranış ve nevroitiklik bulundurmeyen boyuttur. Hak İddia Etme- Sömürücülük boyutu ise nevroitiklik bulunduran ve antisosyal davranışlar sergilemeye daha yatkın olan uyumsuz ve iletişim problemleri yaşan işlevsiz boyuttur. Grandiyöz Gösterişçilik ise işlevsellik olarak diğer iki boyutun tam ortasında yer alır. Bu boyuttaki kişiler sosyal ve yüksek öz saygıya sahip olabilirken Makyavelizm özelliklerini de taşıyabilirler (Irak, 2020). Literatürde sıklıkla karşılaşılan bir diğer model ise narsisizmi “Grandiyöz” ve “Kırılgan” olarak boyutlandıran modeldir (Irak, 2020). Grandiyöz narsisizm daha talepkar, küstah, teşhirci, kaygısız, empatiden yoksun, dışadönük ve kibirliyken; kırılgan narsisizm daha içedönük, çekingen, kaygılı, nevroitik ve hassastır (Akhtar ve Thomson, 1982; Wink, 1991; Giacomin ve Jordan, 2016).

Narsisizm ile Narsistik Kişilik Bozukluğu'nun karıştırmamak gerekir. Günümüzde kişilik bozukluğu denemeyecek kadar hafif narsistik semptomlar gösteren birçok kişi vardır ve belli bir düzeye kadar narsisizm normal bir kişilik özelliği olarak kabul edilir (Akgun ve Uysal, 2019). Narsistik Kişilik Bozukluğu tanısı koyabilmek için ise DSM-5'de (2014) yer alan kriterlerin karşılanması gerekir.

2.2.4.2. Klinik ve Subklinik Narsisizm

Subklinik narsisizm kavramını Paulhus ve Williams (2002) bir kişilik bozukluğu değil, bir kişilik özelliği olarak tanımlamışlardır. Klinik ve subklinik narsisizm arasındaki fark da aynı subklinik psikopatide olduğu gibi davranış ve duygulanım farkından ziyade bu davranış ve duygulanımın yoğunluğu ve sıklığı ile ilgilidir. Narsistik tutum ve davranışların yoğunluğu oldukça ayırıcı bir konudur; çünkü günümüzde klinik boyutta olmayan fakat işlevselliği bozulmayacak oranda narsistik yapılanması olan birçok kişi vardır ve bunun normal bir kişilik özelliği olduğu düşünülmektedir (Akgün ve Uysal, 2019). Bu tür narsistler klinik narsistiklerin tüm özelliklerini daha hafif ve işlevsel bir boyutta taşımakla beraber, dışarıdan gelen herhangi olumsuz bir eleştiriye kapalıdır çünkü kendi düşünceleri her zaman diğerlerinden önemli ve geçerlidir. Bu sayede özgüven seviyelerini mümkün merteye yukarıda tutmaktadırlar (Akhtar, 1989). Aşırı özbenlik sevgisiyle karakterize ve daha patolojik giden narsisizm ise klinik narsisizmdir, bir diğer deyişle işlevsellik bu denli bozulduğu için bir kişilik bozukluğudur (Özsoy ve Ardıç, 2017). Klinik narsisizmde kişi her ne kadar özgüveni yüksek ve kendi kendine yeten bir profil çizse de esasında başkalarından gelen olumlu yorumlara muhtaçtır (Akgün, 2019). Bir diğer ayırıcı nokta ise şudur; subklinik narsisizm öz değerlendirme yöntemiyle yapılabilirken, klinik narsisizm tanısı için DSM-5'deki (2014) kriterlerin karşılanması gerekmektedir (Raskin ve Terry, 1988; Jones ve Paulhus, 2014; Jonason ve Webster, 2010).

2.2.5. Karanlık Üçlü ile İlgili Türkiye'de Yapılan Çalışmalar

Bugüne kadar hem dünyada hem de Türkiye'de karanlık üçlüyü inceleyen çalışmalara rastlamak mümkündür. Karanlık üçlü literatürüne bakıldığında çalışmaların çoğunlukla örgütsel psikoloji bağlamında incelendiği (Aydoğan ve Serbest, 2017; Güllü ve Yıldız, 2019; Ekizler ve Bolelli, 2020) ve klinik psikoloji alanında son yıllara kadar çok da fazla çalışma yapılmadığı söylenebilir.

Karanlık üçlünün dürtüsellik ve heyecan arama davranışıyla ilişkisini inceleyen bir çalışmada 198 kadın, 134 erkek üniversite öğrencisi örneklem olarak alınmıştır (Satici, Kayış, Yılmaz ve Çapan, 2019). Değişkenler Karanlık Üçlü Ölçeği, Arnett Heyecan Arama Ölçeği ve Barratt Dürtüsellik Ölçeği kullanılarak test edilmiştir. Bu çalışmaya göre karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip olan bireyler diğerlerine göre daha dürtüseldir ve kendilerine zarar verebilecek davranışlarda bulunma riskleri daha

yüksektir. Bir başka çalışmada bir iş yerinde çalışan 182 kişilik bir örnekleme karanlık üçlünün tükenmişlikle ilişkisinde öz yeterliliğin düzenleyici rolü incelenmiş, sonuç olarak sadece narsisizm ve duygusal tükenmişlik ilişkisinde öz yeterliliğin düzenleyici etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Özsoy ve Ardıç, 2020).

2.3. Benlik Saygısı

Benlik saygısı yıllar boyunca araştırmacılar tarafından en çok araştırılan konulardan biri olmuştur (Cast ve Burke, 2002). Benlik saygısı yaş, cinsiyet ve kültürlere göre farklılık gösterebilen, kişinin kendini ne kadar yeterli, değerli ve olumlu gördüğüne yönelik bir tutumdur (Bleidorn ve ark., 2016; Rosenberg, 1965). Düşük benlik saygısına sahip bireyler kendini olumsuz değerlendirmektedirler ve bu kişilerin diğer insanlarla olan ilişkileri de sosyal kaygılarından dolayı olumsuz etkilenmektedir. Buna karşın, yüksek benlik saygısı olan bireyler kendilerine daha fazla saygı duyar, kendilerini daha gururlu ve değerli hissederek sosyal ilişkilerinde de daha başarılı sonuçlar elde edebilirler (Kurtyılmaz ve ark., 2017). Kendinin diğerleri kadar değerli olduğuna inanma, beceri ve bilgilerini gösterebilme, başarma ve bunu görebilme, bununla gurur duyma, kabul gördüğünü hissetme, kendi bedenini ve görünüşünü olduğu gibi kabul etme gibi özellikler yüksek benlik saygısıyla beraber gelmektedir (Wallerstein, 1998; Özkan, 1994).

Benlik saygısı her insanda farklı derecede olmakla beraber bunun oranı kişinin sosyal ilişkilerini, iş ve okul ortamındaki başarısını, stresle baş etme becerisini ve hayattan keyif alma oranını etkilemektedir. Benlik saygısı sağlıklı bir oranda bulunan kişiler daha enerjik, canlı ve kendine güvenen kişilerdir. Benlik saygısından yoksun kişilerse cansız, enerjisiz, güvensiz, kolaylıkla utanç ve suçluluk duyabilen, çaresiz, başarısız ve beceriksiz hissedebilen kişilerdir (Özkan, 1994; Orth ve Robins, 2014). Kohut'a (1971) göre benlik saygısının üç ana kaynağı başkalarının saygısı, yeterlilik ve kendiliktir. Başkalarının saygısı sayesinde birey olumlu kişilerarası iletişimle beraber kendini sevmeyi ve değer vermeyi öğrenir. Sevilebilir olma duygusuyla beraber egemenlik ve bilişsel kendilik oluşur. Dolayısıyla başkalarının fikir ve düşünceleri de kendiliğin bir parçasını oluşturur (Özkan, 1994).

Erikson (1950) ve Kohuta'a (1971) göre benlik saygısının oluşmasında bakım verenin rolü büyüktür (aktaran Wallerstein, 1998). Ebeveynler çocuğa yeterli derecede ilgi gösterdiği, ona güven verdiği ve ilişki kurduğu zaman bebek kendi

olmanın hazzına varır. Ebeveyn bebeğe ilgi gösterdiği zaman bebek, benlik saygısının temellerinden biri olan becerilerini daha çok geliştirir (Sroufe, 1979). Çocuğuna onu sevdiğini gösterdikçe, sorunlarıyla ilgilendikçe, kuralları açık ve net bir şekilde koymakla beraber çocuğa özgürlük alanı sundukça, çocuğun benlik saygısı sağlıklı bir şekilde artar (Dilek ve Aksoy, 2013).

On iki yıl süren boylamsal bir araştırmaya göre kişilerin benlik saygısı ergenlikten orta erişkinliğe kadar artıp en yüksek noktaya 50 yaşlarında ulaşırken, sonrasında hızlı bir şekilde düşer (Orth, Robins ve Widaman, 2012). Aynı ayrı ergenlerde (Erol ve Orth, 2011; Birkeland, Melkevik, Holsen, ve Wold, 2012) yetişkinlerde (Wagner, Lang, Neyer ve Wagner, 2013) ve yaşlılarda (Wagner, Gerstorf, Hoppmann, ve Luszcz, 2013a; Wagner ve ark., 2013b) yapılan çalışmalar bir araya getirildiğinde de benlik saygısının ergenlikten orta yaşlara kadar artıp yaşlılığa doğru azaldığı konusunda hemfikir olunmuştur. Yaşlılığa doğru azalan benlik saygısında zayıflayan sağlık ve bilişsel becerilerin ve sosyoekonomik statünün değişmesinin de etkili olduğunu gözlemleyen çalışmalar vardır (Orth, Trzesniewski ve Robins, 2010; Wagner ve ark., 2013). Bir başka çalışmaya göre benlik saygısının ergenlikteki artış ve yaşlılıktaki düşüş hızı etnik kökene göre farklılık gösterebilmektedir (Orth ve ark., 2010; Erol ve Orth, 2011). Her iki cinsiyetin benlik saygısı da hayatlarının aynı dönemlerinde artıp azalmakla beraber erkeklerin kadınlara oranla daha fazla benlik saygısına sahip olduğunu gözlemleyen çalışmalar mevcuttur (Erol ve Orth, 2011; Orth ve ark., 2010; Orth ve ark., 2012; Wagner ve ark., 2013).

Bazı araştırmacılar duygusal olarak denge, vicdan ve dışadönüklük gibi karakter özelliklerine sahip kişilerin öyle olmayanlara oranla hayat boyu daha yüksek benlik saygısına yatkın olduğunu ortaya koymuştur (Erol ve Orth, 2011; Wagner ve ark., 2013). Benlik saygısının genetik davranışsal faktörlere bağlı olduğunu öne süren çalışmalar da vardır (Neiss, Sedikides, ve Stevenson, 2002; Shikishima, Hiraishi, Takahashi, Yamagata, Yamaguchi ve Ando, 2018). Amerikalı, Finlandiyalı, Alman ve Japon ikiz katılımcılarla yapılan araştırmalar incelendiğinde benlik saygısının %30-60 arası kalıtımsal olduğu sonucuna varılmıştır (aktaran Shikishima ve ark., 2018).

2.4. Romantik İlişkiler ve Karanlık Üçlü

Karanlık üçlü bir kişilik bozukluğu olmadığından ve bu kişiler işlevselliklerini sürdürebildiklerinden toplumda fark etmek oldukça güçtür (De Clercq ve ark.; Furnham ve ark., 2013). Dolayısıyla bu kişiler yüzeysel de olsa başkalarıyla iletişim kurabilmekte, romantik ilişkiler de bu ilişkilerin bir parçası olabilmektedir (Özsoy ve Ardiç, 2017). Karanlık üçlünün kötücül özellikleri göz önünde bulundurulduğunda bu kişilerin romantik ilişkilerini incelemek önemli olabilir.

Karanlık üçlü ve romantik ilişki seçimi arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya göre, kişilerin karanlık üçlü özellikleri arttıkça kısa süreli ilişki tercihi artarken, uzun süreli ilişki tercihi azalmaktadır (Jonason, Luevano ve Adams, 2012). Bu araştırmaya göre narsisizmi yüksek olan bireyler tek gecelik ilişkiler yaşamaya ve sadece cinsel ilişki içerisinde olunan arkadaşlıklar kurmaya daha yatkınken, psikopatitesi yüksek olan bireyler cinsel ilişki için başkalarını aramaya yatkındır. Ayrıca hem psikopati hem de narsisizm ciddi romantik ilişki ile negatif yönde ilişkilidir.

Romantik partnerler arasındaki çatışmalar ve karanlık üçlü ilişkisini inceleyen bir başka çalışmaya göre karanlık üçlü arttıkça çatışma artmakta ve bu çatışmalar çok daha yoğun ve düşmanca tutumlar içermektedir (Horan, Guinn ve Banghart, 2015). Sonuçlara göre karanlık üçlü arttıkça aşağılama, eleştiri, engelleme ve savunuculuk tutumları da artmaktadır. Ayrıca karanlık üçlü alt boyutları çatışmalı ilişkiler yaşamaya yatkın olmakla beraber Makyavelizm ve psikopati bu tür romantik ilişkiler içinde olmakla narsisizme oranla daha ilişkilidir. Bir diğer çalışmaya göre narsisizm, belli sınıflandırıcı eşleşme ile negatif ilişkiyken, Makyavelizm ve psikopatide pozitif ilişkili bulunmuştur (Smith, Hadden, Webster, Jonason, Gesselman ve Crysel, 2014). Buna ek olarak, kadınların Makyavelizm oranı arttıkça ilişkideki memnuniyet, partnerlerine duydukları güven ve inanç düzeyi düşerken, duygusal istismar ve kontrol davranışı arttığı da gözlemlenmektedir (Brewer ve Abell, 2017a). Yine Brewer ve Abell (2017b) tarafından kadın katılımcılarla yapılan bir başka çalışmada Makyavelizm ve ilişki sonlandırma arasındaki ilişki incelenmiş, Makyavelizm oranı yüksek olan kadınların ilişkilerini sonlandırırken kaçınma, bedel arttırma, manipülasyon, uzak iletişim kurma ya da aracılıyla iletişim kurma gibi yollara başvurmayı daha yatkın oldukları sonucuna varılmıştır.

Karanlık üçlünün alt boyutlarından narsisizm ve romantik ilişki değişkenleriyle yapılan bir araştırmaya göre, narsisistik bireyler kendilerine benzeyen kişilerle romantik ilişki kurmaya daha yatkınlardır. Bir kişinin narsisizmi hem kendi saldırganlığı hem de partnerinin gösterdiği saldırganlıkla ilişkilidir. Bu durumda narsisizm arttıkça ilişkideki saldırganlık da artmaktadır (Keller, Blincoe, Gilbert, Dewall, Haak ve Widiger, 2014). Diğer bir yandan, Makyavelizm düzeyi yüksek olan bireylerin fiziksel ve romantik saldırganlık kullanmaya daha yatkın olduklarını gösteren sonuçlar da mevcuttur (Coyne, Nelson, Kevan, Keister ve Grant, 2010).

Başka bir çalışmada birincil ve ikincil psikopati, Makyavelizm, cinsiyet, cinsel eğilim, ilişkinin yakınlık-bağlılık-tutku bileşenlerinin yaşam doyumlarıyla ilişkisi incelenmiş, Makyavelizm ve ikincil psikopati ilişkinin yakınlık, bağlılık ve tutku bileşenleriyle negatif ilişkiliyken birincil psikopati pozitif ilişkili bulunmuştur (Ali ve Chamorro-Premuzic, 2010).

Sonuç olarak karanlık üçlü kişilik özellikleri taşıyan bireyler yüzeysel ve çatışmalı ilişkiler içinde bulunmaya diğer kişilere oranla daha yatkınlardır. Ayrıca kişiliklerinde olan eleştirelilik, aşığılama, engelleme, kontrol davranışı, istismar, memnuniyetsizlik, karşıdakine güvenmeme, manipülasyon, intikam ve saldırganlık gibi negatif kişilik özellikleri romantik ilişki içerisinde çok yıpratıcı ve işlevsiz bir hal alabilmektedir (Jonason ve ark., 2012; Horan ve ark., 2015; Brewer ve Abell, 2017a; Brewer ve Abell, 2017b; Keller ve ark., 2014). Bu nedenle karanlık üçlü kişilik özellikleri taşıyan bireylerin romantik ilişkileri ruh sağlığı uzmanları tarafından incelemeye değer bir alandır.

2.5. Romantik Kıskançlık ve Karanlık Üçlü

Karanlık üçlüyü oluşturan kişilik özelliklerini ayrı ayrı veya birlikte inceleyen çok fazla çalışma olmamakla birlikte, karanlık üçlünün bileşenlerinin ayrı ayrı incelendiği çalışmalar mevcuttur.

Yakın tarihli yapılan bir çalışmada (Massar ve ark., 2017), psikopatisi yüksek olan kişilerin şüpheli ve duygusal kıskançlık yaptığı ve kişilerin partnerlerinin üzerinde güç ve kontrol sağlamak, ilişkiyi test etmek için kışkırdığı saptanmıştır. Aynı çalışmada, katılımcıların daha çok partnerden intikam olarak kıskançlıkla baş ettiği görülmektedir. Bir başka çalışmada (Winters, Massar ve Kim, 2017) psikopati her iki cinsiyet için de kıskançlıkla yüksek oranda ilişkili çıkmıştır. Erkekler

kıskançlığı anti sosyal davranışlarla göstermede kadınlara göre daha motive ve kararlılardır. Kadınlar ise kıskançlığı anti sosyal davranışlarla göstermek yerine partneri manipüle etmeye daha yatkın olabilmektedir.

Tortoriello ve arkadaşlarına göre (2017) karanlık üçlünün diğer bileşeni olan narsisizm (hem grandiyöz hem kırılğan) romantik kıskançlıkla pozitif yönde ilişkilidir. Narsistik yapılanması olanlar romantik kıskançlığı güç ve kontrol sağlama, ilişkide güven arama, intikam alma, ilişkiyi test etme, ilişkiyi güçlendirme ve benlik saygısıyla baş etmek için göstermektedir. Kıskançlık narsisizmde aşağılanma duygusuyla beraber ortaya çıkabilmekte ve bunun sonucunda endişe, negatif ve düşmanca duygular oluşmaktadır (Tortoriello ve Hart, 2018). Ponti, Ghinassi ve Tani'nin (2019) yaptığı bir araştırmaya göre hem grandiyöz hem kırılğan narsisizm düzeyi yüksek olan bireyler ilişkide psikolojik istismar uygulamaya yatkındır. Kırılğan narsisizm düzeyi yüksek olan bireyler psikolojik istismarı dolaylı yoldan romantik kıskançlık kullanarak yaparken, grandiyöz narsisizm puanı yüksek olan bireyler psikolojik istismarı doğrudan uygulamakta, cinsiyetler arası bir fark gözlemlenmemektedir. Narsisizm, psikopati, kıskançlık, düşmanlık ve dijital flört süistimali arasındaki ilişkileri inceleyen bir çalışmaya göre kıskançlık, kırılğan narsisizm ve ikincil psikopati dijital flört istismarını olumlu yordamaktadır (Branson ve March, 2021). Dijital flört istismarı saldırganlık ve kontrol davranışını içermektedir.

Karanlık üçlünün son bileşeni olan Makyavelizm ve romantik kıskançlık arasındaki ilişkiyi inceleyen White (1984) ikisi arasında bir ilişki olduğu ve kadınlarda daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Bu kişiler kıskançlığı daha çok kontrolü elinde tutma nedeniyle gösterirken intikam alarak bununla başa çıkmaktadırlar (Winters ve ark., 2017). Ayrıca makyavelist insanların üstünlük kurma arzusu ve başkalarına güvenmeme özellikleri de bilinmektedir (Ülbeği, 2016). Bu özelliklerin romantik kıskançlıkla ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Romantik kıskançlığın karanlık üçlü ile ilişkili olduğunu belirten az sayıdaki çalışmaya bakıldığında, Barelds, Dijkstra, Groothof ve Pastoor (2017) karanlık üçlü ve romantik kıskançlık arasındaki ilişkide cinsiyet ve cinsel yönelimin düzenleyici etkisinin incelemiş ve karanlık üçlü ve romantik kıskançlık arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu saptamıştır. Bu çalışmaya 436 heteroseksüel, 204 homoseksüel katılımcı dahil edilmiş ve kıskançlığın tepkisel, kaygılı ve önleyici türleri değerlendirilmiştir. Bu ölçümler yapılırken Karanlık Üçlü Ölçeği (Jonason ve

Webster, 2010) ve Öngörülen Cinsel Kıskançlık Ölçeği (Buunk, 1997) kullanılmıştır. Sonuç olarak cinsiyet ve cinsel yönelimin romantik kıskançlık ve karanlık üçlü ilişkisinde düzenleyici rolü saptanmamıştır. Bir başka çalışmada ise (Winters, Massar ve Oorsouw, 2017), karanlık üçlü özellikleri taşıyan kişilerin romantik kıskançlıkla ilişkisinde cinsiyetin rolü incelenmiştir. Bu çalışmada kıskançlık deneyimi davranışsal, bilişsel ve duygusal olarak ele alınmış, 18-81 yaş arası 317 kadın ve 125 araştırmaya dahil edilmiştir. Sonuç olarak karanlık üçlü ve romantik kıskançlık ilişkili çıkmış ve cinsiyetlere göre bazı farklılıklar gözlemlenmiştir. Erkeklerde kıskançlık daha çok anti-sosyal davranışlarla ilişkiliyken kadınlardaki kıskançlık daha çok düzensiz yaşam tarzı ve kişilerarası manipülasyonla ilişkili bulunmuştur.

Karanlık üçlü ve romantik ilişkiye tehdit oluşturan rakiplere karşı uygulanan taktikler arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan bir çalışmaya göre, Makyavelizm ile kabalıkla zarar verme taktiği, narsisizm ile rakibi baskınlık ve güç kullanarak gölgede bırakma taktiği, psikopati ile partnerinin itibarına zarar verme taktiği ilişkili çıkmıştır (Goncalves ve Campbell, 2014). Bu çalışmaya 213 erkek, 118 kadın katılımcı dahil edilmiş, değişkenler Kısa Karanlık Üçlü Ölçeği ve Rakibi Kötüleme Stratejileri Ölçeği (Buss ve Dedden, 1990) kullanılarak test edilmiştir. Son olarak, Brewer ve arkadaşları (2015) heteroseksüel kadın katılımcılarda karanlık üçlü, sadakatsizlik ve romantik intikam arasındaki ilişkileri incelemiştir. Çalışma iki ayrı kadın grubuyla yapılmış ve ilk gruptan bazı ölçekleri cevaplandırmaları istenmiştir. İkinci gruba ise ölçeklere ek olarak hayali bir sadakatsizlik senaryosu gösterilmiştir. İlk grupta karanlık üçlü oranı yükseldikçe partnerde gelen sadakatsizliğe karşı olan hassasiyet de artmaktadır. İkinci grupta ise karanlık üçlü ile ilişkiyi sonlandırma haricinde her türlü intikam alma isteği ilişkili çıkmıştır. Bilindiği kadarıyla, Türkiye’de romantik kıskançlık ve karanlık üçlü ilişkisini araştıran bir çalışma yoktur.

2.6. Benlik Saygısının Karanlık üçlü ve Romantik Kıskançlık İlişkisindeki Rolü

Geçmiş çalışmalar evrensel olan kıskançlık duygusunun problem yarattığı noktanın uyumsuz işlev gösterme halinde ortaya çıktığından bahsetmektedir. Romantik kıskançlık maladaptif olmadığı sürece kişide doğal olarak bulunan ve partneri korumak için ortaya çıkan bir güdüyken (Schmitt ve Buss, 2001), maladaptif kıskançlık kendine güvensizlik, şiddet, manipülasyon, bilinçsizlik, kaygı ve daha

birçok işlevsiz ve riskli duygu ve davranışlara yol açabilmektedir (Wade ve Walsh, 2008). Halihazırda riskli ve maladaptif davranışlar göstermeye ve uyumsuz ilişkiler sürdürmeye meyilli olan karanlık üçlünün yukarıda da bahsedildiği gibi romantik kıskançlıkla arasında pozitif bir ilişki olduğunu ve kıskançlık gösterdiği durumlarda diğer kişilerden daha yıkıcı tepkiler verebileceğini gözlemleyen çalışmalar vardır (White, 1984; Barelds ve ark., 2017; Massar ve ark., 2017; Winters ve ark., 2017; Tortoriello ve ark., 2017).

Bazı araştırmalar, romantik ilişkilerdeki kıskançlığın ana nedeninin benlik saygısındaki eksiklik olduğunu ortaya koymaktadır (White, 1981). Bireyler benlik saygısına tehdit olarak algıladıkları herhangi bir olayda kıskançlık göstermeye meyillidirler (Ellis ve Weinstein, 1986). Öyle ki bazı kişiler partnerlerinin onları başkalarıyla kıyasladığına ve sonuç olarak istenilen kişi olma yarışında başarısızlığa uğradıklarına inanırlar. White ve Mullen'e (1989) göre kişi partnerin başka birini çekici bulmasını kendinin daha kötü olmasıyla açıklar. Benlik saygısı düşük olan kişi kendini kolayca olası rakiple kıyaslar ve bu da kıskançlıkla başa çıkmasını güçleştirir (aktaran Guerrero, 1998). Öte yandan, ilişkinin yönü tartışmalı olsa da benlik saygısının narsisizm başta olmak üzere karanlık üçlünün tüm alt boyutlarıyla ilişkisi olduğu öne sürülmektedir (Jonason ve ark., 2010; Visser ve ark., 2010; Chin ve ark., 2017). Sonuç olarak, romantik kıskançlığın en büyük nedenlerinden birinin de benlik saygısını korumak olduğu (White, 1981) göz önünde bulundurulduğunda karanlık üçlünün romantik kıskançlıkla ilişkisinde benlik saygısının bir rolü olabileceği düşünülmektedir.

Nitekim, karanlık üçlüyü oluşturan boyutların, romantik kıskançlık ve benlik saygısıyla ilişkisini aynı anda inceleyen bir çalışma da mevcuttur (Chin ve ark., 2017). Sonuç olarak karanlık üçlünün kıskançlıkla yüksek oranda pozitif ilişkili olduğu görülmüştür. Bu çalışmada, aynı zamanda benlik saygısı ve hak görmenin karanlık üçlü alt dallarıyla ilişkilerine ayrı ayrı bakılmış, karanlık üçlü ve romantik kıskançlık ile ilişkisinde benlik saygısının düzenleyici rolü olduğu saptanmıştır. Sonuçlar cinsiyete göre farklılıklar görüldüğüne işaret etmektedir. Fakat, bu çalışmada geniş bir yaş aralığı içindeki kişilerden (17-81 yaş) ölçekleri bir ilişkide olduklarını hayal ederek cevaplamaları istenmiştir. Dolayısıyla, benlik saygısının kıskançlık ve karanlık üçlü ilişkisindeki rolünün daha detaylı incelenebilmesi için gerçek anlamda bir ilişki içinde olan bireylere ait bulgulara ihtiyaç duyulmaktadır. Buna ek olarak, karanlık üçlü özelliklerinin daha çok gençlere özgü olduğunu

gösteren çalışmalar mevcuttur (Barlett ve Barlett, 2015; Klimstra ve ark., 2020), bu nedenle genç yetişkinlerle yapılacak çalışmaların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.7. Araştırmanın Hipotezleri

Bu çalışmada karanlık üçlünün romantik kıskançlık nedenleri (yetersizlik ve kaybetme) ilişkisinin ve bu ilişkide benlik saygısının düzenleyici rolünün incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın alt amaçları:

Romantik kıskançlık nedenleri (yetersizlik ve kaybetme), benlik saygısı ve karanlık üçlünün cinsiyete göre farklılıklarını incelemek,

Romantik kıskançlık nedenlerinin (yetersizlik ve kaybetme) Makyavelizm, psikopati ve narsisizm ile olan ilişkisini saptamak,

Bu amaçlar ışığında doğrulanması beklenen hipotezler aşağıdaki gibidir:

H1: Karanlık üçlünün tüm alt boyutları ve romantik kıskançlık nedenleri (yetersizlik ve kaybetme) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olması beklenmektedir:

Psikopati ile romantik kıskançlık nedenleri (yetersizlik ve kaybetme) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi olması beklenmektedir.

Makyavelizm ile romantik kıskançlık nedenleri (yetersizlik ve kaybetme) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi olması beklenmektedir.

Narsisizm ile romantik kıskançlık nedenleri (yetersizlik ve kaybetme) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi olması beklenmektedir.

H2: Karanlık üçlü ve romantik kıskançlık nedenleri ilişkisinde benlik saygısının düzenleyici rolü olması beklenmektedir:

Psikopati ve romantik kıskançlık nedenleri (yetersizlik ve kaybetme) ilişkisinde benlik saygısının düzenleyici rolü olması beklenmektedir: Benlik saygısı azaldıkça, psikopati ile Romantik kıskançlık nedenleri arasındaki ilişkinin pozitif yönde artması beklenir.

Makyavelizm ve romantik kıskançlık nedenleri (yetersizlik ve kaybetme) ilişkisinde benlik saygısının düzenleyici rolü olması beklenmektedir: Benlik saygısı azaldıkça, Makyavelizm ile Romantik kıskançlık nedenleri arasındaki ilişkinin pozitif yönde artması beklenir.

Narsisizm ve romantik kıskançlık nedenleri (yetersizlik ve kaybetme) ilişkisinde benlik saygısının düzenleyici rolü olması beklenmektedir: Benlik saygısı azaldıkça, narsisizm ile Romantik kıskançlık nedenleri arasındaki ilişkinin pozitif yönde artması beklenir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın amacı, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, araştırmanın yapılma işlemi ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilmektedir.

3.1. Örneklem

Romantik kıskançlık, karanlık üçlü ve benlik saygısı yaşa bağlı olarak değişebilmektedir (Bleidorn ve ark., 2016; Huchzermeier ve ark., 2008; Lantagne ve Furman, 2017; Uçar ve Konal 2018). Karanlık üçlü özelliklerinin daha çok gençlere özgü olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Barlett ve Barlett, 2015; Klimstra ve ark., 2020). Bu çalışmada diğer değişkenlerin analiz sonucunu etkilemesinin önüne geçmek için katılımcılar genç bireylerden seçilmiş ve Kısa Karanlık Üçlü Ölçeği'nin (Ermiş ve ark., 2018) geçerlik güvenirlik çalışmalarında örneklem olarak alındığı gibi katılımcılar 18- 27 yaş arası üniversite (lisans, yüksek lisans, doktora) öğrencileri ile sınırlandırılmıştır. Katılımcılarda mevcut ilişkisi olma şartı aranmıştır. Katılımcılara ulaşmak için hazırlanan bir duyuru, çeşitli mail gruplarından ve sosyal medya hesaplarından duyurulmuş ve veri toplama araçları bölümünde belirtilen ölçekler Google anket yoluyla katılımcılara ulaştırılmıştır.

Evlilerde bekarlara göre daha az kıskançlık olduğundan ve Romantik Kıskançlık Ölçeği evli örneklem grubu için uygun olmadığından örnekleme evli olanlar dahil edilmemiştir (Aylor ve Dainton, 2001; Demirtaş, 2004). Dolayısıyla, evli olmayan fakat bir ilişkisi olan bireyler çalışmaya dahil edilmiştir. Karanlık üçlü

özellikleri gösteren kişiler klinik boyutta olmadıklarından toplumda çok fazla dikkat çekmemektedir ve bu bir kişilik bozukluğu boyutunda değildir (Furnham ve ark., 2013). Bu nedenle kişilik bozukluğu, psikoz ve bipolar tanısı almış bireyler dışlanmıştır.

Toplam ulaşılan katılımcılardan 26 kişi evli olduğu için, 4 kişi kişilik bozukluğu veya bipolar bozukluk tanısı aldığı için, 1 kişi de Bilgilendirilmiş Onam Formu'nu onaylamadığından çalışma grubundan çıkarılmıştır. Sonuç olarak, kriterlere uymayan katılımcılar çıkartılması sonrasında örneklem 321 kişiyi kapsamaktadır. Bu kişilerin 208'i (%64.8) kadın, 113'ü (%35.2) erkektir.

3.2. Ölçekler

3.2.1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Araştırmadaki anket formlarından önce katılımcılardan onaylanması istenen, araştırmacı tarafından hazırlanan bir bilgi formudur. Formda araştırmacının başlığı, araştırmacının amacı, anketin tahmini tamamlanma süresi ve bilgilerin gizliliğine dair bilgi verilmiştir. Araştırmayla ilgili bilgi alınmak istenmesi halinde ulaşılmaması için araştırmacının adı ve mail adresi de yer almaktadır.

3.2.2. Sosyodemografik Bilgi Formu

Bu formda katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve seviyesi, öğrenim gördüğü üniversite ve bölümü, medeni durumu, romantik ilişkisi olup olmadığı, ilişkisinin süresi ve varsa ruhsal hastalık tanısı bilgileri alınmaktadır. Anket araştırmacı tarafından hazırlanmış olup, ankette alınan toplam bir puan bulunmamaktadır.

3.2.3. Kısa Karanlık Üçlü Ölçeği (SD3)

Ölçeğin orijinal versiyonu Jones ve Paulhus (2014) tarafından geliştirilmiş ve Türk kültürüne adapte etme çalışmaları Ermiş ve arkadaşları (2018) tarafından üniversite öğrencileri örneklemini üzerinden yapılmıştır. Ölçek makyavelizm (1-9), narsisizm (10-18) ve psikopati (19-27) olmak üzere üç bölüme ve 5'li Likert tipinde 27 sorudan oluşmaktadır (1- Kesinlikle katılmıyorum, 5- Tamamen katılıyorum). Yüksek puanlar yüksek karanlık üçlü özelliklerini temsil etmektedir.

Bu çalışmada ölçek toplam puanına ek olarak Makyavelizm, narsisizm ve psikopati toplam puanları da analiz edilmiştir.

Ölçeğin Türkçe standardizasyon aşamasında maddeler Türkçeye ve geri-çeviri ile tekrar İngilizceye çevrilmiş, ardından uzmanların görüşleri alınarak maddelerin Türk kültürüne ne kadar uyumlu olduğuyula ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Ardından İngilizce eğitim bölümündeki öğrencilere ölçeğin hem Türkçe formu hem de İngilizce formu uygulanmış ve iki ölçek arasındaki korelasyonlar .86-.89 aralığında bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliğini tespit etmek için 327 üniversite öğrencisine ölçek verilmiş ve cevaplar doğrultusunda doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Sonuçlara göre lambda değerleri sırasıyla Makyavelizm için .78-.85, narsisizm için .74-.86 ve psikopati için .49-.80 arasında değişmektedir.

Ölçeğin Croanbach alfa katsayısı orijinal ölçekte makyavelizm için .71, narsisizm için .71, psikopati için .77 iken; uyarlama ölçekte makyavelizm için .91, narsisizm için .93, psikopati için .91 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada rakamlar ise makyavelizm için .75, narsisizm için .66, psikopati için .60 olarak bulunmuştur. Sonuçlara göre, bu ölçek Türk yetişkin örneklemini için geçerli ve güvenilirdir.

3.2.4. Romantik Kıskançlık Ölçeği (RKÖ)

Peanes ve Aronson (1983) tarafından kıskançlığın farklı boyutlarını ölçmek için geliştirilen Romantik Kıskançlık Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışmaları Demirtaş (2004) tarafından üniversite öğrencileri örneklemiyle yapılmıştır. Ölçek "kıskançlık tetikleyicileri (22 madde)", "kıskançlık durumunda verilen tepkiler (59 madde)", "kıskançlıkla baş etme yöntemleri (17 madde)", "kıskançlığın etkileri (15 madde)" ve "kıskançlığın nedenleri (16 madde)" olmak üzere 129 soruluk 7'li Likert tipinde (1- Hiç, 7- Çok) 5 alt ölçekten oluşmaktadır.

Türkçe standardizasyon çalışmalarında ilk olarak ölçekteki ifadeler iki sosyal psikolog ve bir yabancı dil uzmanı tarafından Türkçe'ye çevirilmiş, sonrasında ortak olan ve olmayan ifadeler birleştirilmiştir. Bu ifadeler üç bağımsız yargıç tarafından testin orijinali ile karşılaştırılmış ve düzenlemeler yapılmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları çeşitli üniversitelerde okuyan 414 öğrenciden alınan veriler kullanılarak yapılmıştır. Ölçeğin ölçüt geçerliğini saptamak amacıyla Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form'dan yararlanılmıştır (Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2004). İki yapı geçerliğini sınamak üzere faktör analizi yapılmış ve

sonuçlar iki ölçeğin tutarlı faktör yapısına sahip olduğunu göstermektedir. Ölçekler arasındaki korelasyonlar -.13 ile .47 arasında değişmektedir.

Demirtaş (2004) ölçeğin sorularının uzunluğundan dolayı, araştırmanın konusuna uygun olan alt ölçeği seçip uygulamayı önermektedir. Daha önce yapılan bir çalışmada da ölçeğin sadece tek bir alt ölçeğinin uygulandığı görülmektedir (Önder, 2019). Bu çalışmada, karanlık üçlü ile romantik kıskançlık arasında yüksek oranda ilişkiler bulunan çalışmalardan (Chin ve ark., 2017) yola çıkarak, bu kıskançlığın nelerden kaynaklandığını anlamak adına “kıskançlığın nedenleri” alt ölçeği kullanılmıştır. Kıskançlığın nedenleri ölçeği “yetersizlik” ve “kaybetme” olarak iki faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin orijinal versiyonunun psikometrik değerleri ayrıntılı olarak bilinmemekle beraber, Peanes ve Aronson (1983) yaptıkları klinik görüşmeler ve çalışmalar sonucu ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu belirtmektedir. Buna ek olarak ölçeğin başında sorulan “Ne kadar kıskanç biri olduğunuzu düşünüyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtlarla ölçeklerden alınan puanlar arasında anlamlı düzeyde paralellik olması ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliği ile ilgili bilgi vermektedir (Pines ve Friedman, 1998). Ölçeğin Türkçe adaptasyon çalışmasında ise kıskançlığın nedenleri Cronbach alfa katsayıları (yetersizlik=.80, kaybetme=.74) olarak hesaplanmıştır. Bilimsel araştırmalarda kullanılan ölçeklerin Cronbach Alfa katsayılarının .60-.70 arasında olması geçerli ve güvenilir kabul edilmektedir (Ursachi, Horodnic ve Zait, 2015). Bu çalışmada, kıskançlığın nedenleri alt ölçeklerinin Cronbach alfa değerleri yetersizlik için .86, çıkış için .85 olarak hesaplanmıştır.

3.2.5. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (Kısa Form) (RSES)

Çuhadaroğlu'nun (1986) Türk kültürüne adapte ettiği Rosenberg Benlik-saygısı Ölçeği (1965) orijinalde 63 maddeden ve 12 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar “Benlik saygısı, kendilik kavramı sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, tartışmalara katılma, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme, insanlara güven duyma, depresif duygulanım, hayalperestlik, ana-baba ilgisi, psişik izolasyon ve psikosomatik belirtiler” şeklindedir. Bu çalışmada ölçeğin yalnızca “Benlik Saygısı” alt ölçeği kullanılmıştır. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Kısa Form olarak literatürde yerini alan bu ölçek beş olumlu ve beş olumsuz olmak üzere 10 ifadenin yer aldığı 4'lü Likert tipli bir ölçektir. Testin orijinali 1963 yılında Morris Rosenberg tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin orijinalinin Croanbach alpha güvenirlik katsayısı

.80, test tekrar test kat sayısı .85 iken; Türkiye uyarlaması için Cronbach alpha değeri .71'dir. Dört hafta aralıkla yapılan test-tekrar test yöntemi ile güvenilirlik katsayısı .75 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ise Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı .89 olarak bulunmuştur.

Orijinal ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 9-12. Sınıf öğrencileri değerlendirilerek yapılmıştır. Sonuçlar ölçeğin .92 Guttman katsayısına sahip olduğunu göstermiştir. Ölçeğin çoğaltılabilirliği %92 iken ölçülebilirliği %72'dir. Tükçe standardizasyon çalışmalarında ölçeğin geçerlik güvenilirlik çalışması için ölçek Ankara'da 205 öğrenciye verilmiştir. Diğer ölçeklerle tutarlılığını ölçmek için ölçek, SCL-90 ile karşılaştırılmıştır. Sonuçlara göre iki ölçek arasındaki korelasyon katsayısı .71 olarak hesaplanmıştır.

3,5,8, 9 ve 10. Sorular olumsuz yüküldür. Sorular Guttman değerlendirme yöntemiyle puanlanmaktadır. Puan alan yanıtlar ölçek üzerinde “*” olarak gösterilmiştir. “1., 2., 3.” sorular, “4., 5.” sorular ve “9., 10.” Sorular bir grup olarak değerlendirilirken 6.,7. ve 8. sorular teker teker değerlendirilir. İlk gruptaki üç sorudan ikisinden puan alındıysa bu kümeden puan alınmış olur. İkili soru gruplarından birinden puan alınması, gruptan puan alındığı anlamına gelir. Böylece 10 sorudan en fazla 6 puan alınır. Puan arttıkça benlik saygısının azaldığı anlamına gelmektedir. Çalışmada toplam puan analiz edilmiştir. Ölçeğin adaptasyon çalışması lise öğrencileri üzerinde yapılsa da birçok çalışma göstermektedir ki bu ölçek yetişkinlerde kullanıma uygundur (Eskin ve Aycan, 2009; Kararımak ve Çetinkaya, 2011).

3.3. Veri Toplama Yöntemleri

18-27 yaş arasındaki üniversite öğrencilerine uygun örneklem yöntemiyle internet üzerinden ulaşılmıştır. Güvenirliğin artması için evren Türkiye'deki üniversite öğrencileri olarak alınmıştır. Ölçekler internet üzerinden uygulandığından ve katılımcılar anonim olarak ölçekleri cevapladıklarından yanlışlık riski en aza indirilmiştir. Katılımcılara ulaşmak için hazırlanan bir duyuru, çeşitli mail gruplarından ve sosyal medya hesaplarından duyurulmuş ve veri toplama araçları bölümünde belirtilen ölçekler Google anket yoluyla katılımcılara ulaştırılmıştır.

3.4. Araştırma Deseni

Bu çalışma ilişkisel tarama modeli kullanan nicel ve kesitsel bir çalışmadır. İlişkisel araştırma türünden yararlanılmıştır. Aynı zamanda değişkenlerin demografik bilgilere göre dağılımını incelemek amacıyla betimleyici araştırma türünden de faydalanılmıştır.

Bağımsız değişken: Karanlık Üçlü (Narsisizm, Psikopati, Makyavelizm)

Bağımlı değişken: Romantik Kıskançlık Nedenleri (Yetersizlik ve Kaybetme)

Düzenleyici (moderatör) değişken: Benlik Saygısı

3.5. İşlem

Bu tez çalışması kesitsel ve nicel bir çalışmadır. Değişkenlerin yaştan ve medeni durumdan etkilenmesi nedeniyle yalnızca 18-27 yaş arası ilişkisi olan bireyler örneklem olarak kabul edilmiştir. Bu tez çalışması 16.07.2020 tarihinde Işık Üniversitesi Etik Kurul Komisyonundan etik kurul onayı almıştır. Veriler 24.07.2020 tarihinde Google.docs/forms aracılığıyla toplanmaya başlanmış ve 03.02.2021 tarihinde veri toplama işlemi sonlandırılmıştır. Veriler çevrimiçi anket yöntemiyle toplanmış ve katılımcılardan araştırmaya katılmadan önce bilgilendirilmiş onamı okuyup onaylamaları istenmiştir. Çevrimiçi ankette Türkiye’de geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış olan ölçekler kullanılmış ve sırasıyla Bilgilendirilmiş Onam, Demografik Bilgi Formu, Karanlık Üçlü Ölçeği, Romantik Kıskançlık Ölçeği’nin “Kıskançlığın Nedenleri” alt ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (Kısa Form) verilmiştir. Katılımcılardan herhangi bir kimlik bilgisi alınmamıştır.

Veriler uygun örneklem yöntemiyle toplanmış ve yeterli katılımcıya ulaşmak amacıyla araştırmaya katılım linki çeşitli sosyal ağlardan ve mail gruplarından paylaşılmıştır.

3.6. Veri Analizi

Araştırmadaki analizler SPSS for Windows 25. versiyonu ile yapılmıştır. Öncelikle tüm ölçeklerin ve alt boyutlarının çarpıklık basıklık değerleri bulunmuş ve normal dağılıp dağılmadıkları tespit edilmiştir. Bu verilere dair bilgiler Tablo 3.1’de sunulmuştur.

Öncelikle ölçeklerin toplam puanları alınmıştır. Araştırmada kullanılan değişkenlerin basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım içinde olup olmadığı kontrol edilmiştir. Dağılım katsayılarının +1.5 ile -1.5 arasında olması normal kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2006). Sonraki aşamada uygulanan ölçeklerin Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır. Örneklemin demografik bilgilerinin dağılımını gösteren frekans ve yüzdeler ile değişkenlerin betimsel istatistikleri bulunmuştur. İki düzeyi bulunan (cinsiyet gibi) sosyodemografik özelliklere göre karanlık üçlü, romantik kıskançlık ve benlik saygısı ölçeğinden alınan puanların farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesi için bağımsız t-test yapılmıştır. Bir diğer aşamada değişkenlerin birbirleriyle ilişkisini incelemek için pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon analiz ilişkisi zayıf ilişki ($r < .30$), orta ilişki ($.30 \leq r < .70$) ve güçlü ilişki ($.70 \leq r < .99$) olarak değerlendirilmiştir (Ratner, 2009). Karanlık üçlünün romantik kıskançlıkla ilişkisinde benlik saygısının düzenleyici rolünün değerlendirilebilmesi için Baron ve Kenny'nin (1986) modeli ölçüt olarak alınmıştır. Bu model doğrultusunda Karanlık üçlünün her bir bileşeninin romantik kıskançlık ile ilişkisinde benlik saygısının düzenleyici rolünü araştırmak için düzenleyici değişkenler oluşturulmuş ve hiyerarşik regresyon analizleri uygulanmıştır. Benlik Saygısı ve Karanlık üçlü değişkenleri arasında “aracı etki” analizlerinden farklı olarak öncül-ardıl ilişki olmamaktadır ve ikisi aynı düzeyde değerlendirilmiştir (Burmaoğlu, Polat ve Meydan, 2013). Tüm istatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi için $p < .05$ değeri kullanılmıştır.

Tablo 3.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeklere ve Alt Boyutlarına Ait Basıklık Çarpıklık Değerleri

(N=321)	Çarpıklık		Basıklık	
	İstatistik	Standart Hata	İstatistik	Standart Hata
Karanlık Üçlü Toplam	.29	.14	-.16	.27
-Makyavelizm	-.22	.14	.08	.27
-Psikopati	.44	.14	-.14	.27
-Narsisizm	.11	.14	-.02	.27
RKÖ Nedenler	.22	.14	-.59	.27
- Yetersizlik	.39	.14	-.67	.27
- Kaybetme	.07	.14	-1.07	.27
Benlik Saygısı	.83	.14	-.36	.27
Toplam				

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

4.1. Tanımlayıcı istatistikler

Araştırmaya toplam 321 kişi dahil edilmiştir. Katılımcıların 208'i (%64.8) kadın, 113'ü (%35.2) erkektir. Katılımcılar 18-27 yaş aralığındadır (*Ort*= 23.11, *SS*= 2.05). Araştırmaya katılan kadın katılımcıların yaş ortalaması 22.72 (*SS*= 2.41, min. 18, mak. 27), erkek katılımcıların yaş ortalaması ise 23.82 (*SS*= 2.51, min. 18, mak. 27) olarak bulunmuştur. Araştırmaya dahil edilen katılımcıların hepsi öğrenci olmakla birlikte, 251'i (%78.2) lisans, 66'sı (%20.06) yüksek lisans, 4'ü (%1.2) ise doktora öğrencisidir. Katılımcıların ilişki sürelerinin ay olarak ortalaması 25.97 ± 23.98 'dir (min. 1, mak. 120). Kadın katılımcıların ilişki sürelerinin ortalaması 27.38 ± 24.83 (min. 1, mak. 108) iken erkek katılımcıların ilişki sürelerinin ortalaması 23.35 ± 22.22 'dir (min. 1, mak. 120).

Tablo 4.1. Örneklemin Sosyo-demografik Özellikleri

Kadın=208 Erkek=113	Cinsiyet	Dağılım (N)	Yüzdelerik Dağılım(%)
Cinsiyet	Kadın	298	64.8
	Erkek	113	35.2
	Toplam	321	100
Eğitim durumu	Lisans	251	78.2
	Yüksek Lisans	66	20.6
	Doktora	4	1.2

Tablo 4.2. Örneklemen Yaş ve İlişki İle İlgili Özellikleri

Kadın=208 Erkek=113	Cinsiyet	Ort.	SS.	Min-Max
Yaş	Kadın	22.72	2.41	18-27
	Erkek	23.82	2.51	18-27
	Toplam	23.11	2.50	18-27
İlişki Süresi	Kadın	27.38	24.83	1-108
	Erkek	23.35	22.22	1-120
	Toplam	25.97	23.98	1-120

4.2. Ölçeklerden Alınan Minimum, Maksimum, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Karanlık Üçlü ölçeği, Karanlık Üçlü Ölçeği'nin alt boyutları olan Makyavelizm, psikopati ve narsisizm, Romantik Kıskançlık Ölçeği'nin alt boyutu olan romantik kıskançlığın nedenleri ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri bulunmuş ve bu verilere Tablo 4.3'de yer verilmiştir.

Tablo 4.3. Ölçeklerin Toplam Puanlarına ve Alt Boyutlarına İlişkin Analiz Sonuçları

N= 321		Ort.	SS.	Min.-Mak.	Çalışmadaki Cronbach Alpha Değeri
Karanlık Üçlü	Toplam	50.71	13.48	16.00-87.00	.80
-Makyavelizm		18.71	6.63	.00-34.00	.75
-Psikopati		13.80	5.80	.00-30.00	.66
-Narsisizm		18.20	5.32	4.00-35.00	.60
RKÖ Nedenler	Toplam	55.21	20.62	17.00-112.00	.90
-Yetersizlik		32.38	13.47	11.00-70.00	.86
-Kaybetme		22.83	9.43	6.00-42.00	.85
Benlik Saygısı	Toplam	1.67	1.70	.00-6.00	.89

RKÖ Nedenler: Romantik Kıskançlık Ölçeği'nin Nedenler alt boyutu; RKÖ Nedenler alt boyutları: Yetersizlik, Kaybetme; Karanlık Üçlü Ölçeği alt boyutları: Makyavelizm, Psikopati, Narsisizm.

4.3. Karanlık Üçlü, Romantik Kıskançlık ve Benlik Saygısı Düzeylerinin Cinsiyete İlişkin Bulguları

Karanlık Üçlü Ölçeği ve alt boyutları, Romantik Kıskançlık Ölçeği ve alt boyutları ve son olarak Benlik Saygısı Ölçeğinin cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek için bağımsız gruplar t testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.4.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Ölçeklerin Cinsiyetlere Göre Bağımsız Gruplar T-Testi ile İncelenmesi

Kadın=208 Erkek=113	Gruplar	Ort.	S.S.	t	df	P
Makyavelizm	Kadın	18.24	6.28	-1.76	319	.16
	Erkek	19.59	7.16			
Psikopati	Kadın	9.49	5.47	-4.91	319	.92
	Erkek	12.70	5.84			
Narsisizm	Kadın	17.91	5.39	-.10	319	.32
	Erkek	17.97	5.22			
RKÖ	Kadın	31.75	12.80	-1.11	205.48	.04*
Yetersizlik	Erkek	33.56	14.62			
RKÖ	Kadın	23.17	9.21	.89	319	.37
Kaybetme	Erkek	22.19	9.82			
Benlik Saygısı	Kadın	1.72	1.74	.73	319	.27
Toplam	Erkek	1.58	1.61			

RKÖ Yetersizlik: Romantik Kıskançlık Ölçeği'nin kıskançlık nedenleri alt ölçeğinin yetersizlik alt boyutu; RKÖ Kaybetme: Romantik Kıskançlık Ölçeği'nin kıskançlığın nedenleri alt ölçeğinin kaybetme alt boyutu; Karanlık Üçlü Ölçeği alt boyutları: Makyavelizm, Psikopati, Narsisizm.
* = $p < .05$

Yapılan t test sonuçları, Romantik Kıskançlık Ölçeği alt boyutlarından Romantik Kıskançlığın Nedenleri'nin "Yetersizlik" alt boyutunun cinsiyete göre farklılaştığını göstermektedir. Yetersizlik alt boyutundan alınan puanın erkeklerde ($Ort. = 33.56$, $SS = 14.62$) kadınlara ($Ort. = 31.75$, $SS. = 12.80$) oranla anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur ($t(205.48) = -1.11$; $p = .04$). Bu farkın etki büyüklüğü orta derecededir ($d = -.13$) (Cohen, 1988). Araştırmada kullanılan diğer ölçekler ve alt ölçek puanlarının cinsiyet açısından farklılaşmamaktadır ($p > .05$).

4.4. Karanlık Üçlü, Romantik Kıskançlık ve Benlik Saygısı Düzeylerinin Yaş ve İlişki Süresi İle İlişkinine Yönelik Bulgular

Karanlık Üçlü Ölçeği ve alt boyutları, Romantik Kıskançlık Ölçeği ve alt boyutları ve son olarak Benlik Saygısı Ölçeğinin sürekli değişkenler olan yaş ve

ilişki süresi ile ilişkileri Pearson korelasyon analizi ile incelenmiş ve bulgulara Tablo 4.5.'de yer verilmiştir.

Tablo 4.5. Değişkenlerin, Yaş ve İlişki Süresi ile Arasındaki İlişkinin Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi

	Yaş	İlişki Süresi(Ay)
Makyavelizm	-.16**	-.06
Psikopati	-.18**	-.12*
Narsisizm	-.07	-.005
Yetersizlik	.09	-.04
Kaybetme	-.05	-.08
Benlik Saygısı Toplam	-.16**	-.13*

Yetersizlik: Romantik Kıskançlık Ölçeği'nin kıskançlığın nedenleri alt ölçeğinin yetersizlik alt boyutu; Kaybetme: Romantik Kıskançlık Ölçeği'nin kıskançlığın nedenleri alt ölçeğinin kaybetme alt boyutu; Karanlık Üçlü Ölçeği alt boyutları: Makyavelizm, Psikopati, Narsisizm. * = $p < .05$; ** = $p < .01$

Bu sonuçlara göre yaş değişkeni Karanlık Üçlü Ölçeği'nin alt boyutu olan Makyavelizm puanı ile negatif yönde ($r = -.16, p < .01$); Karanlık Üçlü Ölçeği'nin alt boyutu olan Psikopati puanı ile negatif yönde ($r = -.18, p < .01$) ilişkilidir. Benlik Saygısı puanı ile negatif yönde ($r = -.16, p < .01$) anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmektedir. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanının artması benlik saygısındaki azalmayı ifade etmektedir. Genel olarak sonuçlar, yaşın artması ile Makyavelizm ve psikopatinin azaldığını ve benlik saygısının arttığını göstermektedir.

Ay olarak değerlendirilen ilişki süresi değişkeninin, Karanlık Üçlü Ölçeği'nin alt boyutu olan Psikopati puanı ile negatif yönde ($r = -.12, p < .05$); Benlik Saygısı puanı ile negatif yönde ($r = -.13, p < .05$) anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmektedir. Sonuçlar, ilişki süresi arttıkça psikopati puanının azaldığını, benlik saygısının arttığını göstermektedir.

4.5. Ölçeklerden ve Ölçeklerin Alt Boyutlarından Alınan Puanlara İlişkin Korelasyon Bulguları

Araştırmada kullanılan değişkenlerin ve alt boyutlarının aralarındaki ilişkiyi incelemek adına korelasyon analizi yapılmıştır. Bu analizler toplam katılımcı için,

kadın katılımcılar için ve erkek katılımcılar için ayrı ayrı yapılmıştır. Korelasyon analizi sonuçlara Tablo 4.6., Tablo 4.7. ve Tablo 4.8.'da yer verilmiştir.

Tablo 4.6. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Ölçeklerinin Pearson Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6
1 Makyavelizm	1	.41**	.33**	.20**	.26**	.01
2 Psikopati		1	.34**	.07	.10	-.02
3 Narsisizm			1	.03	.04	-.32**
4 Yetersizlik				1	.61**	.12*
5 Kaybetme					1	.20**
6 Benlik Saygısı Toplam						1

Yetersizlik: Romantik Kıskançlık Ölçeği'nin kıskançlığın nedenleri alt ölçeğinin yetersizlik alt boyutu; Kaybetme: Romantik Kıskançlık Ölçeği'nin kıskançlığın nedenleri alt ölçeğinin kaybetme alt boyutu; Karanlık Üçlü Ölçeği alt boyutları: Makyavelizm, Psikopati, Narsisizm. * = $p < .05$; ** = $p < .01$; *** = $p < .001$

Sonuçlara göre, Makyavelizm ile yetersizlik ($r = .20, p < .01$) ve kaybetme ($r = .26, p < .01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır.

Narsisizm ve benlik saygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü orta güçte bir ilişki vardır ($r = -.32, p < .01$). Benlik Saygısı Envanteri'nde yüksek puanlar düşük benlik saygısını ifade ettiğinden narsisizm arttıkça benlik saygısı artmaktadır.

Benlik saygısı ile yetersizlik ($r = .12, p < .05$) ve kaybetme ($r = .20, p < .01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde zayıf bir ilişki vardır. Benlik Saygısı Ölçeği'nde yüksek puanlar düşük benlik saygısını ifade ettiğinden benlik saygısı azaldıkça yetersizlik ve kaybetme kaynaklı romantik kıskançlık artmaktadır.

Tablo 4.7. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Ölçeklerinin Kadınlar İçin Pearson Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6
1 Makyavelizm	1	.39**	.32**	.11	.25**	.11
2 Psikopati		1	.40**	.11	.10	-.004
3 Narsisizm			1	.02	.09	-.34**
4 Yetersizlik				1	.57**	.13
5 Kaybetme					1	.23**
6 Benlik Saygısı Toplam						1

Yetersizlik: Romantik Kıskançlık Ölçeği'nin kıskançlığın nedenleri alt ölçeğinin yetersizlik alt boyutu; Kaybetme: Romantik Kıskançlık Ölçeği'nin kıskançlığın nedenleri alt ölçeğinin kaybetme alt boyutu; Karanlık Üçlü Ölçeği alt boyutları: Makyavelizm, Psikopati, Narsisizm. * = $p < .05$; ** = $p < .01$; *** = $p < .001$

Sadece kadın katılımcılardan alınan sonuçlara göre, Makyavelizm ile kaybetme ($r = .25, p < .01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır.

Narsisizm ve benlik saygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü orta güçte bir ilişki vardır ($r = -.34, p < .01$). Benlik Saygısı Ölçeği'nde yüksek puanlar düşük benlik saygısını ifade ettiğinden narsisizm arttıkça benlik saygısı artmaktadır.

Benlik saygısı ile kaybetme ($r = .23, p < .01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde zayıf bir ilişki vardır. Benlik Saygısı Ölçeği'nde yüksek puanlar düşük benlik saygısını ifade ettiğinden benlik saygısı azaldıkça kaybetme nedeniyle olan kıskançlık artmaktadır.

Tablo 4.8. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Ölçeklerinin Erkekler İçin Pearson Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6
1 Makyavelizm	1	.41**	.35**	.32**	.29**	-.16
2 Psikopati		1	.26**	.14	.13	-.01
3 Narsisizm			1	.06	-.05	-.30**
4 Yetersizlik				1	.68**	.11
5 Kaybetme					1	.16
6 Benlik Saygısı Toplam						1

Yetersizlik: Romantik Kıskançlık Ölçeği'nin kıskançlığın nedenleri alt ölçeğinin yetersizlik alt boyutu; Kaybetme: Romantik Kıskançlık Ölçeği'nin kıskançlığın nedenleri alt ölçeğinin kaybetme alt boyutu; Karanlık Üçlü Ölçeği alt boyutları: Makyavelizm, Psikopati, Narsisizm. * = $p < .05$; ** = $p < .01$; *** = $p < .001$

Sadece erkek katılımcılardan alınan sonuçlara göre, Makyavelizm ile yetersizlik ($r = .32, p < .01$) arasında orta güçte, kaybetme ($r = .29, p < .01$) arasında zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

Narsisizm ve benlik saygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü orta güçte bir ilişki vardır ($r = -.30, p < .01$). Benlik Saygısı Ölçeği'nde yüksek puanlar düşük benlik saygısını ifade ettiğinden narsisizm arttıkça benlik saygısı artmaktadır.

4.6. Karanlık Üçlü İle Romantik Kıskançlık Nedenleri Arasındaki İlişkide Benlik Saygısının Düzenleyici Rolü

Araştırmanın 2. hipotezi olan karanlık üçlünün tüm alt boyutlarının romantik kıskançlık nedenlerinden yetersizlik ve kaybetme ile ilişkisinde benlik saygısının düzenleyici rolünü test etmek amacıyla hiyerarşik çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Her bir modelin ilk aşamasına ayrı ayrı karanlık üçlünün alt boyutları ve benlik saygısı değişkenleri dahil edilmiş, ikinci aşamada ise karanlık üçlünün alt boyutları ve benlik saygısının etkileşiminden oluşan düzenleyici değişken modele eklenmiştir. Bu analiz Makyavelizm, psikopati ve narsisizm değişkenleri için ayrı ayrı yapılmıştır. Analizler yapılırken standadize edilmiş değerler kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara Tablo 4.9., Tablo 4.10., Tablo 4.11., Tablo 4.12., Tablo 4.13 ve Tablo 4.14.'de yer verilmiştir.

Tablo 4.9. Makyavelizm, Yetersizlik ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkileri İncelemek İçin Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı	Yordanan	B	β	<i>T</i>	<i>p</i>
Makyavelizm	Yetersizlik	2.74	.20	3.71	.000***
Benlik Saygısı	Yetersizlik	1.65	.12	2.25	.025**
Makyavelizm X Benlik Saygısı	Yetersizlik	.67	.05	.92	.360

*** $p < .001$, ** $p < .05$

Benlik saygısının Makyavelizm ve romantik kıskançlığın yetersizlik boyutu arasındaki ilişki üzerindeki düzenleyici etkisini incelemek için yapılan analize göre, regresyona ilk aşamada girilen Makyavelizm ve benlik saygısı değişkeninin regresyon modeline istatistiksel olarak anlamlı katkı yaptığı ve varyansı %5 oranında açıkladığı görülmektedir ($R^2 = .05$, $F(2,318) = 9.24$, $p < .001$). İkinci aşamada Makyavelizm ve benlik saygısının standardize değerlerinin etkileşiminden oluşan düzenleyici değişken modele eklendiğinde, benlik saygısının modele olan katkısı anlamlı bulunmamıştır ($R^2 = .05$, $F(3,317) = 6.44$, $p < .001$).

Buna göre, makyavelizmin romantik kıskançlığın yetersizlik boyutunu yordamasında benlik saygısının düzenleyici rolü oynadığı söylenemez ($\Delta R^2 : .002$, $\Delta F(2,1) = .84$, $p = .360$).

Tablo 4.10. Makyavelizm, Kaybetme ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkileri İncelemek İçin Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı	Yordanan	B	β	<i>T</i>	<i>p</i>
Makyavelizm	Kaybetme	2.49	.26	4.97	.000***
Benlik Saygısı	Kaybetme	1.92	.20	3.84	.000***
Makyavelizm X Benlik Saygısı	Kaybetme	.52	.06	1.05	.294

*** $p < .001$, ** $p < .05$

Benlik saygısının makyavelizm ve romantik kıskançlığın kaybetme boyutu arasındaki ilişki üzerindeki düzenleyici etkisini incelemek için yapılan analize göre, regresyona ilk aşamada girilen makyavelizm ve benlik saygısı değişkeninin regresyon modeline istatistiksel olarak anlamlı katkı yaptığı ve varyansı %11 oranında açıkladığı görülmektedir ($R^2 = .11$, $F(2,318) = 19.47$, $p < .001$). İkinci

aşamada Makyavelizm ve benlik saygısının standardize değerlerinin etkileşiminden oluşan moderatör değişken modele eklendiğinde, benlik saygısının modele olan katkısı anlamlı bulunmamıştır ($R^2 = .11$, $F(3,317) = 13.35$, $p < .001$).

Buna göre, makyavelizmin romantik kıskançlığın kaybetme boyutunu yordamasında benlik saygısının düzenleyici rolü oynadığı söylenemez ($\Delta R^2 : .003$, $\Delta F(2,1) = 1.10$, $p = .294$).

Tablo 4.11. Psikopati, Yetersizlik ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkileri İncelemek İçin Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı	Yordanan	B	β	T	p
Psikopati	Kaybetme	.84	.06	1.11	.267
Benlik Saygısı	Kaybetme	1.68	.12	2.24	.026**
Psikopati X Benlik Saygısı	Kaybetme	-.69	-.05	-.85	.396

*** $p < .001$, ** $p < .05$

Benlik saygısının psikopati ve romantik kıskançlığın kaybetme boyutu arasındaki ilişki üzerindeki düzenleyici etkisini incelemek için yapılan analize göre, regresyona ilk aşamada girilen psikopati ve benlik saygısı değişkeninin regresyon modeline istatistiksel olarak anlamlı bir katkı yaptığı ve varyansı %2 oranında açıkladığı görülmektedir ($R^2 = .02$, $F(2,318) = 3.29$, $p < .05$). İkinci aşamada psikopati ve benlik saygısının standardize değerlerinin etkileşiminden oluşan düzenleyici değişken modele eklendiğinde, benlik saygısının modele olan katkısı anlamlı bulunmamıştır ($R^2 = .02$, $F(3,317) = 2.43$, $p > .001$).

Buna göre, psikopatinin romantik kıskançlığın kaybetme boyutunu yordamasında benlik saygısının düzenleyici rolü oynadığı söylenemez ($\Delta R^2 : .002$, $\Delta F(2,1) = .724$, $p = .396$).

Tablo 4.12. Psikopati, Kaybetme ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkileri İncelemek İçin Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı	Yordanan	B	β	T	p
Psikopati	Yetersizlik	1.04	.11	1.99	.047**
Benlik Saygısı	Yetersizlik	1.94	.21	3.77	.000***
Psikopati X Benlik Saygısı	Yetersizlik	.34	.03	.61	.539

*** $p < .001$, ** $p < .05$

Benlik saygısının psikopati ve romantik kıskançlığın yetersizlik boyutu arasındaki ilişki üzerindeki düzenleyici etkisini incelemek için yapılan analize göre, regresyona ilk aşamada girilen psikopati ve benlik saygısı değişkeninin regresyon modeline istatistiksel olarak anlamlı katkı yaptığı ve varyansı %5 oranında açıkladığı görülmektedir ($R^2 = .05$, $F(2,318) = 8.83$, $p < .001$). İkinci aşamada psikopati ve benlik saygısının standardize değerlerinin etkileşiminden oluşan düzenleyici değişken modele eklendiğinde psikopatinin yetersizlik alt boyutunu yordadığı görülmektedir ($R^2 = .05$, $F(3,317) = 6.00$, $p < .001$).

Modele göre, psikopatinin romantik kıskançlığın yetersizlik boyutunu yordamasında benlik saygısının düzenleyici rolü oynadığı söylenemez ($\Delta R^2 : .001$, $\Delta F(2,1) = .378$, $p = .539$).

Tablo 4.13. Narsisizm, Yetersizlik ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkileri İncelemek İçin Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı	Yordanan	B	β	t	p
Narsisizm	Yetersizlik	1.16	.09	1.47	.143
Benlik Saygısı	Yetersizlik	2.31	.17	2.81	.005**
Narsisizm X Benlik Saygısı	Yetersizlik	.92	.07	1.25	.210

*** $p < .001$, ** $p < .05$

Benlik saygısının narsisizm ve romantik kıskançlığın yetersizlik boyutu arasındaki ilişki üzerindeki düzenleyici etkisini incelemek için yapılan analize göre, regresyona ilk aşamada girilen narsisizm ve benlik saygısı değişkeninin regresyon modeline istatistiksel olarak anlamlı katkı yapmadığı görülmektedir ($R^2 = .02$, $F(2,318) = 3.43$, $p < .05$). İkinci aşamada narsisizm ve benlik saygısının standardize

değerlerinin etkileşiminden oluşan düzenleyici değişken modele eklendiğinde narsisizmin yetersizlik alt boyutunu yordadığı görülmektedir ($R^2 = .03$, $F(3,317) = 2.82$, $p < .05$).

Modele göre, narsisizmin romantik kıskançlığın yetersizlik boyutunu yordamasında benlik saygısının düzenleyici rolü oynadığı söylenemez ($\Delta R^2 : .004$, $\Delta F(2,1) = 1.58$, $p = .210$).

Tablo 4.14. Narsisizm, Kaybetme ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkileri İncelemek İçin Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı	Yordanan	B	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Narsisizm	Kaybetme	1.18	.12	2.18	.030**
Benlik Saygısı	Kaybetme	2.57	.27	4.55	.000***
Narsisizm X Benlik Saygısı	Kaybetme	.89	.10	1.77	.077

*** $p < .001$, ** $p < .05$

Benlik Saygısının narsisizm ve romantik kıskançlığın kaybetme boyutu arasındaki ilişki üzerindeki düzenleyici etkisini incelemek için yapılan analize göre, regresyona ilk aşamada girilen narsisizm ve benlik saygısı değişkeninin regresyon modeline istatistiksel olarak anlamlı katkı yaptığı ve varyansı %5 oranında açıkladığı görülmektedir ($R^2 = .05$, $F(2,318) = 9.12$, $p < .001$). İkinci aşamada narsisizm ve benlik saygısının standardize değerlerinin etkileşiminden oluşan düzenleyici değişken modele eklendiğinde narsisizmin kaybetme alt boyutunu yordadığı görülmektedir ($R^2 = .06$, $F(3,317) = 7.17$, $p < .001$).

Modele göre, narsisizmin romantik kıskançlığın kaybetme boyutunu yordamasında benlik saygısının düzenleyici rolü oynadığı söylenemez ($\Delta R^2 : .009$, $\Delta F(2,1) = 3.15$, $p = .077$).

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü düzeylerinin romantik kıskançlıkla olan ilişkisini ve bu ilişkide benlik saygısının düzenleyici rolünü incelemektir. Bu ilişkiler incelenirken Karanlık Üçlü Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Romantik Kıskançlık Ölçeğinin “kıskançlık nedenleri” alt ölçeği kullanılmıştır. Bunun yanı sıra araştırmada kullanılan ölçeklerin sosyo-demografik değişkenler ile olan ilişkisi incelenmiştir. Sonuçlara göre romantik kıskançlık nedenlerinden yetersizlik erkeklerde kadınlara oranla daha fazladır. Karanlık üçlü, Makyavelizm ve psikopati yaşla beraber azalırken benlik saygısı yaşla beraber artmaktadır. Psikopatiyle birlikte ilişki süresi azalırken benlik saygısıyla birlikte ilişki süresi artmaktadır. Yapılan analizlere göre karanlık üçlü ve romantik kıskançlık ilişkisinde benlik saygısının düzenleyici rolü bulunamamıştır. Bu bölümde, tüm bulgular literatür ışığında ele alınarak tartışılmış ve araştırmaya dair sınırlılıklar ve önerilere yer verilmiştir.

Romantik Kıskançlık Nedenleri alt boyutlarından kaybetmenin cinsiyet, yaş ve ilişki süresi ile ilişkileri incelenmiş ve kaybetmenin cinsiyete göre farklılaşmadığı gözlemlenmiştir. Fakat, diğer bir alt boyutu olan yetersizliğin erkeklerde kadınlara oranla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Literatür incelendiğinde cinsiyetin kıskançlık üzerindeki farklılığına ilişkin sonuçlar tartışmalıdır. Bazı çalışmalar erkeklerin kadınlardan daha kıskanç olduğunu gözlemlenirken (Brase, 2014; Frederick ve Fales, 2016); bir çalışmaya göre kadınlar genel anlamda erkeklerden daha fazla kıskançlık göstermektedir (Buunk 1997). Bir

başka çalışmaya göre ise kadın ve erkekler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (Sheets ve ark., 1997). Kıskançlık oranının cinsiyetlere göre farklılaşmasından çok kıskançlığın nedenlerinin cinsiyete göre farklılaştığını öne süren çalışmalara da rastlanmaktadır. Bazı çalışmalara göre kadınlar erkeklere oranla daha çok, bir kişinin partnerle duygusal bir ilişkisi olmasından dolayı kıskançlık tepkisi gösterirken (Sagarin ve ark., 2012; Tagler ve Jeffers 2013); erkeklerin kadınlara oranla daha çok, cinsel sadakatsizliğe kıskançlık tepkisi gösterdiklerini gözlemleyen bir çalışma da vardır (Frederick ve Fales 2016). Bu çalışmaya göre ise, erkeklerin kadınlara oranla daha çok, yetersizlik duygusundan dolayı kıskançlık gösterdiği gözlemlenmiştir. Hem erkeklerin hem de kadınların yetersizlik nedeniyle kıskançlık sergilediğini gösteren bir çalışmaya göre erkekler kadınlara oranla daha geleneksel cinsiyet rolleri benimsemektedir (White, 1981). Bu cinsiyet rollerine göre erkeklerden ilişkide kadınlara oranla daha girişken olması ve partnerini daha çok kıskanması beklenmektedir. Bu nedenle erkeklerde ilişkiyi kontrol etme, gücü elinde tutma ve aktif taraf olma kaygısının daha fazla olabileceği ve yetersizlik nedeniyle kıskanmanın bu nedenle erkeklerde daha fazla çıkmış olabileceği düşünülmektedir (Eagly ve Karau, 2002). Bilindiği kadarıyla literatürde romantik kıskançlıkta yetersizlik duygusunun cinsiyete göre farklılaştığını gösteren çalışmalara rastlanmamaktadır.

Romantik kıskançlık nedenleri alt ölçeği, yetersizlik boyutunun yanı sıra kaybetme boyutunu da içermektedir. Bu çalışmada kaybetme nedeniyle kıskanmanın cinsiyete göre farklılaşmadığı gözlemlenmiştir. Her ne kadar bu çalışmanın bulguları ile uyumlu olmasa da bir çalışmaya göre, kadınlar erkeklere oranla daha fazla kaybetme korkusundan dolayı kıskançlık duymaktadır (Pines ve Friedman, 1998). Diğer bir taraftan, Mattingly ve arkadaşları (2012) romantik kıskançlığa neden olan faktörlerin aşka ilişkin tutum ve inançlarla birlikte şekillendiğini ve bu inanç ve tutumların kişiden kişiye değişebileceğini söylemektedir. Dolayısıyla, kıskançlık nedenlerindeki farklılaşma başka faktörlerden etkilenebilmekle birlikte sadece cinsiyete göre farklılaşmayabileceği düşünülmektedir. Buna ek olarak, kıskançlık nedenleri sadece kaybetme ve yetersizlik ile sınırlı değildir. Literatüre bakıldığında yetersizlik ve kaybetme dışında birçok farklı kıskançlık nedeni olduğu gözlemlenmektedir. Bunlara örnek olarak ilişkinin zarar görmesinden korkma, benlik saygısını koruma, ilişkiden çıkar elde etme, olası bir rakip tehdidi, bağımlılık, intikam, güç ve kontrol sağlama ve ilişkiyi test etme verilebilir (Pines, 1998;

Demirtaş ve Dönmez, 2006; Sheets ve ark., 1997; Mathes ve Severa, 1981; Akın ve ark., 2013). Dolayısıyla, alt ölçek toplam puanının cinsiyete göre farklılaşmıyor oluşu ölçeğin tüm kıskançlık nedenlerini kapsamaması ya da romantik kıskançlığın yalnızca nedenler alt boyutu kullanılması, romantik kıskançlığın farklı alt boyutlarının dahil edilmemesi kaynaklı olabilir.

Bu araştırmada romantik kıskançlık nedenleri ve yaş ile ilgili anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır. Literatüre göre, romantik kıskançlık ve yaşın ilişkisiyle ilgili çeşitli görüşler vardır. Bir çalışma romantik kıskançlığın yaş ile arttığını ortaya koyarken (Bringle ve Williams, 1979), romantik kıskançlığın yaşla beraber azaldığını gözlemleyen çalışmalar da mevcuttur (Aune ve Comstock, 1997; Aylor ve Dainton, 2001; Demirtaş ve Dönmez, 2006; Bringle ve ark., 1979). Bir çalışmaya göre, yalnızca davranışsal kıskançlık yaş ile ilişkiliyken (Curun ve Çapkın, 2014); bu çalışmanın bulgusu ile uyumlu olacak bir şekilde romantik kıskançlığın yaş ile ilişkili olmadığını gözlemleyen bir çalışma da vardır (Pines ve Friedman, 1998). Fakat bu noktada, mevcut çalışmada örneklemini oluşturan kişilerin yaşlarının 18-27 arasında değiştiği ve dolayısıyla, yaş ile ilgili sonucun örneklemin kısıtlı yaş aralığı ile ilişkili olabileceği de unutulmamalıdır.

Literatür incelendiğinde, ilişki süresi arttıkça romantik kıskançlığın azaldığını gösteren bir araştırmanın yanı sıra (Buunk, 1981), ilişki süresi arttıkça kıskançlığın arttığını gösteren bir araştırma da vardır (Aune ve Comstock, 1997). Uzun ilişki denince sıklıkla akla evlilikler gelebilmektedir. Bu nedenle, ilişki süresinin yanı sıra evli çiftler ve bekar çiftler arasındaki romantik kıskançlık farkına değinmek önemlidir. Bazı çalışmalara göre, bekarlar ve evlilerin kıskançlığa verdiği tepkiler ve baş etme yöntemleri farklılaşmaktadır (Guerrero ve ark., 1993; Demirtaş, 2006). Başka bir çalışmaya göre, bekar kadınlar evli kadınlara göre daha fazla kıskançlık gösterirler (Buunk, 1981). Bir başka çalışmaya göreyse evli kişiler bekar kişilere oranla daha az kıskançlık göstermektedirler (Demirtaş, 2006). Genel olarak, evli çiftlerin bekar çiftlerden daha uzun bir ilişki içinde olabilecekleri düşünülmüş ve literatüre göre evli ve bekar çiftlerin romantik kıskançlık bağlamında farklılaştığı göz önünde bulundurularak araştırmaya evliler dahil edilmemiştir. Zaten genç olan örneklemin ilişki süreleri de çok büyük çeşitlilik göstermemektedir. Nitekim, bu çalışmada ilişki süresinin romantik kıskançlıkla ilişkisi incelenmiş ve aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çalışmanın diğer değişkenlerinden Makyavelizm, psikopati ve narsisizmle ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Literatür incelendiğinde tüm karanlık üçlü alt boyutlarının erkeklerde kadınlara oranla daha fazla olduğunu gösteren bir çalışma vardır (Muris ve ark., 2017). Başka çalışmalarda ise, erkeklerdeki psikopati ve narsisizm oranının kadınlara oranla daha fazla olduğu gözlemlenmiştir (Foster, Campbell, Twenge, 2003; Bolt, Hare, Vitale, ve Newman, 2004; Grijalva ve ark., 2015; Oltmanns ve Power, 2012). Bu çalışmaların yanı sıra Makyavelizm, psikopati ve narsisizmin cinsiyete göre farklılaşmadığını öne süren bir çalışma da vardır (Aydoğan ve Serbest, 2017). Chin ve arkadaşlarının (2016) çalışmasında da narsisizm ve cinsiyet arasında bir ilişki olmadığı gözlemlenmiştir. Hippel ve arkadaşlarına göre (2015), cinsiyet farklılıkları toplumun onlara yüklediği cinsiyet rollerinden kaynaklanmaktadır. Ataerkil toplumlarda kadınlara yüklenen rol daha daha pasif, sıcakkanlı, anaç, yardımsever, utangaç, duygusal ve kendinden önce başkalarını düşünmekken; erkeğe verilen rol daha otoriter, bağımsız, hak talep edebilen, boyun eğmeyen, cesur, mücadeleci, özgür ve aktif olmaktadır (Eagly ve Karau, 2002). Bu roller ülkeden ülkeye, kültürden kültüre farklılık gösterdiğinden karanlık üçlü gibi daha maskülen özellikler içeren bir olgu da kültürün ne kadar ataerkil olduğuna ya da cinsiyet rollerinin toplum tarafından nasıl algılandığına göre de farklılık gösterecektir. Toplumun cinsiyete yüklediği rollere karşı tutum kuşaktan kuşağa değişebilmekte, yaş azaldıkça cinsiyet rollerine dair daha eşitlikçi bir tutum gözlemlenmektedir (Ersoy, 2009). Ayrıca eğitim seviyesi arttıkça cinsiyet rollerine dair eşitlikçi tutumun arttığını gösteren bir çalışma da vardır (Altuntaş ve Altunova, 2015). Bu araştırmanın katılımcıları hem genç bir jenerasyon olduğundan hem de eğitim seviyesi en az üniversite olduğundan dolayı örneklemin cinsiyet rollerine karşı daha eşitlikçi bir tutum sergilediği ve bu nedenle cinsiyete göre farklılık tespit edilmediği düşünülmektedir.

Bu araştırmada karanlık üçlü alt boyutu olan Makyavelizm ve psikopati ile yaş arasında anlamlı negatif bir ilişki varken narsisizm ile ilişki olmadığı saptanmıştır. Literatüre bakıldığında bu bulguları destekleyen çalışmalara rastlanmaktadır. Karanlık üçlünün ergenlerde ve genç erişkinlerde daha fazla görüldüğünü ileri süren ve yaş ilerledikçe azaldığını gösteren çalışmalar mevcuttur (Götz ve ark., 2020; Klimstra ve ark., 2020). Bu durumun, yetişkinlikle beraber arttığı düşünülen nezaket, sorumluluk duygusu ve alçak gönüllülük gibi bazı etmenlerin karanlık üçlü özellikleri ile zıt niteliklerde oluşundan kaynaklandığı düşünülmektedir. Zıt bir

şekilde, yaş ve karanlık üçlü arasında anlamlı bir ilişki olmadığını gösteren bir çalışma da mevcuttur (Spurk ve Hirschi, 2018).

Makyavelizmin yaş ile azaldığını destekleyen çalışmaların yanı sıra (Mudrack, 1989; Yetişer, 2014; Götz ve ark., 2020), yaş ile ilişkili olmadığını öne süren bir çalışma da mevcuttur (Aydoğan ve Serbest, 2017). Bu çalışmalara ek olarak, psikopatinin yaşla birlikte azaldığı bulgusunu destekleyen bir çalışma vardır (Huchzermeyer, 2008). Literatürde narsisizmin yaş arttıkça azaldığını gösteren çalışmalar vardır (Foster ve ark., 2003; Wilson ve Sibley, 2011). Narsisizmin yaş ilerledikçe artmasının nedeninin her jenerasyonun bir önceki jenerasyondan daha narsistik olmasıyla açıklayan bir araştırmanın yanı sıra (Twenge ve ark., 2008) yaş ilerledikçe kırılğan narsisizm azalırken, grandiyöz narsizmin arttığını gösteren bir çalışma da (Cramer, 2011) mevcuttur. Bu çalışmaya dahil edilen örneklemin yaş grubu birbirine çok yakın olduğundan ve araştırmaya farklı jenerasyonlar dahil edilmediğinden narsisizm ve yaş arasında bir ilişki çıkmadığı düşünülmektedir. Ayrıca narsisizmin ölçümünde kullanılan Karanlık Üçlü Ölçeği kırılğan ve grandiyöz narsisizmi ayrı olarak ölçmemektedir. Bunun da sonuçları etkileyebileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın bulgularına göre karanlık üçlünün alt boyutlarından psikopati ile ilişki süresi arasında anlamlı bir ilişki varken diğer alt boyutları ile anlamlı bir ilişki yoktur. Sonuçlara göre psikopati arttıkça ilişki süresi azalmaktadır. Karanlık üçlünün tüm alt boyutları ile ilişki süresi arasında negatif bir ilişki olduğunu gösteren çalışmalara rastlamak mümkündür (Jonason, Li, Webster ve Schmitt, 2009; Baughman, Jonason, Veselka ve Vernon, 2014; Koladich, ve Atkinson, 2016). Bir çalışmaya göre karanlık üçlü kişilik özellikleri arttıkça kısa süreli ilişkiler içinde bulunma tercihi artmakta ve uzun süreli ve ciddi ilişkilerden uzak durulmaktadır (Jonason ve ark., 2012). Narsistik özellikler arttıkça tek gecelik ilişkilere yönelimin arttığını gözlemleyen bu çalışma, psikopatisi yüksek olanların daha çok cinsel ilişki için partner arayışına girdiğini gözlemiştir. Bunlara ek olarak, literatürde tek eşliliğin ve uzun süreli ilişkilerin insan doğasının bir parçası olduğunu gösteren çalışmalara rastlanmaktadır (Kanazawa ve Still, 1999; McDonald, 1995). İnsan doğası göz önünde bulundurulduğunda karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip olan kişilerin de uzun süreli ilişkiler isteyebileceğini ileri süren Campbell ve Foster'ın (2002) görüşünden yola çıkılırsa ilişki süresinin karanlık üçlüyle ilişkili çıkmaması olası bir durum olabilir.

Bu çalışmada benlik saygısı ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiler incelenmiş ve sonuç olarak benlik saygısı ve cinsiyet ilişkili bulunmamıştır. Literatürdeki ilgili çalışmalar incelendiğinde erkeklerdeki benlik saygısının kadınlara oranla daha fazla olduğunu (Erol ve Orth, 2011; Orth ve ark., 2010; Orth ve ark., 2012; Wagner ve ark., 2013), kadınlarda benlik saygısının erkeklere oranla daha fazla olduğunu (Connell, Spencer ve Aber, 1994; Ma ve Leung, 1991) ve bu iki değişken arasında bir ilişki olmadığını (Greene ve Wheatley, 1992; Simpson, Gangestad, ve Lerma, 1990) gösteren çalışmalara rastlanmaktadır. Görüldüğü gibi benlik saygısının cinsiyetle ilişkisi tartışmalı bir konudur.

Bu araştırmada benlik saygısı ve yaşın anlamlı bir şekilde ilişkili olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumda yaş arttıkça benlik saygısı artmaktadır. Literatür incelendiğinde benlik saygısının yaşla beraber istikrarlı ve orantılı bir şekilde artan bir olgu olmadığını görmek mümkündür. Orth ve arkadaşları (2012), benlik saygısının ergenlikten 50'li yaşlara kadar artarken sonrasında hızlı bir şekilde düştüğünü gözlemlemiştir. Aynı ayrı ergenlerde (Erol ve Orth, 2011; Birkeland ve ark., 2012) yetişkinlerde (Wagner ve ark., 2013b) ve yaşlılarda (Wagner ve ark., 2013a; Wagner ve ark., 2013b) yapılan çalışmalar bir araya getirildiğinde de benlik saygısının ergenlikten orta yaşlara kadar artıp yaşlılığa doğru azaldığı konusunda güçlü bir fikir edinmek mümkündür. Bu çalışmadaki katılımcılar ise literatürün ortaya koyduğu gibi benlik saygısının yükselişte olduğu 18-27 yaş aralığından oluşmaktadır.

İlişki süresiyle benlik saygısının ilişkisi incelenen bu çalışmada bu iki değişken anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur. Bu durumda benlik saygısı arttıkça ilişki süresi de artmaktadır. Benlik saygısındaki eksiklik ilişkilerde kıskançlığa neden olabilmekte ve bu da ilişkiyi zedeleyerek ilişkinin uzun ömürlü olmasının önüne geçmektedir (White, 1981; Demirtaş ve Dönmez, 2006; Pines, 1998; Aune ve Comstock, 1991; Stets ve Pirog-Good, 1987). Buna ek olarak benlik saygısı yüksek olan kişilerin daha iyi ilişkiler kurduğu bilinmektedir (Baumeister, Campbell, Krueger ve Vohs, 2003). Murray ve arkadaşları (2000) benlik saygısı yüksek olan kişilerin partnerlerinin ilişkiden daha fazla tatmin olduğunu ortaya koymuştur. Buna benzer olarak, Sciangula ve Morry (2009), benlik saygısı arttıkça ilişkideki memnuniyetin arttığını gözlemlemiştir. İlişkideki memnuniyet arttıkça ilişki süresinin artması beklenen bir durumdur. Dolayısıyla benlik saygısı arttıkça ilişki

süresi de artacaktır. Bu çalışmada elde edilen bulgular da bu görüşleri desteklemektedir.

Bu çalışmada Karanlık üçlü ve romantik kıskançlık nedenlerinden kaybetme ve yetersizliğin ilişkili olacağını saptanacağı hipotez edilmiştir. Bu hipotezi test etmek için yapılan analiz sonuçlarına göre sadece Makyavelizm ve romantik kıskançlık nedenleri alt boyutları ilişkili çıkmış, psikopati ve narsisizm ilişkili çıkmamıştır. Bu değişkenlerin ilişkileri cinsiyetlere göre ayrı ayrı incelendiğinde kadınların Makyavelizm ile yalnızca romantik kıskançlığın kaybetme alt boyutunun ilişkili çıktığı; erkeklerde ise hem yetersizlik hem de kaybetme boyutunun ilişkili çıktığı görülmüştür. Bu durumda Makyavelizm özelliklerine sahip olan kadınlar yalnızca kaybetme duygusundan dolayı kıskançlık gösterirken; erkekler hem yetersizlik hem de kaybetme duygusundan dolayı kıskançlık göstermektedir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular ile uyumlu olarak karanlık üçlü (Barelds ve ark., 2017; Winters ve ark., 2017; Brewer ve ark., 2015) ve Makyavelizmin (White, 1984) romantik kıskançlıkla ilişkili olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur. Bir çalışmaya göre Makyavelizm oranı yüksek olan kişiler kontrolü elinde tutma isteği nedeniyle romantik kıskançlık göstermektedir (Winters ve ark., 2017). Bu çalışmadaysa romantik kıskançlık nedenleri incelenmiş ve sadece yetersizlik ve kaybetme duygularından kaynaklanan romantik kıskançlık ele alınmıştır. Sonuç olarak Makyavelizm bu iki nedenle de ilişkili çıkmıştır. Buna karşın, erkeklerdeki Makyavelizm her iki nedenle de pozitif ilişkili çıkarken; kadınlarda yalnızca kaybetme ile ilişkili çıkmıştır. Geleneksel toplumlarda erkeğe verilen kontrol etme, gücü elinde tutma rolünün baskısından dolayı erkeklerin yetersizlikten daha fazla kaygı duymuş olabileceği düşünülmektedir (Eagly ve Karau, 2002).

Daha önce yapılan bazı çalışmalarda psikopati (Winters ve ark., 2017) ve narsisizm (Tortoriello ve ark., 2017; Ponti ve ark., 2019), romantik kıskançlık ile olumlu yönde ilişkili bulunmuştur. Psikopatisi yüksek olan bireyler partner üzerinde güç göstermek, kontrol sağlamak ve ilişkiyi test etmek için kıskançlık göstermektedir (Massar ve ark., 2017). Narsistik kişilerin güç ve kontrol sağlama, ilişkide güven arama, intikam alma, ilişkiyi test etme, ilişkiyi güçlendirme ve benlik saygısıyla baş etme gibi nedenlerde dolayı romantik kıskançlık gösterdiğini öne sürülmektedir (Tortoriello ve Hart, 2018). Fakat bu çalışmada bu değişkenler arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bir çalışmaya göre birincil ve ikincil psikopati birbirinden farklı kıskançlık nedenleri göstermektedir (Massar ve ark., 2017). Aynı şekilde narsisizmin

kırılgan ve grandiyöz alt boyutlarının romantik kıskançlıkla ilişkisini inceleyen bir çalışmada kırılgan narsisizm romantik kıskançlıkla ilişkiliyken grandiyöz narsisizmin ilişkili olmadığı gözlemlenmiştir (Ponti, Ghinassi ve Tani, 2019). Bahsedildiği üzere kıskançlık nedenleri bu çalışmada ele alınan yetersizlik ve kaybetme ile sınırlı değildir. Literatürdeki çalışmalar da psikopati ve narsisizmin romantik kıskançlık nedenlerine bu ikisi haricinde nedenlerin sebep olduğunu öne sürmüştür. Psikopati ve narsisizmin romantik kıskançlıkla ilişkili çıkmamasının sadece iki kıskançlık nedeni göz önünde bulundurularak analizler yapıldığından ve alt boyutları ele alınmadan bir bütün olarak gözlemlenmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, Karanlık üçlü ve romantik kıskançlık ilişkisinde benlik saygısının düzenleyici rolü olacağı ve düzenleyici rolün cinsiyete göre farklılaşacağı hipotez edilmiştir. Bu hipotezi test etmek amacıyla yapılan çoklu hiyerarşik regresyon analizleri sonucunda Makyavelizm, psikopati, narsisizm ve romantik kıskançlığın yetersizlik ve kaybetme alt boyutu ilişkisinde benlik saygısının anlamlı düzeyde bir düzenleyici rolü olmadığı gözlemlenmiştir.

Chin ve arkadaşları (2017), karanlık üçlü ve romantik kıskançlık ilişkisinde benlik saygısının düzenleyici rolü olduğunu saptamıştır. Sonuçlara göre bilişsel kıskançlık ile negatif, duygusal kıskançlık ile temel etkisi pozitif olan Makyavelizm; benlik saygısı modele eklenince bilişsel kıskançlık ile olan etkileşimi pozitif, duygusal kıskançlık ile olan etkileşimi negatife dönüşmüştür. Temelde pozitif etkileşimli olan narsisizm ve davranışsal kıskançlık, benlik saygısı modele dahil edildiğinde negatif etkileşime dönüşmüştür. Davranışsal kıskançlıkla pozitif etkileşim etkisi olan psikopati benlik saygısı modele eklendiğinde anlamlı bir düzenleyici etki bulunamamıştır. Narsisizmin doğasında olan kendine güvende yetersizliğin, duygusal kırılganlığın ve kendine hak görmenin romantik kıskançlıkla ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca psikopati ve narsisizmin doğalarından gelen katılgın, inatçılığın ve manipülatif davranışlarının romantik kıskançlık puanlarının düşük çıkmasına neden olabileceği fakat psikopatisi yüksek olan kişiler dürtüsel olduklarından davranışsal ve bilişsel kıskançlıkta kendilerini ele verebilecekleri düşünülmüştür. Buna ek olarak psikopatinin soğuk kanlı yapısından dolayı duygusal kıskançlıkla ilişkili olmaması beklenmiştir. Tüm bunlara ek olarak, literatürde benlik saygısının romantik kıskançlıkla negatif ilişkili olduğuna dair fikir birliği olduğundan benlik saygısı değişkeninin karanlık üçlü ve romantik kıskançlık arasında düzenleyici etkisi olabileceğini düşünmüşlerdir.

Bu çalışmada kullanılan romantik kıskançlık nedenleri ölçeği yetersizlik ve kaybetme duygusunu içerdiğinden kıskançlığın bilişsel ve davranışsal boyutlarından çok duygusal boyutuyla ilişkili olduğu varsayılmıştır. Chin ve arkadaşlarının (2017) bulgularından yola çıkarak, bu çalışmanın korelasyon bulguları ile paralel bir şekilde, daha önceki çalışmalarda karanlık üçlü (Jonason ve ark., 2010; Chin ve ark., 2017; Hunter ve ark., 1982; Lied ve Pritchard, 1976; Visser ve ark., 2010; Özsoy ve ark., 2017; Uçar ve Konal, 2018; Miller ve ark., 2020) ve aynı zamanda kıskançlık (White, 1981; Ellis ve Weinstein, 1986; Guerrero, 1998; Chin ve ark., 2017) ile ilişkili bulunan benlik saygısı arttıkça kıskançlık ve karanlık üçlünün tüm alt boyutlarının ilişkisinin azalması beklenmiştir. Literatürde karanlık üçlü ve benlik saygısı ilişkisinde cinsiyetin rolüne değinen araştırmalar (Hunter ve ark., 1982; Lied ve Pritchard, 1976; Visser ve ark., 2010) göz önünde bulundurulmuş ve bu değişkenlerin ilişkisi cinsiyetlere göre ayrı ayrı incelenmiştir.

Chin ve arkadaşlarının (2017) çalışması ile uyumlu olmayan sonuçların bu çalışmadaki örneklem ve kullanılan ölçme yöntemi ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Chin ve arkadaşları (2017), geniş bir yaş aralığı içindeki kişilerden (17-81 yaş) ölçekleri bir ilişkide olduklarını hayal ederek cevaplamaları istemiştir. Bu çalışmada ise katılımcılar daha gerçekçi sonuçlar elde etmek amacıyla sadece ilişkisi olan bireylerden seçilmiş ve yaşın olası etkisinin önüne geçebilmek içinse yaş sınırlandırılmıştır. Bu çalışmaya yalnızca genç katılımcılar örnekleme dahil edildiği ve karanlık üçlü özelliklerinin daha çok gençlere özgü olabileceği öne sürüldüğü için (Barlett ve Barlett, 2015; Klimstra ve ark., 2020) değişkenler arası ilişki değerlerinin farklı çıktığı düşünülmektedir. Diğer bir taraftan, önceki çalışmalarda (Guerrero ve ark., 1993; Curun ve Çapkın, 2014; Massar ve ark., 2017; Güçlü ve ark., 2017; Genç ve Topkaya, 2019), kıskançlığın davranışsal, bilişsel ve duygusal boyutları üzerinde durulmaktadır; fakat bu çalışmada sadece kıskançlığın nedenleri değerlendirilmiştir. Öte yandan, romantik kıskançlığa neden olan etmenler ve benlik saygısı kültürden kültüre ve ırktan ırka farklılık gösterebilir (Aune ve Comstock, 1997; Bleidorn ve ark., 2016; Genç ve Topkaya, 2019). Dolayısıyla, Türkiye’de yapılan bu çalışmanın sonucu farklılık göstermiş olabilir.

5.1. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma karanlık üçlü ve romantik kıskançlık ilişkisinde benlik saygısının düzenleyici rolünü araştırmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın değişkenleri Romantik Kıskançlık Ölçeği'nin nedenler alt boyutu, Karanlık Üçlü Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin ölçtüğü değerlerle sınırlıdır. Romantik kıskançlık nedenleri yetersizlik ve kaybetme ile sınırlıdır.

Katılımcılar 18-27 yaş arası ilişkisi olan üniversite öğrencileri ile sınırlıdır. Eğitim seviyelerine bakıldığında katılımcıların %78.2'si lisans, %20.06'sı yüksek lisans, %1.2'si ise doktora öğrencisidir. Görüldüğü üzere eğitim seviyeleri orantılı dağılmamıştır. Buna ek olarak katılımcıların büyük bir kısmının kadınlardan oluşmasının (%64) sınırlılık olduğu ve bunun cinsiyetler arası karşılaştırmayı etkilediği düşünülmektedir. Katılımcıların yalnızca öğrenciler ile sınırlandırılması katılımcı bulma sürecini zorlaştırmıştır.

Katılımcılardan elde edilen tüm bilgiler onların öz bildirimlerine dayanmaktadır. Bu durumda verilen yanıtlar yanlı olabilmekte, bu da yanıtların güvenilirliğinin sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada kıskançlığı ölçmek için Romantik Kıskançlık Ölçeği'nin sadece bir alt ölçeği, kıskançlık nedenleri alt ölçeği kullanılmıştır. Oysa ki literatürde farklı alanları ölçen farklı ölçekler bulunmaktadır. Romantik Kıskançlık Ölçeği'nin (Demirtaş, 2004) kıskançlık tetikleyicileri, kıskançlık durumunda verilen tepkiler ve kıskançlığın etkileri alt ölçeklerinin yanı sıra Akın ve arkadaşlarının (2013) Türkçe standardizasyon çalışmalarını yaptığı test etme/güçlendirme, intikam, güç/kontrol sağlama, güvenlik ve öz saygı nedenlerini içeren Romantik Kıskançlık Nedenleri Ölçeği ve son olarak Duygusal Kıskançlık Ölçeği (Kızıldağ, 2017) gibi farklı ölçüm araçları gelecek araştırmalarda kullanılabilir.

Karanlık üçlü klinik psikoloji literatürüne yakın geçmişte giren bir olgu olduğundan bu araştırmada çalışılan diğer değişkenler ve karanlık üçlü ilişkisini inceleyen araştırmalara ulaşmakta güçlük çekilmiştir (Paulhus ve Williams, 2002). Bilindiği kadarıyla karanlık üçlü, romantik kıskançlık ve benlik saygısı değişkenlerini aynı anda inceleyen tek bir çalışma vardır (Chin ve ark., 2017). Fakat o çalışmada örneklem yaşı gençlerle ve ilişkisi olanlarla sınırlandırılmamış, romantik kıskançlığın duygusal, davranışsal, bilişsel boyutları üzerinde durulmuştur. Ayrıca benzer bir çalışmaya Türkiye'de rastlanmamaktadır. Oysa ki karanlık üçlü, benlik

saygısı ve romantik kıskançlık kültürden kültüre değişebilen bir kavramdır (Aune ve Comstock, 1997; Yetişer, 2014; Bleidorn ve ark., 2016; Schmitt ve ark., 2017; Genç ve Topkaya, 2019). Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda tüm sınırlılıklara rağmen Türkiye’de yapılmış bu çalışma, karanlık üçlü ve romantik kıskançlık nedenlerinde benlik saygısının düzenleyici rolünün incelendiği özgün bir çalışmadır.

5.2. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın ilk hipotezi test edilmiş ve sonuç olarak karanlık üçlünden yalnızca Makyavelizm’in romantik kıskançlık nedenleriyle pozitif ilişkili olduğu gözlemlenmiştir. Kadın ve erkek katılımcılar için ayrı ayrı incelenen korelasyon sonuçları kadınlarda Makyavelizm değişkeninin yalnızca kaybetme alt boyutuyla pozitif yönde ilişkili olduğunu, erkeklerde ise her iki nedenin de Makyavelizm için pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Araştırmanın ikinci hipotezini test etmek için yapılan analiz sonuçlarına göre Makyavelizm’in romantik kıskançlıkla ilişkisinde benlik saygısının düzenleyici rolü olmadığı gözlemlenmiştir. Bu durumda makyavelist kişilik özellikleri gösteren kişilerin benlik saygısı düzeyleri gösterdikleri romantik kıskançlık oranını anlamlı bir düzeyde etkilememektedir. Araştırmanın ikinci hipotezi doğrulanmamış olmasına karşın, ölçeklerin cinsiyetlere göre farklılıklar gösterdiği görülmüş ve üçüncü hipotezi test etmek amacıyla aynı analiz ayrı ayrı hem kadın hem erkek katılımcılar için yapılmıştır. Sonuç olarak erkek ve kadınlarda da karanlık üçlünün romantik kıskançlıkla ilişkisinde benlik saygısının düzenleyici rolü olmadığı görülmüştür.

Benzer değişkenlerle gelecekte yapılacak çalışmalarda daha fazla örneklem sayısına ulaşılması, cinsiyetin ve eğitim düzeylerinin eşit dağılmasına dikkat edilmesi ve katılımcıların sadece öğrencilerle sınırlandırılmaması önerilmektedir. Yaşla birlikte karanlık üçlü (Götz ve ark., 2020; Klimstra ve ark., 2020; Twenge ve ark., 2008; Cramer, 2011; Yetişer, 2014), kıskançlık (Pines ve Friedman, 1998; Bringle ve Williams, 1979) ve benlik saygının (Orth ve ark., 2012; Birkeland ve ark., 2012; Erol ve Orth, 2011; Wagner ve ark., 2013a; 2013b) değişebileceği öne sürülmektedir. Bu nedenle, yaş skalasını daha geniş tutan gelecek çalışmalar bu değişkenlerin yaşla beraber değişiminin gözlemlenmesi açısından literatüre katkı sağlayacaktır. Kıskançlığın ilişki durumuna göre değişebileceği gözlemlendiği için (Buunk, 1981; Guerrero ve ark., 1993; Demirtaş, 2004; 2006; Aylor ve Dainton,

2001), ilişkisi olmayan (bekar) kişiler ile ilişkisi olan kişilerin karşılaştırıldığı benzer çalışmaların yapılması bu çalışmanın sonuçlarının genişletilmesinde faydalı olacaktır.

Romantik kıskançlığın yalnızca nedenleri değil, kıskançlık oranı, kıskançlığın tetikleyicileri, kıskançlık durumunda verilen tepkiler, kıskançlığın etkileri gibi kıskançlığın farklı alanlarının incelenmesi konuyla ilgili literatürdeki boşlukların doldurulması açısından önem taşımaktadır. Dolayısıyla, kıskançlığın nedenleri ile ilgili yapılacak araştırmalarda kıskançlığın farklı nedenlerini ele alan ölçeklerle çalışmak sonuçları önemli ölçüde genişletecektir. Son olarak, karanlık üçlü alt boyutlarından yalnızca bir tanesi seçilip, o alt boyutu daha ayrıntılı ölçen bir ölçek kullanılıp diğer değişkenlerle ilişkileri incelenmesi ile daha detaylı ölçümler yapılabilir. Örneğin, narsisizm grandiyöz ve kırılman olarak ikiye ayrılmakta (Irak, 2020); fakat kısa karanlık üçlü ölçeği bu ayrımı yapmadan narsisizmi ölçmektedir. Bir çalışmaya göre, kırılman narsisizm benlik saygısı ile negatif ilişkiliyken grandiyöz narsisizm benlik saygısıyla pozitif ilişkilidir (Rohmann, Neumann, Herner ve Bierhoff, 2012). Başka bir çalışmaya göre kırılman narsisizm yaşla beraber azalırken grandiyöz narsisizm yaşla birlikte artmaktadır (Cramer, 2011). Kırılman narsisizmin romantik kıskançlıkla ilişkili olduğunu gözlemleyen bir çalışmaya göre grandiyöz narsisizm romantik kıskançlıkla ilişkili değildir (Ponti ve ark., 2019). Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda grandiyöz ve kırılman narsisizmin iki ayrı alt boyut olarak incelenmesi araştırmanın diğer değişkenleriyle ilişkilerinde değişiklikler gözlenmesine neden olabilir.

Son yıllarda flört şiddeti kavramı sıkça duyulmaktadır. Flört şiddetinin en büyük nedeninin romantik kıskançlık olduğu ve giderek ciddi ilişkişel problemlere ve şiddete yol açtığı bilinmektedir (Finley, 2011; akt. Özdere ve Kürtül, 2018). Bu nedenle romantik kıskançlığa neden olan ya da ilişkili olan faktörler özellikle çift alanında çalışan ruh sağlığı uzmanlarını yakından ilgilendirmektedir. Romantik kıskançlıkla ve şiddetle yakından ilişkili olan karanlık üçlü ve benlik saygısı değişkenlerinin ilişkilerini inceleyen bu çalışmanın alanda çalışan uzmanlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın, romantik kıskançlık nedeniyle gelen çiftlerin karanlık üçlü özelliklerini, kıskançlık nedenlerini ve benlik saygılarını değerlendirmeleri açısından çiftlerle çalışan uzmanlara ve gelecekte yapılacak çalışmalar için araştırmacılara yol göstereceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ackerman, R. A., Witt, E. A., Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., ve Kashy, D. A. (2011). What does the narcissistic personality inventory really measure? *Assessment*, 18(1), 67–87. doi:10.1177/1073191110382845
- Aghababaei, N., ve Blachnio, A. (2015). Well-being and the dark triad. *Personality and Individual Differences*, 86, 365–368. Doi: 10.1016/j.paid.2015.06.043
- Akdur, S. ve Aslan, B. (2017). Duygusal zeka ile ilişki doyumu arasında duygu düzenleme güçlüğü ve romantik kıskançlığın aracı rolü, *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD)*,5(9), 71-88, doi:10.7816/nesne-05-09-04
- Akgun, Z. ve Uysal, Y. (2019). Toplumsal cinsiyet ve narsisizm ilişkisi. *DÜSTAD Dünya Sağlık ve Tabiat Bilimleri Dergisi*, (2), 43-56
- Akhtar, S. (1989). Narcissistic personality disorder. Descriptive features and differential diagnosis. *Psychiatric Clinics of North America*, 12(3), 503-529.
- Akhtar, S. ve Thompson, J. A. (1982). Overview: Narcissitic personality disorder. *American Journal of Psychiatry*, 139(1), 12-20. Doi: 10.1176/ajp.139.1.12
- Akın, A., Erguvan, F.M., Akça, M.S., Göymen, B. ve Uysal, R. (2013). Romantik Kıskançlık Nedenleri Ölçeği Türkçe Formu, *Conference: 5. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*, 45-50.
- Ali, F. ve Chamorro-Premuzic, T.C. (2010). The dark side of love and life satisfaction: Associations with intimate relationships, psychopathy and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, 48(2), 228-233. doi:10.1016/j.paid.2009.10.016
- Altuntaş, O. ve Altınova, H. H. (2015). Toplumsal cinsiyet algısı ile sosyoekonomik değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*,10(6), 83 - 100. Doi:10.7827/TurkishStudies.7674
- American Psychiatric Association (1980). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (3. baskı). Washington DC.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5. Baskı). Arlington, VA: Author.

- Anbarpınar, E. (2020). Echo ve narcissus miti üzerinden okumalar ve yeni medya sanatına yansımaları. *Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 13(26), 613-633
- Andersen, P. A., Eloy, S. V., Guerrero, L. K. ve Spitzberg, B. H. (1995). Romantic jealousy and relational satisfaction: A look at the impact of jealousy experience and expression. *Communication Reports*, 8, 77-85. Doi:10.1080/08934219509367613
- Aslan, S. (2008). Kişilik, huy ve psikopatoloji, *Psikiyatride Derlemeler, Olgular ve Varsayımlar (RCHP)*, 2(1-2), 7-18
- Atak, H., ve Taştan, N. (2012). Romantik ilişkiler ve aşk, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 520-546, doi:10.5455/cap.20120431
- Aune, K.S ve Comstock, J. (1991). Experience and expression of jealousy: Comparison between friends and romantics. *Psychological Reports*, 69, 315-319. doi: 10.2466/pr0.1991.69.1.315.
- Aune, K.S. ve Comstock, J. (1997). Effect of relationship length on the experience, Expression, and perceived appropriateness of jealousy, *The Journal of Social Psychology*, 137(1), 23-31. doi: 10.1080/00224549709595410
- Aydoğan, E. ve Serbest, S. (2017). İş yerinde karanlık üçlü: bir kamu kuruluşunun iç denetim biriminde araştırma. *Sayıştay Dergisi*, 101, 97-121
- Aylor, B. ve Dainton, M. (2001). Antecedents in romantic jealousy experience, expression, and goals, *Western Journal of Communication*, 65(4), 370-391. doi: 10.1080/10570310109374717
- Barelds, D.P.H., Dijkstra, P., Groothof, H.A.K. ve Patoor, C.D. (2017). The Dark Triad and three types of jealousy: Its 'relations among heterosexuals and homosexuals involved in a romantic relationship. *Personality and Individual Differences*, 116, 6-10. doi: 10.1016/j.paid.2017.04.017
- Barlett, C. P., ve Barlett, N. D. (2015). The young and the restless: Examining the relationships between age, emerging adulthood variables, and the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 86, 20-24. doi:10.1016/j.paid.2015.05.024
- Baron, R.M. ve Kenny, D.A. (1986). The moderator- mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182. doi: 10.1037//0022-3514.51.6.1173
- Barrett, L. F., Robin, L., Pietromonaco, P. R., ve Eyssell, K. M. (1998). Are women the "more emotional" sex? Evidence from emotional experiences in social context. *Cognition and Emotion*, 12(4), 555-578. Doi:10.1080/026999398379565
- Baughman, H. M., Jonason, P. K., Veselka, L., ve Vernon, P. A. (2014). Four shades of sexual fantasies linked to the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 67, 47-51 Doi: 10.1016/J.PAID.2014.01.034

- Baumeister, R. F., Campbell, J. D., Krueger, J. I., ve Vohs, K. D. (2003). Does high self-esteem cause better performance, interpersonal success, happiness, or healthier lifestyles? *Psychological Science in the Public Interest*, 4(1), 1–44. doi:10.1111/1529-1006.01431
- Ben-Ze'ev, A. (1990). Envy and jealousy. *Canadian Journal of Philosophy*, 20(4), 487–516. doi:10.1080/00455091.1990.10716502
- Berg, J. M., Smith, S. F., Watts, A. L., Ammirati, R., Green, S. E., ve Lilienfeld, S. O. (2013). Misconceptions regarding psychopathic personality: Implications for clinical practice and research. *Neuropsychiatry*, 3(1), 63–74.
- Bıçaksız, P . (2019). Karanlık üçlü kişilik özellikleri ve sürücü davranışları arasındaki ilişkilerin incelenmesi . *Trafik ve Ulaşım Araştırmaları Dergisi* , 2(2) , 66-77 .
- Birkeland, M. S., Melkevik, O., Holsen, I., ve Wold, B. (2012). Trajectories of global self-esteem development during adolescence. *Journal of Adolescence*, 35, 43–54. Doi: 10.1016/j.adolescence.2011.06.006
- Bleidorn, W., Arslan, R. C., Denissen, J. J. A., Rentfrow, P. J., Gebauer, J. E., Potter, J. ve Gosling, S. D. (2016). Age and gender differences in self-esteem—A cross-cultural window. *Journal of Personality and Social Psychology*, 111(3), 396–410. doi: 10.1037/pspp0000078
- Board, B. J., ve Fritzon, K. (2005). Disordered personalities at work. *Psychology, Crime & Law*, 11(1), 17–32. Doi:10.1080/10683160310001634304
- Bolt, D. M., Hare, R. D., Vitale, J. E. ve Newman, J. E. (2004). A multigroup item response theory analysis of the psychopathy checklist—revised. *Psychological Assessment*, 16(2), 155–168. Doi:10.1037/1040-3590.16.2.155
- Branson, M. ve March, E. (2021). Dangerous dating in the digital age: Jealousy, hostility, narcissism, and psychopathy as predictors of cyber dating abuse. *Computers in Human Behavior*, 119, 106711. doi:10.1016/j.chb.2021.106711
- Brase, G. L., Adair, L., ve Monk, K. (2014). Explaining sex differences in reactions to relationship infidelities: Comparisons of the roles of sex, gender, beliefs, attachment, and sociosexual orientation. *Evolutionary Psychology*, 12(1), 73, doi:10.1177/147470491401200106
- Brewer, G., ve Abell, L. (2017a). Machiavellianism, relationship satisfaction, and romantic relationship quality. *Europe's Journal of Psychology*, 13(3), 491–502. doi:10.5964/ejop.v13i3.1217
- Brewer, G. ve Abell, L. (2017b). Machiavellianism and romantic relationship dissolution. *Personality and Individual Differences*, 106, 226–230. doi:10.1016/j.paid.2016.11.001
- Brewer, G., Hunt, D., James, G. ve Abell, L. (2015). Dark triad traits, infidelity and romantic revenge. *Personality and Individual Differences*, 83, 122–127. doi:10.1016/j.paid.2015.04.007

- Bringle, R. B., Roach, S., Andler, A. ve Evenbeck, S. (1979) Measuring the intensity of jealousy reactions. *Catalog of Selected Documents in Psychology*, 9, 23-24
- Bringle, R. G. (1995). Sexual jealousy in the relationships of homosexual and heterosexual men: 1980 and 1992. *Personal Relationships*, 2, 313-325. Doi:10.1111/j.1475-6811.1995.tb00095.x
- Bringle, R. G. ve Williams, L. J. (1979). Parental–offspring similarity on jealousy and related personality dimensions. *Motivation and Emotion*, 3(3), 265–286. doi:10.1007/BF01904230
- Buelow, M. T., ve Brunell, A. B. (2014). Facets of grandiose narcissism predict involvement in health-risk behaviors. *Personality and Individual Differences*, 69, 193–198. Doi:10.1016/j.paid.2014.05.031
- Burmaoğlu, S., Polat, M. ve Meydan, C. H. (2013). Örgütsel davranış alanında ilişki analizi yöntemleri ve Türkçe yazında aracılık modeli kullanımını üzerine bir inceleme. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 13-26.
- Buss, D. M. ve Shackelford, T. K. (1997). Susceptibility to infidelity in the first year of marriage. *Journal of Research in Personality*, 31, 193-221. Doi: 10.1006/jrpe.1997.2175
- Buss, D. M., ve Dedden, L. A. (1990). Derogation of competitors. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7, 395–422. Doi:10.1177/0265407590073006.
- Buunk, B. (1981) Jealousy in sexually open marriages. *Alternative Lifestyles*, 4, 357-372.
- Buunk, B. P. (1997). Personality, birth order and attachment styles as related to various types of jealousy. *Personality and Individual Differences*, 23(6), 997–1006. doi:10.1016/S0191-8869(97)00136-0
- Büyükşahin, A., ve Hovardaoğlu, S. (2004). Çiftlerin aşka ilişkin tutumlarının Lee'nin çok boyutlu aşk biçimleri kapsamında incelenmesi, *Türk Psikoloji Dergisi*, 19(54), 59-75
- Campbell, W. K. (1999). Narcissism and romantic attraction. *Journal of Personality and Social Psychology*. 77, 1254-1270. doi: 10.1037/0022-3514.77.6.1254.
- Campbell, W. K., ve Foster, C. A. (2002). Narcissism and commitment in romantic relationships: An investment model analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28, 484–495. Doi: 10.1177/0146167202287006
- Cano, A. ve O'leary, K. D. (1997). Romantic jealousy and affairs: Research and implications for couple therapy. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 23(4), 249–275. doi:10.1080/00926239708403931
- Cast, A. D., ve Burke, P. J. (2002). A Theory of self-esteem. *Social Forces*, 80(3), 1041–1068. doi:10.1353/sof.2002.0003

- Chin, K., Atkinson, B. E., Raheb, H., Harris, E. ve Vernon, P. A. (2017). The dark side of romantic jealousy. *Personality and Individual Differences*, 115, 23–29. doi: 10.1016/j.paid.2016.10.003
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*, 2nd edn. A/L: Erlbaum Press, Hillsdale, NJ, USA.
- Connell, J. P., Spencer, M. B., ve Aber, J. L. (1994). Educational risk and resilience in African-American youth: Context, self, action, and outcomes in school. *Child Development*, 65(2), 493–506. Doi:10.2307/1131398
- Corral, S., ve Calvete, E. (2000). Machiavellianism: Dimensionality of the mach IV and its relation to self-monitoring in a spanish sample. *The Spanish Journal of Psychology*, 3(1), 3–13. Doi: 10.1017/S1138741600005497
- Costa, P. T., McCrae, R. R., ve Dye, D. A. (1991). Facet scales for agreeableness and conscientiousness: A revision of the neo personality inventory. *Personality and Individual Differences*, 12(9), 887–898. Doi: 10.1016/0191-8869(91)90177-D
- Coyne, S. M., Nelson, D. A., Kevan, G. N., Keister, E. ve Grant, D. M. (2010). Mean on the screen: Psychopathy, relationship aggression, and aggression in the media. *Personality and Individual Differences*, 48(3), 288–293. doi:10.1016/j.paid.2009.10.018
- Craig, M. C., Catani, M., Deeley, Q., Latham, R., Daly, E., Kanaan, R., . . . Murphy, D. G. (2009). Altered connections on the road to psychopathy. *Molecular Psychiatry*, 14(10), 946-953. doi:10.1038/mp.2009.40
- Cramer, P. (2011). Narcissism through the ages: What happens when narcissists grow older? *Journal of Research in Personality*, 45(5), 479-492. doi:10.1016/j.jrp.2011.06.003
- Curun, F. ve Çapkın, M. (2014). Romantik kıskançlığın bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve evlilik doyumu açısından yordanması, *Psikoloji Çalışmaları*. 34(1), 1-22.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). Adolesanlarda Benlik Saygısı. (Uzmanlık Tezi), Hacettepe Üniversitesi/ Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara.
- De Clercq, B., Hofmans, J., Vergauwe, J., De Fruyt, F. ve Sharp, C. (2017). Developmental pathways of childhood dark traits. *Journal of Abnormal Psychology*, 126(7), 843- 858. doi: 10.1037/abn0000303
- Demirtaş, A. Ve Dönmez, A. (2006). Yakın İlişkilerde Kıskançlık: Bireysel, İlişkisel ve Durumsal Değişkenler, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(3),181-191
- Demirtaş, H. A. (2004). *Yakın ilişkilerde kıskançlık: Bireysel, ilişkisel ve durumsal değişkenler*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

- DeSteno, D.A. ve Salovey, P. (1996). Evolutionary origins of sex differences in jealousy: Questioning the "fitness" of the model. *Psychological Science*, 7, 367-372. doi: 10.1111/j.1467-9280.1996.tb00391.x
- Dilek, H , Aksoy, A . (2013). Ergenlerin benlik saygısı ile anne-babalarının benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3) , 95-109
- Eagly, A. H. ve Karau, S. J. (2002) Role congruity theory of orejudice towards female leaders. *Psychological Review*, 109, 573-598. Doi:10.1037/0033-295X.109.3.573
- Ekizler, H., ve Bolelli, M. (2020). Karanlık üçlünün dönüşümsel, etkileşimsel ve serbest bırakıcı liderlik tarzları üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(32), 4621-4648. doi:10.26466/opus.780707
- Elliot, A. J., ve Thrash, T. M. (2001). Narcissism and motivation. *Psychological Inquiry*, 12, 216–219.
- Ellis, C., ve Weinstein, E. (1986). Jealousy and the social psychology of emotional experience. *Journal of Social and Personal Relationships*, 3, 337-357. Doi:10.1177/0265407586033006
- Emmons, R. A. (1987). Narcissism: Theory and measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 11–17. doi.org/10.1037/0022-3514.52.1.11
- Ermiş, S.A., Şahin, M.Y. ve Demirus, B. (2018). The adaptation of Short Dark Triad (SD3) Inventory to the Turkish sample: The study of validity and reliability. *JRES*, 5(2), 138-156.
- Erol, R. Y., ve Orth, U. (2011). Self-esteem development from age 14 to 30 years: A longitudinal study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(3), 607–619. Doi:10.1037/a0024299
- Ertekin, Y. ve Yurtsever, G. (2001). Yönetimde narsisizm üzerine bir deneme. *Amme İdaresi Dergisi*. 34(3), 37-46.
- Eskin, M. ve Aycan, Z. (2009). Gözden Geçirilmiş Sosyal Sorun Çözme Envanteri'nin Türkçe'ye (Tr-SSÇE-G) uyarlanması, güvenilirlik ve geçerlik Analizi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(23), 1–10.
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A. ve Lang, A.-G. (2009). Statistical power analyses using G*Power 3.1: Tests for correlation and regression analyses. *Behavior Research Methods*, 41, 1149-1160. doi: 10.3758/BRM.41.4.1149.
- Fidanboyulu, K., Üreyil, S. ve Gümrükçüoğlu, N. (2012) Suçlu zihinler nasıl düşünür: Psikopati ve suç arasındaki ilişki, *Psikopati ve Suç*, 1-25
- Fleischmann, A. A., Spitzberg, B. H., Andersen, P. A. ve Roesch, S. C. (2005). Tickling the monster: Jealousy induction in relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22, 49–73. doi:10.1177/0265407505049321

- Foster, J. D. ve Trimm, R. F. (2008). On being eager and inhibited: narcissism and approach-avoidance motivation. *Society for Personality and Social Psychology*, 34(7), 1004-1017. Doi: 10.1177/0146167208316688
- Foster, J. D., Campbell, K.W. ve Twenge, J. M. (2003). Individual differences in narcissism: Inflated self-views across the lifespan and around the world. *Journal of Research in Personality*, 37(6), 469-486. doi:10.1016/s0092-6566(03)00026-6
- Francis, J. (1977). Toward the management of sexual jealousy. *Journal of Marriage and the Family*, 39, 61-69. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.1977.tb00486.x>
- Frederick, D. A., ve Fales, M. R. (2016). Upset over sexual versus emotional infidelity among gay, lesbian, bisexual, and heterosexual adults. *Archives of Sexual Behavior*, 45(1), 175–191. doi: 10.1007/s10508-014-0409-9
- Furnham, A., Richards, S. C. ve Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of personality: A 10 year review. *Social & Personality Psychology Compass*, 7(3), 199. doi:10.1111/spc3.12018
- Gabbard, G. (1989). Two subtypes of narcissistic personality disorder. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 53, 527-532.
- Gao, Y., Raine, A., Chan, F., Venables, P. H., ve Mednick, S. A. (2010). Early maternal and parental bonding, childhood physical abuse and adult psychopathic personality. *Psychological Medicine*, 40, 1007–1016, doi:10.1017/S0033291709991279
- Genç, C. B. ve Topkaya, N. (2019). Romantik ilişki yaşayan bireylerde çok boyutlu kıskançlık ile ilişkili değişkenler .*Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 1447–1483. doi: 10.29299/kefad.2019.20.03.013
- Giacomin, M. ve Jordan, C. H. (2016). Self-focused and feeling fine: Assessing state narcissism and its relation to well-being. *Journal of Research in Personality*, 63, 12–21. doi:10.1016/j.jrp.2016.04.009
- Girgin, B. Ve Şık, B.A. (2018). Çatalca'da yaşayan evli bireylerin bağlanma stilleri, romantik kıskançlık düzeyleri ve evlilik doyumları arasındaki ilişki, *Aydın Sağlık Dergisi*, 4(2), 41-54
- Goncalves, M. K. ve Campbell, L. (2014). The Dark Triad and the derogation of mating competitors. *Personality and Individual Differences*, 67, 42–46. doi:10.1016/j.paid.2014.02.003
- Götz, F. M., Bleidorn, W. ve Rentfrow, P. J. (2020). Age differences in Machiavellianism across the life span: Evidence from a large-scale cross-sectional study. *Journal of Personality*. 1-15. Doi: 10.1111/jopy.12545
- Greene, A. L., ve Wheatley, S. M. (1992). "I've got a lot to do and I don't think I'll have the time": Gender differences in late adolescents' narratives of the future. *Journal of Youth and Adolescence*, 21(6), 667–686. Doi:10.1007/BF01538738

- Grijalva, E., Newman, D. A., Tay, L., Donnellan, M. B., Harms, P. D., Robins, R. W., ve Yan, T. (2015). Gender differences in narcissism: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 141(2), 261–310. doi:10.1037/a0038231
- Guerrero L. K. (1998). Attachment-style differences in the experience and expression of romantic jealousy. *Personal Relationships*, 5 (3), 273-291. Doi: 10.1111/j.1475-6811.1998.tb00172.x
- Guerrero, L. K., Andersen, P. A., Jorgensen, P. F., Spitzberg, B. H., ve Eloy, S. V. (1995). Coping with the green-eyed monster: Conceptualizing and measuring communicative responses to romantic jealousy. *Western Journal of Communication*, 59(4), 270–304. doi:10.1080/10570319509374523
- Guerrero, L. K., Eloy, S. V., ve Wabnik, A. I. (1993). Linking maintenance strategies to relationship development and disengagement: A reconceptualization. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10(2), 273–283. doi:10.1177/026540759301000207
- Gustafson, S. B., ve Ritzer, D. R. (1995). The dark side of normal: A psychopathy-linked pattern called aberrant self-promotion. *European Journal of Personality*, 9(3), 147–183. Doi:10.1002/per.2410090302
- Güçlü, O., Şenormancı, Ö., Şenormancı, G., ve Köktürk, F. (2017). Gender differences in romantic jealousy and attachment styles. *Psychiatry and Clinical Psychopharmacology*, 27(4), 359–365. Doi:10.1080/24750573.2017.1367554
- Güllü, S. ve Yıldız, K . (2019). Spor örgütlerinde karanlık kişilik, örgütsel sinizm ve iş tatmini ilişkisinin incelenmesi. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* , 17 (4) , 220-232, Doi: 10.33689/spormetre.620304
- Hansen, G. L. (1982). Reactions to hypothetical, jealousy producing events. *Family Relations*, 31(4), 513. doi: 10.2307/583926
- Hare, R. D., Harpur, T. J., Hakstian, A. R., Forth, A. E., Hart, S. D., ve Newman, J. P. (1990). The revised Psychopathy Checklist: Reliability and factor structure. *Psychological Assessment: A Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 2(3), 338–341. Doi: 10.1037/1040-3590.2.3.338
- Hare, R. D., ve Neumann, C. S. (2008). Psychopathy as a clinical and empirical construct. *Annual Review of Clinical Psychology*, 4, 217–246. Doi:10.1146/annurev.clinpsy.3.022806.091452
- Hersen, M., Thomas, J.C. ve Segal, D.L (Ed.) (2006). *Comprehensive handbook of personality and psychopathology. Personality and everyday functioning*, içinde (s. 389) Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Hippel, C., Sekaquaptewa, D., ve McFarlane, M. (2015). Stereotype threat among women in finance: Negative effects on identity, workplace well-being, and recruiting. *Psychology of Women Quarterly*, 39(3), 405–414. doi:10.1177/0361684315574501

- Horan, S. M., Guinn, T. D. ve Banghart, S. (2015). Understanding relationships among the dark triad personality profile and romantic partners' conflict communication. *Communication Quarterly*, 63(2), 156–170. doi:10.1080/01463373.2015.1012220
- Huchzermeier, C., Geiger, F., Köhler, D., Bruß, E., Godt, N., Hinrichs, G. ve Aldenhoff, J. B. (2008). Are there age-related effects in antisocial personality disorders and psychopathy? *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 15(4), 213–218. doi:10.1016/j.jflm.2007.10.002
- Hunter, J. E., Gerbing, D. W. ve Boster, F. J. (1982). Machiavellian beliefs and personality: Construct invalidity of the Machiavellianism dimension. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43(6), 1293–1305. doi:10.1037/0022-3514.43.6.1293
- Jakobwitz, S., ve Egan, V. (2006). The dark triad and normal personality traits. *Personality and Individual Differences*, 40, 331–339. Doi:10.1016/j.paid.2005.07.006
- Johnson, V. A., Beehr, T. A., ve O'Brien, K. E. (2015). Determining the relationship between employee psychopathy and strain: Does the type of psychopathy matter? *International Journal of Stress Management*, 22(2), 111–136. Doi:10.1037/a0038817
- Jonason, P. K., Li, N. P., ve Buss, D. M. (2010). The costs and benefits of the dark triad: Implications for mate poaching and mate retention tactics. *Personality and Individual Differences*, 48, 373–378. Doi:10.1016/j.paid.2009.11.003
- Jonason, P. K., Li, N. P., ve Teicher, E. A. (2010). "Who is James Bond?: The dark triad as an agentic social style": Erratum. *Individual Differences Research*, 8(4).
- Jonason, P. K., Li, N. P., Webster, G. D., ve Schmitt, D. P. (2009). The dark triad: Facilitating a short-term mating strategy in men. *European Journal of Personality*, 23(1), 5–18. doi:10.1002/per.698
- Jonason, P. K., Luevano, V. X., ve Adams, H. M. (2012). How the Dark Triad traits predict relationship choices. *Personality and Individual Differences*, 53(3), 180–184. doi:10.1016/j.paid.2012.03.007
- Jonason, P.K., ve Webster, G.D. (2010). The Dirty Dozen: A concise measure of the Dark Triad. *Psychological Assessment*, 22, 420-432. doi: 10.1037/a0019265
- Jones, D. N., ve Paulhus, D. L. (2009). *Machiavellianism*. Leary, M., E. ve Doyle, R., H. (Ed.), *Handbook of individual differences in socialbehavior*, içinde (s. 93–108). New York, NY: Guilford.
- Jones, D.N. ve Paulhus, D.L. (2014). Introducing the Short Dark Triad (SD3): A brief measure of dark personality traits. *Assessment*, 21(1), 28-41. doi: 10.1177/1073191113514105

- Kanazawa, S., ve Still, M. C. (1999). Why monogamy? *Social Forces*, 78, 25–50. Doi:10.1093/sf/78.1.25
- Karaaziz, M. ve Atak, A.İ. (2013). Narsisizm ve narsisizmle ilgili araştırmalar üzerine bir gözden geçirme, *Nesne Psikoloji Dergisi*, 1(2), 44-59
- Kararırmak, Ö. ve Çetinkaya, R. S. (2011). Benlik saygısının ve denetim odağının psikolojik sağlamlık üzerine etkisi: Duyguların aracı rolü. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 30–43.
- Keller, P. S., Blincoe, S., Gilbert, L. R., Dewall, C. N., Haak, E. A., ve Widiger, T. (2014). Narcissism in romantic relationships: A dyadic perspective. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 33(1), 25–50. doi:10.1521/jscp.2014.33.1.25
- Kendler, K. S., Gardner, C. O., ve Prescott, C. A. (1998). A population-based twin study of self-esteem and gender. *Psychological Medicine*, 28(6), 1403–1409. doi:10.1017/S0033291798007508
- Kesgin, A (2015). Machiavelli ve Makyvelizm. *Beytulhikme An International Journal of Philosophy*. 5(1), 105-139.
- Kessler, S.R., Bandelli, A.C., Spector, P.E., Borman, W.C., Nelson., C.E., ve Penney, L.M. (2010). Reexamining Machiavelli: A three dimensional model of Machiavellianism in the workplace. *Journal of Applied Social Psychology*, 40, 1868–1896. doi: 10.1111/j.1559- 1816.2010.00643.x.
- Kızıldağ, S . (2017). Duygusal Kıskançlık Ölçeği Üniversite Öğrencileri Formu: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları . *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 8(1), 146-157. Doi:10.21031/epod.302673
- Klimstra, T. A., Jeronimus, B. F., Sijtsma, J. J. ve Denissen, J. J. (2020). The unfolding dark side: Age trends in dark personality features. *Journal of Research in Personality*, 85, 103915. doi: 10.1016/j.jrp.2020.103915
- Koladich, S. J., ve Atkinson, B. E. (2016). The dark triad and relationship preferences: A replication and extension. *Personality and Individual Differences*, 94, 253–255. doi:10.1016/j.paid.2016.01.023
- Kurtyılmaz, Y., Can, G. ve Ceyhan, A.A. (2017). Üniversite öğrencilerinin ilişkisel saldırganlık ile benlik saygısı, sosyal bağıllık ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 7(47), 33–52.
- Lantagne, A. ve Furman, W. (2017). Romantic relationship development: The interplay between age and relationship length. *Developmental Psychology*, 53(9), 1738–1749. doi: 10.1037/dev0000363
- Lee, K., ve Ashton, M. C. (2005). Psychopathy, machiavellianism, and narcissism in the five-factor model and the hexaco model of personality structure. *Personality and Individual Differences*, 38, 1571–1582. Doi:10.1016/j.paid.2004.09.016

- Lee, Z., ve Salekin, R. T. (2010). Psychopathy in a noninstitutional sample: Differences in primary and secondary subtypes. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 1(3), 153–169. Doi: 10.1037/a0019269
- Levenson, M. R. (1992). Rethinking psychopathy. *Theory & Psychology*, 2(1), 51–71. Doi: 10.1177/0959354392021003
- Lied, T. ve Pritchard, R. D. (1976) Relationships between personality variables and components of the expectancyvalence model. *Journal of Applied Psychology*, 61, 463-467. doi: 10.1037//0021-9010.61.4.463
- Ma, H. K., ve Leung, M. C. (1991). Altruistic orientation in children: Construction and validation of the Child Altruism Inventory. *International Journal of Psychology*, 26(6), 745–759. Doi:10.1080/00207599108247163
- Madran, D. H. A (2008). Duygusal ve cinsel kıskançlık açısından temel cinsiyet farklılıkları: Evrimsel yaklaşım ve süregelen tartışmalar. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(3), 300 - 309.
- Massar, K., Winters, C. L., Lenz, S. ve Jonason, P. K. (2017). Green-eyed snakes: The associations between psychopathy, jealousy, and jealousy induction. *Personality and Individual Differences*, 115, 164–168. doi:10.1016/j.paid.2016.01.055
- Mathes, E. W., ve Severa, N. (1981). Jealousy, romantic love, and liking: Theoretical considerations and preliminary scale development. *Psychological Reports*, 49(1), 23–31, doi:10.2466/pr0.1981.49.1.23
- Mattingly, B. A., Whitson, D., ve Mattingly, M, J, B. (2012). Development of the romantic jealousy-induction scale and the motives for inducing romantic jealousy scale. *Current Psychology*, 31, 263–281. Doi:10.1007/s12144-012-9144-3
- McDonald, K. (1995). The establishment and maintenance of socially imposed monogamy in Western Europe. *Politics and the Life Sciences*, 14, 3–23.
- McWilliams, N. (2011). *Psikanalitik tanı: Klinik süreç içinde kişilik yapısını anlamak*. Murat Paker (Ed.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Melamed, T. (1991). Individual differences in romantic jealousy: The moderating effect of relationship characteristics. *European Journal of Social Psychology*, 21(5), 455–461. doi:10.1002/ejsp.2420210508
- Miller, J. D., Sleep, C. E., Crowe, M. L. ve Lynam, D. R. (2020). Psychopathic boldness: Narcissism, self-esteem, or something in between? *Personality and Individual Differences*, 155, 109761. doi: 10.1016/j.paid.2019.109761
- Monaghan, C., Bizumic, B., ve Sellbom, M. (2016). The role of machiavellian views and tactics in psychopathology. *Personality and Individual Differences*, 94, 72–81. Doi:10.1016/j.paid.2016.01.002

- Morf, C. C., ve Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self-regulatory processing model. *Psychological Inquiry*, 12(4), 177-196. doi: 10.1207/S15327965PLI1204_1
- Moss, J. (2005). Race Effects on the Employee Assessing Political Leadership: A Review of Christie and Geis' (1970) Mach IV Measure of Machiavellianism. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 11(2), 26–33. doi:10.1177/107179190501100204
- Mudrack, P. E. (1989). Age-Related Differences in Machiavellianism in an Adult Sample. *Psychological Reports*, 64(3), 1047–1050. doi:10.2466/pr0.1989.64.3c.1047
- Mullen P. E. ve Martin J. (1994). Jealousy: a community study. *British Journal of Psychiatry*, 164(1), 35-43. doi: 10.1192/bjp.164.1.35
- Muris, P., Merckelbach, H., Otgaar, H., ve Meijer, E. (2017). The malevolent side of human nature: A meta-analysis and critical review of the literature on the Dark Triad (Narcissism, Machiavellianism, and Psychopathy). *Perspectives on Psychological Science*, 12, 183–204. doi:10.1177/1745691616666070
- Murray, S. L., Holmes, J. G., ve Griffin, D. W. (2000). Self-esteem and the quest for felt security: How perceived regard regulates attachment processes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(3), 478–498. doi:10.1037/0022-3514.78.3.478
- Neiss, M. B., Sedikides, C. ve Stevenson, J. (2002). Self-esteem: A behavioural genetic perspective. *European Journal of Personality*, 16, 351–367. Doi:10.1002/per.456
- O'Boyle, E. H., Forsyth, D. R., Banks, G. C., Story, P. A. ve White, C. D. (2014). A Meta-Analytic Test of Redundancy and Relative Importance of the Dark Triad and Five-Factor Model of Personality. *Journal of Personality*, 83(6), 644–664. doi: 10.1111/jopy.12126
- Oltmanns, T. F., ve Powers, A. D. (2012). *Gender and personality disorders*. Widiger, T., A. (Ed.), Oxford handbook of personality disorders içinde (s. 206–218). New York: Oxford University Press.
- Orth, U., Robins, R. W., ve Widaman, K. F. (2012). Life-span development of self-esteem and its effects on important life outcomes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 102(6), 1271–1288. doi:10.1037/a0025558
- Orth, U., Trzesniewski, K. H., ve Robins, R. W. (2010). Self-esteem development from young adulthood to old age: A cohort-sequential longitudinal study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98(4), 645–658. doi:10.1037/a0018769
- Orth, U., ve Robins, R. W. (2014). The development of self-esteem. *Current Directions in Psychological Science*, 23(5), 381-387. doi:10.1177/0963721414547414

- Önder, S. (2019). *Romantik Kıskançlık, Aldatmaya Yönelik Niyet ve Mutluluk*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yakındoğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa
- Özdere, M. ve Kürtül, N. (2018). The effect of dating violence training on the attitudes of university students towards dating violence, *SSD Journal*. 3(9), 123-36.
- Özkan, İ. (1994). Benlik saygısını etkileyen etkenler, *Düşünen Adam*, 7(3), 4-9
- Özsoy, E., Ardiç, K. (2017). Karanlık Üçlü'nün (Narsisizm, Makyavelizm ve psikopati) iş tatminine etkisinin incelenmesi, *Yönetim ve Ekonomi*. 24(2), 391-406. doi: 10.18657/yonveek.297733
- Özsoy, E., Ardiç, K. (2020). Çalışanların karanlık kişilik özelliklerinin tükenmişliğe etkisinde genel öz-yeterliliğin düzenleyici rolü . *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 9(1) , 144-154 . Doi: 10.33206/mjss.509429
- Özsoy, E., Rauthmann, J., Jonason, P. ve Ardiç, K. (2017). Reliability and validity of the Turkish versions of Dark Triad Dirty Dozen (DTDD-T), Short Dark Triad (SD3-T), and Single Item Narcissism Scale (SINS-T). *Personality and Individual Differences*. 117, 11–14. Doi:10.1016/j.paid.2017.05.019.
- Paulhus, D. L. (2001). Normal narcissism: Two minimalist accounts. *Psychological Inquiry*, 12, 228–230.
- Paulhus, D. L. ve Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36, 556–563. doi: 10.1016/S0092-6566(02)00505-6
- Perez, P. R. (2012). The etiology of psychopathy: A neuropsychological perspective. *Aggression and Violent Behavior*, 17(6), 519–522. doi:10.1016/j.avb.2012.07.006
- Pethman, T. M. I., ve Erlandsson, S. I. (2002). Aberrant selfpromotion or subclinical psychopathy in a Swedish general population. *The Psychological Record*, 52, 33–50.
- Pietrzak, R.H, Laird, J.D, Stevens, D.A ve Thompson, N. S. (2002) Sex differences in human jealousy: A coordinated study of forced-choice, continuous ratingscale, and physiological responses on the same subjects. *Evolution and Human Behavior*, 23(2), 83-94.
- Pines, A. M. (1998). *Romantic Jealousy: Causes, symptoms, cures*. New York: Routledge.
- Pines, A.M. ve Aronson, E. (1983). The Jealousy Question Scale. *Psychological Reports*, (50), 1143-1147.
- Pines, A.M. ve Friedman, A. (1998). Gender differences in romantic jealousy. *The Journal of Social Psychology*, 138, 54-71. doi:10.1080/00224549809600353

- Ponti, L., Ghinassi, S., ve Tani, F. (2019). The role of vulnerable and grandiose narcissism in psychological perpetrated abuse within couple relationships: The mediating role of romantic jealousy. *The Journal of Psychology*, 1–15. doi:10.1080/00223980.2019.1679069
- Porter, S. (1996). Without conscience or without active conscience? The etiology of psychopathy revisited. *Aggression and Violent Behavior*, 1(2), 179–189. doi:10.1016/1359-1789(95)00010-0
- Porter, S., ve Woodworth, M. (2007). “I’m sorry I did it . . . but he started it”: A comparison of the official and selfreported homicide descriptions of psychopaths and non-psychopaths. *Law and Human Behavior*, 31, 91-107. Doi: 10.1007/s10979-006-9033-0
- Raevouri, A., Dick, D., Keski, R.A., Pulkkinen, L., Rose, R., Rissanen, A., Kaprio, J., Viken, R.J. ve Silventoinen, K. (2007). Genetic and environmental factors affecting self-esteem from age 14 to 17: A longitudinal study of Finnish twins. *Psychological Medicine*, 37(11), 1625-1633. doi:10.1017/S0033291707000840
- Raskin, R., ve Terry, H. (1988). A principal-components analysis of the narcissistic personality inventory and further evidence of its construct validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(5), 890-902. doi:10.1037/0022-3514.54.5.890
- Ratner, B. (2009). The correlation coefficient: Its values range between +1/-1, or do they? *Journal of Targeting, Measurement and Analysis for Marketing*, 17(2), 139–142. doi:10.1057/jt.2009.5
- Rauthmann, J. (2012). Toward multifaceted Machiavellianism: Content, factorial, and construct validity of a German Machiavellianism scale. *Personality and Individual Differences*, 52, 345–351. doi: 10.1016/j.paid.2011.10.038
- Ribeiro da Silva, D., Rijo, D., ve Salekin, R. T. (2012). Child and adolescent psychopathy: A state-of-the-art reflection on the construct and etiological theories. *Journal of Criminal Justice*, 40(4), 269–277. doi:10.1016/j.jcrimjus.2012.05.005
- Rich, J. (1991). A two-factor measure of jealous response. *Psychological Reports*, 68, 999-1007. Doi: 10.2466/PR0.68.3.999-1007
- Rohmann, E., Neumann, E., Herner, M. J., ve Bierhoff, H. (2012). Grandiose and vulnerable narcissism: Self-construal, attachment, and love in romantic relationships. *European Psychologist*, 17, 279–290.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and adolescent selfimage*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Ross, S.R., Lutz, C.J. ve Bailey, S.E. (2004) Psychopathy and the five factor model in a noninstitutionalized sample: A domain and facet level analysis. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26, 213-223. Doi: 10.1023/B:JOBA.0000045337.48535.a5

- Rusbult, C. W. ve Buunk, B. P. (1993). Commitment processes in close relationships: An interdependence analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10, 175-204. Doi:10.1177/026540759301000202
- Russell, G. A. (1985). Narcissism and the narcissistic personality disorder: A comparison of the theories of Kernberg and Kohut. *British Journal of Medical Psychology*, 58(2), 137–148. doi:10.1111/j.2044-8341.1985.tb02626.x
- Sagarin, B. J., Martin, A. L., Coutinho, S. A., Edlund, J. E., Patel, L., Skowronski, J. J. ve Zengel, B. (2012). Sex differences in jealousy: A meta-analytic examination. *Evolution and Human Behavior*, 33(6), 595–614. Doi:10.1016/j.evolhumbehav.2012.02.006
- Salovey, P., ve Rodin, J. (1986). *The differentiation of social-comparison jealousy and romantic jealousy*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(6), 1100–1112. doi:10.1037/0022-3514.50.6.1100
- Saltoğlu, S. ve Irak, D. U. (2020). Kişiliğin karanlık üçlüsü: Narsisizm, Makyavelizm ve psikopati. *Türk Psikoloji Yazıları*, 23(45), 42-58 doi:10.31828/tpy1301996120190516m000017
- Satıcı, S., Kayış, A., Yılmaz, M. ve Çapan, B.E. (2019). Üniversite öğrencilerinde karanlık üçlü kişilik özellikleri ile dürtüsellik ve heyecan arama davranışları arasındaki ilişkilerin incelenmesi . *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* , 9(54) , 857-881
- Scelza, B. A., Prall, S. P., Blumenfield, T., Crittenden, A. N., Gurven, M., Kline, M., Koster, J., Kushnick, G., Mattison, S., Pillworth, E., Shenk, M., Starweather, K., Stieglitz, J., Sum, C.Y., Yamaguchi, K. ve McElreath, R. (2020). Patterns of paternal investment predict cross-cultural variation in jealous response. *Nature Human Behaviour*. 4, 20-26. Doi:10.1038_s41562-019-0654-y
- Schmitt, D. P., Realo, A., Voracek, M., ve Allik, J. (2008). Why can't a man be more like a woman? Sex differences in Big Five personality traits across 55 cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94(1), 168–182. Doi:10.1037/0022-3514.94.1.168
- Schmitt, D. P., ve Buss, D. M. (2001). Human mate poaching: Tactics and temptations for infiltrating existing mateships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80(6), 894–917. doi:10.1037/0022-3514.80.6.894
- Schmitt, D.P., Long, A.E., McPhearson, A., O'Brien, K., Remmert, B. ve Shah, S.H. (2017), Personality and gender differences in global perspective. *International Journal of Psychology*, 52, 45-56. Doi:10.1002/ijop.12265
- Sciangula, A., ve Morry, M. M. (2009). Self-Esteem and Perceived Regard: How I See Myself Affects My Relationship Satisfaction. *The Journal of Social Psychology*, 149(2), 143–158. doi:10.3200/socp.149.2.143-158
- Sedikides, C., ve Gregg, A. P. (2008). Self-enhancement: Food for thought. *Perspectives on Psychological Science*, 3(2), 102–116. doi.org/10.1111/j.1745-6916.2008.00068.x

- Set, Z. (2020). Sosyal kötücül kişilikler: Karanlık Üçlü. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar*, *Current Approaches in Psychiatry*, 12, 318-329. Doi:10.18863/pgy.629950.
- Shackelford, T. K., Voracek, M., Schmitt, D. P., Buss, D. M., Weekes-Shackelford, V. A. ve Michalski, R. L. (2004). Romantic jealousy in early adulthood and in later life. *Human Nature*, 15(3), 283–300. doi: 10.1007/s12110-004-1010-z
- Sharpsteen, D. J., ve Kirkpatrick, L. A. (1997). Romantic jealousy and adult romantic attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(3), 627–640. doi: 10.1037/0022-3514.72.3.627
- Sheets, V. L., Fredendall, L. L. ve Claypool, H. M. (1997). Jealousy evocation, partner reassurance, and relationship stability: An exploration of the potential benefits of jealousy. *Evolution and Human Behavior*, 18, 387–402. doi: 10.1016/S1090-5138(97)00088-3
- Shikishima, C., Hiraishi, K., Takahashi, Y., Yamagata, S., Yamaguchi, S. ve Ando, J. (2018). Genetic and environmental etiology of stability and changes in self-esteem linked to personality: A Japanese twin study. *Personality and Individual Differences*, 121, 140–146. doi:10.1016/j.paid.2017.09.013
- Simpson, J. A., Gangestad, S. W., ve Lerma, M. (1990). Perception of physical attractiveness: Mechanisms involved in the maintenance of romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(6), 1192–1201. Doi:10.1037/0022-3514.59.6.1192
- Skeem, J. L., Monahan, J., ve Mulvey, E. P. (2002). Psychopathy, treatment involvement, and subsequent violence among civil psychiatric patients. *Law and Human Behavior*, 26(6), 577–603. doi:10.1023/a:1020993916404
- Smith, C. V., Hadden, B. W., Webster, G. D., Jonason, P. K., Gesselman, A. N., ve Crysel, L. C. (2014). Mutually attracted or repulsed? Actor–partner interdependence models of Dark Triad traits and relationship outcomes. *Personality and Individual Differences*, 67, 35-41. doi:10.1016/j.paid.2014.01.044
- Spurk, D., ve Hirschi, A. (2018) The Dark Triad and competitive psychological climate at work: A model of reciprocal relationships in dependence of age and organization change. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 27, 736-751. doi: 10.1080/1359432X.2018.1515200
- Sroufe, L. A. (1979). The coherence of individual development: Early care, attachment, and subsequent developmental issues. *American Psychologist*, 34(10), 834–841. doi:10.1037/0003-066X.34.10.834
- Stets, J. E., ve Pirog-Good, M. A. (1987). Violence in dating relationships. *Social Psychology Quarterly*, 50(3), 237–246. Doi:10.2307/2786824
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (altıncı ed.) Pearson: Boston

- Tagler, M. J. ve Jeffers, H. M. (2013). Sex differences in attitudes toward partner infidelity. *Evolutionary Psychology*, 11(4), 821–832. Doi:10.1177/147470491301100407
- Taylor, J., Loney, B. R., Bonbadilla, L., Lacono, W. G., ve McGue, M. (2003). Genetic and environmental influences on psychopathy trait dimensions in a community sample of male twins. *Journal of abnormal psychology*, 31, 633–645.
- Tortoriello, G. K. ve Hart, W. (2018). Modeling the interplay between narcissism, relational motives, and jealousy-induced responses to infidelity threat. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(7), 2156–2179. doi: 10.1177/0265407518783096
- Tortoriello, G. K., Hart, W., Richardson, K. ve Tullett, A. M. (2017). Do narcissists try to make romantic partners jealous on purpose? An examination of motives for deliberate jealousy-induction among subtypes of narcissism. *Personality and Individual Differences*, 114, 10–15. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.03.052>
- Tracy, J. L. ve Robins, R. W. (2004). Keeping the self in self-conscious emotions: Further arguments for a theoretical model. *Psychological Inquiry*, 15(2), 171–177. Doi:10.1207/s15327965pli1502_03
- Twenge, J.M., Konrath, S., Foster, J.D., Campbell, W.K., Bushman, B.J. (2008). Egos inflating over time: A cross-temporal meta-analysis of the Narcissistic Personality Inventory. *Journal of Personality*, 76(4), 875–902. doi:10.1111/j.1467-6494.2008.00507.x
- Uçar, M.E., Konal, B. (2018). Öğretmenler ile lise ve üniversite öğrencilerindeki narsisizm kişilik özellikleri benlik saygısı ve duygu gereksinimi arasındaki ilişkiler. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 92–136. Doi: 10.26466/opus.406591
- Ursachi, G., Horodnic, I. A., ve Zait, A. (2015). How reliable are measurement scales? External factors with indirect influence on reliability estimators. *Procedia Economics and Finance*, 20, 679–686. doi:10.1016/s2212-5671(15)00123-9
- Ülbeği, İ. D. (2016). Makyavelizm ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(2), 89–100.
- Ün, M., Akbaş, Y., ve Erbaş, O. (2018). Psikopati. *FNG & Bilim Tıp Dergisi*, 4(4), 225–228, doi: 10.5606/fng.btd.2018.040
- Viding, E., Frick, P. J., ve Plomin, R. (2007). Aetiology of the relationship between callous-unemotional traits and conduct problems in childhood. *The British Journal of Psychiatry*, 49, 33–38.
- Viding, E., ve Jones, A. P. (2008). Cognition to genes via the brain in the study of conduct disorder. *The Quarterly Journal of Experimental Psychology*, 61, 171–181 doi:org/10.1080/17470210701508889

- Visser, B. A., Pozzebon, J. A., Bogaert, A. F. ve Ashton, M. C. (2010). Psychopathy, sexual behavior, and esteem: It's different for girls. *Personality and Individual Differences, 48*(7), 833–838. doi: 10.1016/j.paid.2010.02.008
- Wade, T. J., ve Walsh, H. (2008). Does the Big-5 relate to jealousy, or infidelity reactions? *Journal of Social, Evolutionary, and Cultural Psychology, 2*(3), 133-143. doi:10.1037/h0099349
- Wagner, J., Gerstorf, D., Hoppmann, C., ve Luszcz, M. A. (2013a). The nature and correlates of self-esteem trajectories in late life. *Journal of Personality and Social Psychology, 105*(1), 139–153. Doi: 10.1037/a0032279
- Wagner, J., Lang, F. R., Neyer, F. J., ve Wagner, G. G. (2013b). Self-esteem across adulthood: The role of resources. *European Journal of Ageing, 11*(2), 109–119. doi:10.1007/s10433-013-0299-z
- Wallerstein, R. S. (1998). Erikson's Concept of Ego Identity Reconsidered. *Journal of the American Psychoanalytic Association, 46*(1), 229–248. doi:10.1177/000306519804600112
- White, G.L. (1980). Inducing jealousy: A power perspective. *Personality and Social Psychology Bulletin, 6*(2), 222–227. doi:10.1177/014616728062006
- White, G.L. (1981). Some correlates of romantic jealousy. *Journal of Personality, 49*(2), 129–145. doi: 10.1111/j.1467-6494.1981.tb00733.x
- White, G.L. (1984). Comparison of four jealousy scales. *Journal of Research in Personality, 18*, 115-130. doi: 10.1016/0092-6566(84)90024-2
- Whitson, D. ve Mattingly, B. A. (2010). Waking the green-eyed monster: attachment styles and jealousy induction in romantic relationships. *Psi Chi Journal of Undergraduate Research, 15*(1), 24–29. Doi:10.24839/1089-4136.JN15.1.24
- Wilson, M.S. ve Sibley, C.G. (2011). 'Narcissism creep?': Evidence for age-related differences in narcissism in the New Zealand general population, *New Zealand Journal of Psychology, 40*(3), 89-95
- Wink, P. (1991). Two faces of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology, 61*(4), 590–597. Doi:10.1037/0022-3514.61.4.590
- Winters, C., Massar, K. ve Oorsouw, K.V. (2017, Mayıs). *The Dark Triad and jealousy: Sex differences in experience, induction, and motives*. Annual Conference of the European Association of Psychology & Law, Brouwgebouw Lamot VZW.
- Woodworth, M. ve Porter, S. (2002). In cold blood: Characteristics of criminal homicides as a function of psychopathy. *Journal of Abnormal Psychology, 111*(3), 436–445.
- Yetişer, B., (2014). Do all roads lead to Rome? The moderating role of culture and age in predicting construal level on Machiavellianism. *Journal of Yasar University, 9*(36) 6261- 6380 doi: 10.19168/jyu.18920

Zandbergen, D. L. ve Brown, S. G. (2015). Culture and gender differences in romantic jealousy. *Personality and Individual Differences*, 72, 122–127. Doi:10.1016/J.PAID.2014.08.035

Zümrüt, N., Sen, S., Rodop, A.B. ve Arslan, S. (2020) Psikopat kavramının Türkiye'deki sosyal temsilleri, *The Journal of Social Sciences* 45, 492-509 doi:10.29228/SOBIDER.42913

EKLER

EK A: BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Sayın katılımcı,

Bu çalışma, FMV Işık Üniversitesi, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı kapsamında, Dr. Öğr. Üyesi Elif Yıldırım danışmanlığında, Dilara Yazar tarafından yürütülen bir tez araştırmasıdır. Bu çalışmanın amacı 18-27 yaş aralığındaki üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü ile romantik kıskançlık arasındaki ilişkide benlik saygısının aracı rolünü incelemektir. Anket cevapları gizli tutulacak, araştırmacılar dışında kimseyle paylaşılmayacak ve süreç sonunda imha edilecektir.

Bu çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır ve kimlik belirleyen herhangi bir bilgi alınmamaktadır. Elde edilen bilgiler gizli tutulacak ve sadece bilimsel ve eğitimsel veri olarak kullanılacaktır.

Çalışmanın, ortalama 10 dakika kadar sürmesi beklenmektedir. Dilediğiniz zaman cevaplama işlemi sonlandırma hakkınız bulunmaktadır. Bu tez çalışması ile ilgili varsa sorularınızı iletme için Dilara Yazar () ile iletişime geçebilirsiniz.

Bu çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorsanız, lütfen aşağıdaki bölümü doldurunuz.

Bu çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

EK B: Sosyodemografik Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz:

Kadın () Erkek ()

2. Yaşınız:

18()19() 20() 21() 22() 23() 24() 25()26()27()

3. Medeni Durum:

Evli () İlişkisi var() Bekar ()

4. Varsa ilişkinizin veya evliliğinizin süresi

.... Ay Yıl

5. Üniversite Durumu:

Lisans() Yüksek Lisans() Doktora()

6. Öğrenim Gördüğü Üniversite

7. Bölümü

8. Herhangi bir ruhsal bozukluk tanınız var mı? Var () Yok ()

9. Kıskanç biri olduğunuzu düşünür müsünüz? Evet Hayır.....

10. Sizce ne kadar kıskançsınız?

1 2 3 4 5 6 7

(hiç

orta düzeyde

çok)

EK C: Kısa Karanlık Üçlü Ölçeği

Makyavelizm

1.Sırlarınızı başkalarıyla paylaşmak akıllıca değildir.
2.İnsanlar zorunlu olmadıkça sıkı bir şekilde çalışmamalıdır.
3.Önemli insanları kendi tarafınıza çekmek için her şeyi yapabilirsiniz.
4.İleride işinize yarabileceğini düşündüğünüz için, insanlarla çatışmaktan kaçınmalısınız.
5.İnsanlara karşı ileride kullanabileceğiniz bilgileri bir kenarda tutmak, akıllıca bir iştir.
6.İnsanlardan öğ almak için doğru zamanı beklemelisiniz.
7.Diğer insanların hakkımızdaki her şeyi bilmelerine gerek yok, bu nedenle onlardan bazı şeyleri saklamalıyız.
8.Planlarınız başkalarından önce sizin yararınıza olmalıdır.
9. İnsanların çoğu başkalarının etkisi altında kalır.

Narsisizm

10. İnsanlar benim doğal bir lider olduğumu düşünür.
11. İlgi odağı olmaktan hoşlanmam.
12. Arkadaşlarımın bensiz yaptığı sosyal aktiviteler sıkıcı olur.
13. Özel olduğumu biliyorum çünkü herkes bana bunu söyler.
14. Önemli insanlarla tanışmaktan hoşlanırım.
15. Biri bana iltifat ettiğinde utanırım.
16. Genellikle ünlü kişilere benzetilir, onlarla kıyaslanırım.
17. Kendimi sıradan bir insan olarak görüyorum.
18. İnsanların bana saygı duyması gerektiğini düşünüyorum.

Psikopati

19. Otoritelerden (yönetici, amir vb.) intikam almak hoşuma gider.
20. Tehlikeli durumlara girmekten kaçınırım.
21. İntikam hızlı ve kötü bir şekilde alınmalıdır.
22. İnsanlar genellikle kontrolümü kaybettiğimi söylerler
23. Gerektiğinde insanlara kaba davranabilirim.
24. Benimle uğraşan insanlar yaptıklarına pişman olurlar.
25. Bugüne kadar başım hukuki açıdan hiç derde girmedi.
26. Ezik ve silik kişilerle uğraşmaktan hoşlanırım.
27. İsteddiğimi almak için hiçbir şeyden çekinmem.

EK D: Romantik Kıskançlık Ölçeği

Bu ölçek romantik (duygusal) ilişkilerinize yönelik duygu ve düşüncelerinizi ortaya koymak amacıyla uygulanmaktadır. Ölçekte yer alan sorular en çok önem verdiğiniz yakın ilişkinizle ilgilidir

KISKANÇLIKLA BAŞETME YOLLARI

Kıskançlıkla nasıl başettiniz/başedersiniz?	Hiç		Ara Sıra			Her zaman	
	1	2	3	4	5	6	7
Akılcı tartışma yoluyla							
Bağırarak							
Ağlayarak							
Fiziksel şiddet yoluyla							
Sessiz ve gizlice acı çekerek							
Olayın komik yanlarını görmeye çalışarak							
Kabullenerek							

İğneleyerek							
Bu durumu, olaydaki rolümün ne olduğunu ve kaybetmekten korktuğum şeyin ne olduğunu düşünme fırsatı olarak değerlendirerek							
Sorundan kaçınarak							
Soğuk savaşa girerek							
Bir şeyler fırlatarak							
Görmezden gelerek							
Onu kıskandırıp öç alarak							
Onu terk ederek							
Sessiz ve görünür bir şekilde acı çekerek							
İşi şakaya vurarak							

KISKANÇLIĞIN NEDENLERİ

Aşağıda kıskançlığın nedenlerine ilişkin görüşler belirtilmiştir, bunlara ne kadar katıldığınızı belirtiniz...

Kıskançlık;	Kesinlikle hayır		Belirli bir düzeyde			Kesinlikle evet	
	1	2	3	4	5	6	7
Aşka eşlik eden normal bir tepkidir							
Kişisel güvensizliğin bir sonucudur							
Dışlanmışlık ve terkedilmişlik duygularının sonucudur							
İlişki içindeki güçsüzlüğün sonucudur							
Kaybetme korkusunun sonucudur							

Kaybeden taraf olmaktan korkmanın sonucudur							
Kontrolü kaybetme kaygısının sonucudur							
Onun sevgisini kaybetmenin verdiği keder ve acıya verilen tepkidir							
Bir aşk ilişkisine yönelik tehdide verilen dürtüsel bir tepkidir							
Bireyin aldatmaya yönelik kendi isteklerinin bir sonucudur							
Bir kadın ya da erkek olarak kendini yetersiz hissetmenin bir sonucudur							
Çocuklukta yaşanan bir yoksunluğun ya da terkedilmişliğin bir sonucudur							
Başkaları tarafından yetersiz olarak değerlendirilme korkusunun bir sonucudur							
Birlikte olduğunuz kişi bir başkasından hoşlandığında ya da bir ilişkisi olduğunda hissettiğiniz suçluluk duygusunun sonucudur, büyük olasılıkla onu savunursunuz, çünkü bu sorunun sizden kaynaklandığını, bunu hak ettiğinizi düşünürsünüz							
Bir başkasının üstünlüğünü ya da başarısını çekememenin sonucudur							
Sessiz ve görünür bir şekilde acı çekerek							
Yakın ilişkinizin özeline yönelik bir tehlikenin varlığını hissetmenin sonucudur (cinsellik, sırlar ve diğerleri)							

EK E: ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ

- 1) Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.
 - a) Çok doğru
 - b) Doğru
 - c) Yanlış *
 - d) Çok yanlış *
- 2) Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.
 - a) Çok doğru
 - b) Doğru
 - c) Yanlış *
 - d) Çok yanlış *
- 3) Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.
 - a) Çok doğru *
 - b) Doğru *
 - c) Yanlış
 - d) Çok yanlış
- 4) Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar birşeyler yapabilirim.
 - a) Çok doğru
 - b) Doğru
 - c) Yanlış *
 - d) Çok yanlış *
- 5) Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.
 - a) Çok doğru *
 - b) Doğru *
 - c) Yanlış
 - d) Çok yanlış
- 6) Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.
 - a) Çok doğru
 - b) Doğru
 - c) Yanlış *
 - d) Çok yanlış *

- 7) Genel olarak kendimden memnunum.
- a) Çok doğru
 - b) Doğru
 - c) Yanlış *
 - d) Çok yanlış *
- 8) Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.
- a) Çok doğru *
 - b) Doğru *
 - c) Yanlış
 - d) Çok yanlış
- 9) Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.
- a) Çok doğru *
 - b) Doğru *
 - c) Yanlış
 - d) Çok yanlış
- 10) Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığını düşünüyorum.
- a) Çok doğru *
 - b) Doğru *
 - c) Yanlış
 - d) Çok yanlış

ÖZGEÇMİŞ